

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΔΡΟ
ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΖΑΓΟΡΑΙΟΥ

Επιβλέπων:

Μίχας Βασίλειος

Θεσσαλονίκη 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	3
Κεφάλαιο 1: Η βιολογική αιγοπροβατοτροφία στην Ελλάδα	4
Κεφάλαιο 2: Συνθήκες έρευνας – μεθοδολογία	8
Κεφάλαιο 3: Τεχνικά στοιχεία των αιγοπροβατοτροφικών εκμετ/ων	10
Κεφάλαιο 4: Περιγραφική τεχνικοοικονομική ανάλυση	33
Περίληψη και συμπεράσματα	49
Βιβλιογραφία	55
Παράρτημα:	57
Ερωτηματολόγιο	
Κανονισμός (ΕΚ) 1804/99 του Συμβουλίου	

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σύγχρονες συνθήκες παραγωγής τροφίμων, η ανεξέλεγκτη εντατικοποίηση της φυτικής και της ζωικής παραγωγής, η χρήση φυτοφαρμάκων και ορμονών, η χρήση ζωοτροφών βασισμένων σε ζωικές πρώτες ύλες, η ανεξέλεγκτη εμπορευματοποίηση των προϊόντων της βιοτεχνολογίας και η απόλυτη κυριαρχία της λογικής του κέρδους δημιούργησαν ένα πλήθος νέων διατροφικών κινδύνων απέναντι στους οποίους οι καταναλωτές εμφανίζονται εντελώς ανυπεράσπιστοι.

Στις αρχές της δεκαετίας του 80 άρχισε να αναπτύσσεται σε διάφορες χώρες του κόσμου το κίνημα της οικολογικής ή βιολογικής γεωργίας, προκειμένου να παραχθούν όσο το δυνατόν πιο υγιεινά και καθαρά τρόφιμα από τη γεωργική δραστηριότητα του ανθρώπου. Για τη Βιολογική Γεωργία ως φυτική παραγωγή εκδόθηκε ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 2092/1991. Τα δυσμενή γεγονότα που συνέβησαν στην τροφική αλυσίδα του ανθρώπου (σκάνδαλο τρελών αγελάδων, βιοτοξίνες, μεταλλαγμένοι οργανισμοί) δημιούργησαν πίεση στο Ευρωκοινοβούλιο να εκδώσει μετά από οκτώ χρόνια τον Κανονισμό (ΕΚ)1804/99 για την Βιολογική Κτηνοτροφία.

Βιολογική εκτροφή ορίζεται το σύστημα εκείνο που στηρίζεται στη φυσική διαβίωση των ζώων, χρησιμοποιεί σχεδόν αποκλειστικά «βιολογικές» ζωοτροφές, περιορίζει στο ελάχιστο δυνατό τη χρήση χημικών συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμάκων (μόνο για κατασταλτικούς και όχι για προληπτικούς λόγους), προάγει τη βιοποικιλότητα, προστατεύει το περιβάλλον, είναι αντίθετο προς τη γενετική τροποποίηση και διακρίνεται για την ποιοτική υπεροχή και την ασφάλεια των προϊόντων που παράγει.

Η εργασία αυτή αφορά το σύνολο των βιολογικών αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων της Νήσου Άνδρου. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στα τεχνικά στοιχεία (αναπαραγωγικά, διατροφικά και παραγωγικά) των εκμεταλλεύσεων.

Η ανάλυση γίνεται με τεχνικοοικονομικά δεδομένα που προέκυψαν από έρευνα των 4 βιολογικών αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων της Νήσου Άνδρου, το έτος 2009. Ακολουθεί περιγραφική ανάλυση από την οποία προκύπτουν οι απαιτήσεις των κλάδων σε συντελεστές παραγωγής, η οργάνωση των εκμεταλλεύσεων και τα συμβατικά οικονομικά αποτελέσματα.

Η εργασία συμβάλλει στη μελέτη του κλάδου της Βιολογικής Αιγοπροβατοτροφίας αναλύοντας την οργάνωση των εκμεταλλεύσεων και προτείνοντας αναγκαίες προσαρμογές για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους. Από τη μελέτη προκύπτει ότι είναι αναγκαία η δημιουργία πρότυπων τύπων βιολογικών εκμεταλλεύσεων, ενώ η μη αποτελεσματικότητα των εκμεταλλεύσεων οφείλεται κυρίως σε συντελεστές παραγωγής που υπερβαίνουν τους απαιτούμενους.

Η βιολογική κτηνοτροφία βελτιώνει το εισόδημα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (βιολογικών) και αποτελεί μια καλή προοπτική για συγκράτηση του πληθυσμού στις μειονεκτικές περιοχές όπου κατά κύριο λόγο αυτή ασκείται.

2. Η ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η βιολογική κτηνοτροφία σήμερα ορίζεται σε επίπεδο ΕΕ ως εκείνη που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1804/99 του Συμβουλίου. Στη χώρα μας, δεν είχαν θεσπιστεί κανόνες παραγωγής ζωικών προϊόντων

με βιολογικό τρόπο, παρότι πολλές εκτροφές (ιδίως αιγοπροβάτων) ανταποκρίνονταν σε μεγάλο ποσοστό προς τις απαιτήσεις ενός βιολογικού συστήματος.

Η προβατοτροφία και η αιγοτροφία αποτελούν δύο από τους σημαντικότερους κλάδους ζωικής παραγωγής στη χώρα μας. Πρόκειται για τους δύο κλάδους ζωικής παραγωγής των ορεινών κυρίως περιοχών, που αξιοποιούν διαθέσιμους βοσκότοπους και παράγουν ποικιλία ζωοκομικών προϊόντων.

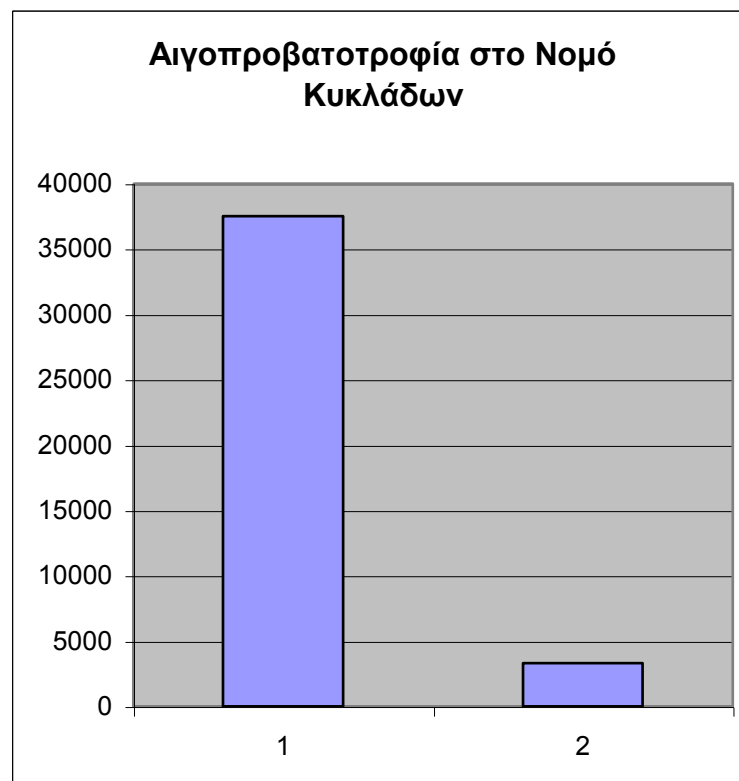
Οι βιολογικές αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις άρχισαν ουσιαστικά να υπάρχουν στην χώρα μας από το 2001 δηλαδή με την εφαρμογή του Καν. (ΕΚ) 1804/99 του Συμβουλίου. Στον πίνακα 2.1 αναφέρονται οι βιολογικές αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις που εντάχθηκαν ως βιολογικές σε όλη την Ελλάδα έως το τέλος του 2008 σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας.

Πίνακας 2.1. Αριθμός βιολογικών εκμεταλλεύσεων και αριθμός προβάτων και αιγών ανά Δ/νση Αγροτικής Ανάπτυξης στη χώρα μας (Υπουργείο Γεωργίας 2008)

Δ/νσεις Αγροτικής Ανάπτυξης	Αριθμός βιολογικών εκμεταλλεύσεων	Αριθμός Αιγοπρόβατα
Αργολίδα	12	3.324
Αιτ/νία	174	28.001
Αρκαδία	5	1.988
Βοιωτία	6	1.222
Γρεβενά	48	10.769
Δράμα	52	7.331
Έβρος	3	785
Εύβοια	48	12.855
Ηλεία	8	1.666
Θεσπρωτία	11	2.845
Κεφαλληνία	94	22.034
Κοζάνη	7	2.696
Κυκλάδες	12	3.330
Λακωνία	27	2.933
Λάρισα	8	2.373
Λέσβος	4	1.875
Λευκάδα	3	807
Μαγνησία	91	25.294
Μεσσηνία	47	7.719
Ρέθυμνο	3	1.317
Σέρρες	2	628
Τριφυλία	20	5.345
Φθιώτιδα	5	1.880
Φωκίδα	14	2.846
Χαλκιδική	42	12.428
Χανιά	10	2.410
Χίος	12	3.672
Σύνολο	774	170.343

Η εργασία αυτή αφορά τις βιολογικές αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις της Άνδρου. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας το 2008 ο αριθμός των προβάτων και των αιγών που εκτρέφονται με το συμβατικό τρόπο στο νομό Κυκλάδων είναι 37.500 ζώα και αποτελούν το 91,2% του ζωικού κεφαλαίου, ενώ ο αριθμός των προβάτων και των αιγών που εκτρέφονται σε βιολογικές εκμεταλλεύσεις είναι 3.330 ζώα και αντιστοιχεί μόνο στο 8,8 % του ζωικού κεφαλαίου του νομού (σχήμα 2.1).

Σχήμα 2.2. Αριθμός Προβάτων και Αιγών στο Νομό Κυκλάδων
(1= προβατίνες , 2 = αίγες)

3. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η εργασία αφορά την Άνδρο περιλαμβάνοντας 4 εκμεταλλεύσεις που έχουν πιστοποιηθεί, σύμφωνα με τον Κανονισμό Ε.Κ. 1804/99, ως βιολογικές εκμεταλλεύσεις και ανήκουν στα χωριά Χώνες, Γιαννισαίο, Λαρδιά και Σινετί.

Η συγκέντρωση των δεδομένων έγινε με τη λογιστική μέθοδο, με βιβλίο γεωργικών λογαριασμών το οποίο συμπληρώθηκε κατά την διάρκεια ενός έτους με στοιχεία του 2008 με επισκέψεις στις αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις. Στις επισκέψεις που πραγματοποιήθηκαν έγινε απογραφή της εκμετάλλευσης και συμπλήρωση των τεχνικοοικονομικών δεδομένων.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν θεωρούνται ακριβή και έτσι μπορεί να υλοποιηθεί μια αξιόπιστη τεχνικοοικονομική μελέτη των εκμεταλλεύσεων αυτών.

Η έρευνα με την λογιστική μέθοδο συνεπάγεται την λογιστική παρακολούθηση κατά την οποία συμπληρώνονται τα βιβλία γεωργικών λογαριασμών. Η λογιστική παρακολούθηση περιλαμβάνει το σχέδιο παραγωγής της εκμετάλλευσης, την καταγραφή της διαθέσιμης εργασίας, την απογραφή των περιουσιακών στοιχείων, την εκτίμηση της αξίας τους και το ημερολόγιο εργασιών των κλάδων φυτικής και ζωικής παραγωγής. Με τα τεχνικοοικονομικά δεδομένα της λογιστικής παρακολούθησης υπολογίζονται η ακαθάριστη πρόσοδος, οι δαπάνες παραγωγής και τα λοιπά οικονομικά αποτελέσματα κάθε εκμετάλλευσης. Δείγμα ενός συμπληρωμένου βιβλίου γεωργικών λογαριασμών υποβάλλεται στο παράρτημα της εργασίας .

Τα τεχνικά στοιχεία της μέσης εκμετάλλευσης αφορούν το μέγεθος (αριθμός προβάτων και αιγών) της εκμετάλλευσης, την απόδοση του γάλακτος ανά προβατίνα και αίγα, τον αριθμό των αμνών και των εριφίων που γεννήθηκαν ή πωλήθηκαν ανά προβατίνα ή αίγα, αντίστοιχα, σε συνδυασμό με την πηγή προέλευσης των ζωοτροφών (ιδιοπαραγόμενες ή αγοραζόμενες).

4. ΤΕΧΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

Τα τεχνικά στοιχεία των 4 εκμεταλλεύσεων τα οποία εκφράζονται από τη μέση εκμετάλλευση αφορούν την διάρθρωσή τους, το έδαφος που καλλιεργείται, τα αναπαραγωγικά, παραγωγικά και διατροφικά στοιχεία τους.

4.1. Διάρθρωση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων

Οι 4 εκμεταλλεύσεις που μελετήθηκαν αποτελούν το σύνολο των βιολογικών αιγοπροβατοτροφικών μονάδων στο νησί. Μπορούν να διακριθούν ανάλογα με το είδος των ζώων που εκτρέφουν. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 4.1. το 25 % των μονάδων εκτρέφουν μόνο αίγες με μέσο αριθμό 327 αίγες ενώ το 75 % δηλαδή ο μεγαλύτερος αριθμός εκτρέφουν και τα δύο είδη με μέσο αριθμό 180 πρόβατα και 100 αίγες.

Πίνακας 4.1. Αριθμός των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, μέσος αριθμός προβάτων και αιγών ανά εκμετάλλευση

Παραγωγική κατεύθυνση	Εκμεταλλεύσεις		Μέσος αριθμός προβάτων ανά εκμετάλλευση	Μέσος αριθμός αιγών ανά εκμετάλλευση
	Αριθμός	%		
Αιγοτροφικές	1	25	0	327
Αιγοπροβατοτροφικές	3	75	180	100
ΣΥΝΟΛΟ	4	100,0		

4.2. Καλλιεργούμενο έδαφος

Από τις εκμεταλλεύσεις οι περισσότερες χρησιμοποιούν ιδιοπαραγόμενες ζωοτροφές. Η διαθέσιμη έκταση χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο για την καλλιέργεια με βιολογικό τρόπο κτηνοτροφικών φυτών (καλαμπόκι, κριθάρι, μηδική κ.τ.λ.). Η έκταση του εδάφους που καλλιεργείται στις εκμεταλλεύσεις, εξαρτάται από τη διαθέσιμη ιδιόκτητη γη και από τη δυνατότητα ενοικίασης αγρών στην περιοχή. Έτσι, το ιδιόκτητο έδαφος της μέσης βιολογικής εκμετάλλευσης είναι 24 στρέμματα, ποσοστό 18%, ενώ τα ενοικιαζόμενα είναι 117 στρέμματα, ποσοστό 82% (πίνακας 4.2.). Η έκταση που καλλιεργείται για παραγωγή ζωοτροφών από τη μέση αιγοπροβατοτροφική εκμετάλλευση του Νησιού ανέρχεται σε 141 στρέμματα, από τα οποία τα 8 αρδεύονται, ποσοστό 6% ενώ τα υπόλοιπα 133 είναι ξηρικά με ποσοστό 94% (πίνακας 4.3.).

Πίνακας 4.2 . Σύνολο εδάφους, ιδιόκτητο και ενοικιαζόμενο έδαφος μέσης αιγοπροβατοτροφικής εκμετάλλευσης

	Έκταση (στρ)	%
Ιδιόκτητο έδαφος	24	18
Ενοικιαζόμενο έδαφος	117	82
ΣΥΝΟΛΟ ΕΔΑΦΟΥΣ	141	100

Πίνακας 4.3 . Σύνολο εδάφους, ξηρικό, και ποτιστικό έδαφος της μέσης αιγοπροβατοτροφικής εκμετάλλευσης

	Έκταση (στρ)	%
Ξηρικό έδαφος	133	94
Ποτιστικό έδαφος	8	6
ΣΥΝΟΛΟ	141	100

4.3. Αναπαραγωγικά και παραγωγικά στοιχεία

Ως αναπαραγωγικά και παραγωγικά στοιχεία σ' αυτή την εργασία θεωρούνται τα τεχνικά χαρακτηριστικά που αφορούν τους τοκετούς, τις απώλειες και την απόδοση σε γάλα και κρέας των εκτρεφόμενων αιγοπροβάτων.

4.3.1. Αναπαραγωγικά στοιχεία

Στη βιολογική εκτροφή αιγοπροβάτων επιβάλλεται τα αιγοπρόβατα να αναπαράγονται μόνο με φυσικές μεθόδους. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση ορμονών. Επιτρέπεται η τεχνική σπερματέγχυση, όχι όμως η μεταφορά εμβρύων.

Απαγορεύεται γενικά καθετί που μπορεί να στρεσάρει τα ζώα, τόσο στον τόπο της εκτροφής, όσο και κατά τη μεταφορά τους ή τη διενέργεια επεμβάσεων, π.χ. εμβολιασμών, οχειών, κ.λπ.

Τα αιγοπρόβατα θεωρούνται εποχιακά πολυοίστρα, με χαρακτηριστική εναλλαγή περιόδων αναπαραγωγικής δραστηριότητας (περίοδοι οίστρων) και αδράνειας (άνοιστρες περίοδοι). Η διάρκεια των περιόδων αυτών εξαρτάται από το γεωγραφικό πλάτος (διάρκεια και μεταβολή φωτοπεριόδου), το γονότυπο, τη διατροφή, τη θερμοκρασία και τη γαλουχία (Χατζημηνάογλου, 2001).

Οι φυλές των αιγοπροβάτων που αναπτύχθηκαν στις εύκρατες ζώνες (όπου ανήκει και ο Νομός Κυκλάδων) δεν εμφανίζουν οίστρους και ωοθυλακιόρρηξιες κατά την Άνοιξη και το Θέρος, ενώ οι οιστρικοί κύκλοι εκδηλώνονται σε συνθήκες χαμηλής φωτοπεριόδου που λαμβάνουν χώρα το Φθινόπωρο.

Στην προβατίνα, η ενήβωση παρατηρείται σε ηλικία 6-9 μηνών και στην αίγα παρατηρείται σε ηλικία 4-6 μηνών. Η ενήβωση σχετίζεται με το βάρος των ζώων (το οποίο πρέπει να είναι το 40-60% του σωματικού βάρους των ενηλίκων) και με την ηλικία. Επηρεάζεται επίσης από γενετικούς παράγοντες (πρώιμες και όψιμες φυλές). Στις πρώιμες έχουμε ταχύτερη ανάπτυξη, οπότε επέρχεται η ενήβωση νωρίτερα ενώ στις όψιμες έχουμε βραδύτερη ανάπτυξη και η ενήβωση επέρχεται αργότερα. Επίσης, αυτή επηρεάζεται από τους περιβαλλοντικούς παράγοντες (κλίμα) και τη διατροφή. Στις εποχιακές φυλές αιγοπροβάτων η ενήβωση εξαρτάται και από την εποχή των τοκετών. Αμνάδες που γεννιούνται τον Ιανουάριο, ενηβώνονται 8 μήνες αργότερα, ενώ η ενήβωση σε εκείνες που γεννιούνται τον Απρίλιο παρατηρείται σε ηλικία 6 μηνών.

Η διάρκεια του οιστρικού κύκλου κυμαίνεται στα πρόβατα από 14 έως 19 ημέρες με μέσο όρο περίπου 17 ημέρες και στις αίγες 21 ημέρες (18-21).

Ο οίστρος διαρκεί στην προβατίνα 24 - 36 ώρες και στην αίγα 24-48 ώρες. Η διάρκεια του εξαρτάται από τη φυλή, την ηλικία, την εποχή και την παρουσία του άρρενος. Ο χρόνος ωοθυλακιορρηξίας στις προβατίνες συμβαίνει 24-27 ώρες μετά την έναρξη του οίστρου και στις αίγες μετά από 24-36 ώρες, δηλαδή και στις δύο περιπτώσεις στο τέλος του οίστρου. Συνήθως ωριμάζουν και ρήγνονται 1-3 ωοθυλάκια και σπανίως περισσότερα. Ο αριθμός αυτός εξαρτάται από τη φυλή, την ηλικία, την εποχή και το επίπεδο διατροφής, καθώς επίσης και από το κλίμα και το γονότυπο.

Η διάρκεια κυοφορίας και στα δύο είδη κυμαίνεται από 145-150 ημέρες. Αυτή επηρεάζεται από τη φυλή, το φύλο του εμβρύου, την εποχή, την πολυδυμία και την ηλικία. Ο αριθμός των γεννηθέντων αμνών ανά προβατίνα ή εριφίων ανά αίγα, δηλαδή ο συντελεστής πολυδυμίας κυμαίνεται μεταξύ 1 και 3. Η αναπαραγωγική δραστηριότητα μετά τον τοκετό μπορεί να κυμαίνεται από 5 -20 εβδομάδες στις προβατίνες και από 5 - 30 εβδομάδες στις αίγες και επηρεάζεται από την εποχή του τοκετού, το θηλασμό, τη φυλή, τη διατροφή και τις θερμοκρασίες περιβάλλοντος. Ο απογαλακτισμός των αμνών στα ποίμνια γαλακτοπαραγωγικής κατεύθυνσης γίνεται απότομα.

Σύμφωνα με τους πίνακες 4.4 & 4.5 ο αριθμός των προβατίνων και των αιγών της μέσης εκμετάλλευσης είναι 138 και 153, αντίστοιχα και οι γεννήσεις σ' ένα έτος ανά εκτρεφόμενη προβατίνα και αίγα είναι 0,78 και 0,95, αντίστοιχα.

Από ζωοτεχνικής απόψεως ο αριθμός των προβατίνων και των αιγών της μέσης εκμετάλλευσης που γέννησαν είναι 103 και 119, αντίστοιχα, με συντελεστή γονιμότητας 0,74 για τα πρόβατα και 0,77 για τις αίγες. Ο συντελεστής πολυδυμίας για τις προβατίνες είναι 1,04 και για τις αίγες 1,25.

Για την εκτρεφόμενη φυλή και τις κλιματολογικές συνθήκες το ποσοστό των γεννήσεων ανά εκτρεφόμενο ζώο βρίσκεται μέσα στα φυσιολογικά πλαίσια. (πίνακες 4.4 & 4.5).

Τα ποσοστά θνησιμότητας για τα ζυγούρια, τα βιτούλια και τους τράγους είναι 0%, ενώ για τις προβατίνες, τα κριάρια και τις αίγες είναι 4%, 2 % και 3 %, αντίστοιχα. Οι απώλειες σε αρνιά στη μέση εκμετάλλευση ανέρχεται σε 15% ενώ σε ερίφια σε 26%, ποσοστό αρκετά υψηλό ποσοστό και για τα αρνιά και για τα ερίφια (πίνακες 4.4 & 4.5). Δεν παρατηρήθηκαν θάνατοι κατά την γέννησή τους αλλά στον πρώτο μήνα ζωής τους. Το ποσοστό θνησιμότητας είναι αρκετά μεγάλο γιατί οι περισσότερες γεννήσεις έγιναν τον Ιανουάριο με Φεβρουάριο του 2002 τότε που σημειώθηκαν πολύ χαμηλές θερμοκρασίες και μεγάλο χρονικό διάστημα χιονόπτωσης. Εκτός από αυτό το γεγονός, δεν επιτρέπεται η χρήση συμβατικών φαρμάκων στα ζώα που εκτρέφονται με βιολογικό τρόπο. Δεν πρέπει κανένας να παραλείπει και έναν ακόμη σημαντικό λόγο που είναι η ελλιπής εκπαίδευση των παραγωγών ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν σε τέτοιες ακραίες περιπτώσεις.

Πίνακας 4.4. Αριθμός εκτρεφόμενων προβατίνων, αριθμός προβατίνων που γέννησαν, συντελεστής γονιμότητας και πολυδυμίας, απώλειες (%) αμνών, ζυγουριών, κριαριών και προβατίνων, μέση ετήσια γαλακτοπαραγωγή και απόδοση γάλακτος ανά εκτρεφόμενη προβατίνα στη μέση εκμετάλλευση

ΠΡΟΒΑΤΑ	
Αριθμός εκτρεφόμενων * προβατίνων	138
Αριθμός προβατίνων που γέννησαν	103
Συντελεστής γονιμότητας	0,74
Συντελεστής Πολυδυμίας	1,04
Απώλειες αρνιών (%)	15
Απώλειες ζυγουριών (%)	0
Απώλειες κριαριών (%)	2
Απώλειες Προβατίνων (%)	4
Μέση ετήσια γαλακτοπαραγωγή (kg)	101
Απόδοση γάλακτος (kg/έτος) ανά εκτρεφόμενη προβατίνα	75

* Συμπεριλαμβάνεται και ο αριθμός των προβατίνων που γέννησαν

Πίνακας 4.5. Αριθμός εκτρεφόμενων αιγών, αριθμός αιγών που γέννησαν, συντελεστής γονιμότητας και πολυδυμίας, απώλειες (%) εριφίων, βιτούλια, τράγων και αιγών, μέση ετήσια γαλακτοπαραγωγή και απόδοση γάλακτος ανά εκτρεφόμενη αίγα στη μέση εκμετάλλευση

ΓΙΔΙΑ	
Αριθμός εκτρεφόμενων * αιγών	153
Αριθμός αιγών που γέννησαν	119
Συντελεστής γονιμότητας	0,77
Συντελεστής Πολυδυμίας	1,25
Απώλειες εριφίων (%)	26
Απώλειες βιτουλιών (%)	0
Απώλειες τράγων (%)	0
Απώλειες αιγών(%)	3
Μέση ετήσια γαλακτοπαραγωγή (kg)	140
Απόδοση γάλακτος (kg/έτος) ανά εκτρεφόμενη αίγα	108

* Συμπεριλαμβάνεται και ο αριθμός των αιγών που γέννησαν

4.3.2. Εμβολιασμοί των αιγοπροβάτων κατά το έτος 2008

Στον Καν. (Ε.Κ) 1804/99 σχετικά με τα θέματα υγείας των ζώων που εκτρέφονται με βιολογικό τρόπο, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην πρόληψη. Όταν, παρά την εφαρμογή των αυστηρών προληπτικών μέτρων, ένα ζώο ασθενήσει ή τραυματιστεί, τότε πρέπει αμέσως να απομονώνεται σε ιδιαίτερο

χώρο και να του προσφέρονται άμεσα οι κατάλληλες φροντίδες. (Ζωιόπουλος Π & Παπαθεοδώρου Α. 2000)

Ο εμβολιασμός που επιτρέπεται να γίνει στις βιολογικές εκμεταλλεύσεις είναι για την εντεροτοξιναιμία. Πραγματοποιείται μία ή δύο φορές τον χρόνο. Όλες οι εκμεταλλεύσεις έκαναν εμβολιασμό. Όταν πραγματοποιείται μια φορά το χρόνο (75% των εκμεταλλεύσεων) συνήθως γίνεται τον Νοέμβριο ενώ όταν πραγματοποιείται δύο φορές (25%) γίνεται και τέσσερις μήνες μετά δηλαδή και τον Μάρτιο. Πιθανόν το μικρό ποσοστό των εκμεταλλεύσεων που πραγματοποίησαν και δεύτερη φορά τον εμβολιασμό οφείλεται στις αντίξοες καιρικές συνθήκες που επικράτησαν στην περιοχή.

4.3.3. Γαλακτοπαραγωγή

Η γαλακτοπαραγωγή των προβατίνων εξασφαλίζει την επιβίωση και τη φυσιολογική ανάπτυξη των αμνών κατά το πρώτο στάδιο της ζωής τους. Όταν αρμέγονται μετά τον απογαλακτισμό των αμνών τους, το γάλα που είναι υψηλής βιολογικής αξίας, αποτελεί βασικό τρόφιμο για τον άνθρωπο καταναλωτή. Οι αίγες έναντι των άλλων γαλακτοπαραγωγικών ζώων έχουν τα πλεονεκτήματα ότι αρμέγονται πιο εύκολα και η γαλακτοπαραγωγή τους δεν επηρεάζεται από διαφορετικές μεταχειρίσεις στη διαδικασία άμελης. Μετά από παρατεταμένες περιόδους περιορισμένης διατροφής έχουν την ικανότητα να επαναφέρουν τη γαλακτοπαραγωγή στα προηγούμενα επίπεδα που βρίσκονταν, έχουν υψηλότερη εμμονή στη γαλακτοπαραγωγή και εμφανίζουν μεγάλες γαλακτικές περιόδους (Κατσαούνης Ν. και Ζυγογιάννης Δ., 1992).

Η γαλακτική περίοδος των προβατίνων, δηλαδή η περίοδος από τον τοκετό μέχρι τη παύση της γαλακτοπαραγωγής στις βιολογικές εκμεταλλεύσεις του νησιού είναι κατά μέσο όρο 150 ημέρες και επηρεάζεται από την ηλικία, το γονότυπο, την εποχή των τοκετών και τις συνθήκες εκτροφής.

Η διάρκεια της γαλακτικής περιόδου στις αίγες κυμαίνεται από 32 έως 48 εβδομάδες και επηρεάζεται από την ηλικία, το γονότυπο, την εποχή των τοκετών και τις συνθήκες εκτροφής. Οι χαμηλής γαλακτοπαραγωγικής ικανότητας αίγες των εγχώριων αβελτίωτων φυλών (ζωικό δυναμικό των βιολογικών εκμεταλλεύσεων του Νομού Κυκλάδων) έχουν σημαντικά βραχύτερη γαλακτική περίοδο από εκείνες των βελτιωμένων φυλών.

Στα αιγοπρόβατα οι παράγοντες που επηρεάζουν τη γαλακτοπαραγωγή είναι ο αριθμός των κυοφορούντων εμβρύων, ο αριθμός των γαλουχούμενων αμνοεριφίων, το φύλο και το σωματικό βάρος του αμνού ή του εριφίου στον τοκετό, το σωματικό μέγεθος και η θρεπτική κατάσταση των προβατίνων και των αιγών, ο αριθμός αμέλξεων ανά εικοσιτετράωρο, η διατροφή, ο γονότυπος, η υγιεινή κατάσταση των ζώων, η διάπλαση του μαστού και η εποχή των τοκετών. Οι προβατίνες και οι αίγες γαλακτοπαραγωγικής κατεύθυνσης σε ορισμένες εκμεταλλεύσεις μετά τον απογαλακτισμό υφίστανται άμελξη έως 7 μήνες. Η άμελξη γίνεται δύο φορές (μία ανά δωδεκάωρο) και μία φορά το εικοσιτετράωρο τις τελευταίες 2-3 εβδομάδες της περιόδου άμελξης.

Η άμελξη γίνεται με τα χέρια ή με τη βοήθεια αμελκτικών μηχανών. Ο αριθμός των ζώων που αρμέγονται με τα χέρια δεν υπερβαίνει τα 70–100/ώρα. Αντίθετα, αυτά που αρμέγονται με την αρμεκτική μηχανή ξεπερνούν τα 150 την ώρα και το γάλα είναι καλύτερης ποιότητας, αρκεί να τηρείται η

σωστή λειτουργία του συστήματος άμελης. Η εφαρμογή της μηχανικής άμελης είναι δαπανηρή. Για να συμφέρει, ο αριθμός των ζώων που αρμέγεται με μηχανική άμελη θα πρέπει να ξεπερνά τα 200 ζώα και η μέση γαλακτοπαραγωγή των ζώων να είναι ετησίως πάνω από 200 kg. Επίσης, η μηχανική άμελη μπορεί να υιοθετηθεί χωρίς ουσιαστικές δυσκολίες από τις εκτροφές ορεινού προβάτου και να λύσει προβλήματα που προκύπτουν από το συνεχώς αυξανόμενο μέγεθος των ποιμνίων, την έλλειψη των ποιμένων αμελκτών, την απαίτηση για βελτίωση της ζωής των κτηνοτρόφων και την υποχρέωση λήψης καθαρού γάλακτος. (Σκαπέτας κ.α., 2001)

Σε όλες τις βιολογικές εκμεταλλεύσεις της Άνδρου ισχύει το παραδοσιακό μεσογειακό σύστημα παραγωγής πρόβειου γάλακτος, σύμφωνα με το οποίο ο απογαλακτισμός των αρνιών πραγματοποιείται σε 6 περίπου εβδομάδες και στη συνέχεια αρμέγονται τα ζώα δύο φορές ανά εικοσιτετράωρο ενώ καθώς η γαλακτοπαραγωγή μειώνεται προς το τέλος της γαλακτικής περιόδου αρμέγονται μία φορά το εικοσιτετράωρο και οι τοκετοί πραγματοποιούνται στις αρχές του χειμώνα (Νοέμβριος – Δεκέμβριος). Όσον αφορά τη λιποπεριεκτικότητα του γάλακτος, αυτή καθορίζεται από το επίπεδο γαλακτοπαραγωγής, το στάδιο γαλακτικής περιόδου, την υγιεινή κατάσταση του μαστού, τους κλιματικούς παράγοντες, τον τρόπο άμελης και τη διατροφή.

Η μέση εκμετάλλευση παράγει ετησίως 10.329 κιλά γάλα πρόβιο και 16.575 κιλά γίδινο. (πίνακας 4.6). Η ετήσια γαλακτοπαραγωγή στη μέση εκμετάλλευση είναι 101 kg ανά προβατίνα και 140 kg ανά αίγα. Ενώ παράγει 75 kg γάλακτος ετησίως ανά εκτρεφόμενη προβατίνα και 108 kg γάλακτος ανά εκτρεφόμενη αίγα υπολογίζοντας την συνολική παραγωγή γάλακτος δια

του αριθμού του συνόλου των εκτρεφόμενων προβατίνων και αιγών (πίνακες 4.4 & 4.5). Η διάρκεια θηλασμού στη μέση εκμετάλλευση είναι 54 μέρες και η άμελη 167 ημέρες (πίνακας 4.8).

Όλες οι εκμεταλλεύσεις της μελέτης αρμέγουν δύο φορές την ημέρα και τους τελευταίους δύο μήνες μία φορά την ημέρα. Το 75 % των εκμεταλλεύσεων χρησιμοποιούν διάστημα αμέλξεων 12 ωρών ενώ το 25% διάστημα 10 – 13 ωρών. Ο αριθμός των αρμεγόμενων προβάτων και αιγών ανά άτομο και ώρα είναι 62 ζώα και η ακριβής ώρα άμελης όταν είχαν μία άμελη ήταν 6.00 π.μ. για το 50 % των εκμεταλλεύσεων, στις 7:00 π.μ για το 25 % και στις 5:00 μμ για το 25 % (πίνακας 4.8).

Πίνακας 4.6. Ετήσια γαλακτοπαραγωγή και κρεατοπαραγωγή (kg) της μέσης εκμετάλλευσης

Προϊόντα	kg
ΓΑΛΑ	
Γάλα Προβάτων	10329
Γάλα Αιγών	16575
ΚΡΕΑΣ	
1. Κρέας μικρών ζώων	
Κρέας Αρνιών	755
Κρέας Εριφίων	449
2. Κρέας μεγάλων ζώων	
Κρέας Προβατίνων	143
Κρέας Αιγών	88

Πίνακας 4.7. Αριθμός αμνών, εριφίων, προβατίνων και αιγών που σφάχτηκαν στη μέση εκμετάλλευση

Ζώα	Αριθμός
Αμνοί	89
Ερίφια	64
Προβατίνες	7
Αίγες	5

Πίνακας 4.8. Ημέρες άμελξης, προσδιορισμός του διαστήματος μεταξύ των δύο αμέλξεων, προσδιορισμός της ώρας άμελξης (για μία άμελξη την ημέρα) και ο αριθμός των αμελγόμενων προβατίνων και αιγών

Αριθμός αρμεγόμενων προβάτων & αιγών ανά άτομο και ανά ώρα	Ημέρες άμελξης	Διάστημα μεταξύ των δύο αμέλξεων (%)		Ώρα άμελξης (%) (μία φορά)		
		12 ώρες	11-13 ώρες	6:00 πμ	7:00 πμ	5:00 μμ
62	167	75	25	50	25	25

4.3.4. Κρεατοπαραγωγή

Το πρόβειο κρέας που προσφέρεται για κατανάλωση προέρχεται κυρίως από σφάγια νεαρών ζώων ηλικίας 30 ημερών έως έξι μηνών, ανάλογα με τις συνθήκες κάθε χώρας, την κύρια παραγωγική κατεύθυνση των ποιμνίων, τις μεθόδους εκτροφής, και τις συνθήκες της αγοράς. Στα αρνιά που εκτρέφονται κάτω από καλές συνθήκες ο υψηλότερος ρυθμός ανάπτυξης παρατηρείται από τον πρώτο μήνα μέχρι τον έκτο μήνα της ηλικίας τους. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη των αρνιών μετά τον τοκετό είναι το φύλο, η πολυδυμία και η διατροφή μετά τον απογαλακτισμό. Ο ρυθμός αύξησης του βάρους των αρνιών εξαρτάται από την ποσότητα και την ποιότητα του σιτηρεσίου που καταναλώνουν και τον γονότυπο (είναι ο κύριος παράγοντας που καθορίζει τα όρια της ανάπτυξής τους). Στη χώρα μας το πρόβειο κρέας προσφέρεται σαν αμνός γάλακτος, δηλαδή σφάγια βάρους 8 - 9 kg συνήθως. Η τάση της αγοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι τα σφάγια αρνιών να έχουν βάρος 13-22 kg, με εξαίρεση την Ελλάδα και την Ιταλία. Η απόδοση σε σφάγιο ανέρχεται στο 55% περίπου, ενώ στα σφάγια του τύπου αμνού γάλακτος σε 62 - 66% τα οποία φέρουν όλα τα σπλάχνα, το κεφάλι και τους όρχεις ενώ στο κρεοπωλείο δεν γίνεται αφαίρεση λιπώδους ιστού.

Ο ρυθμός αύξησης στα γαλουχούμενα ερίφια των εγχώριων αιγών αυξάνεται σημαντικά τις πρώτες δύο εβδομάδες, μένει σταθερός άλλες δύο εβδομάδες και στη συνέχεια μειώνεται σταδιακά για να φθάσει στο χαμηλότερο επίπεδο κατά την πέμπτη με έκτη εβδομάδα της γαλουχίας. Μετά τον απογαλακτισμό ο ρυθμός ανάπτυξης είναι χαμηλότερος. Τα ερίφια των εγχώριων αβελτίωτων ελληνικών φυλών (ζωικό κεφάλαιο των βιολογικών εκμεταλλεύσεων του Νομού Κυκλάδων), που σφάζονται σε ηλικία 6 -12

εβδομάδων, δίνουν σφάγια η απόδοση των οποίων κυμαίνεται από 62-68% και είναι υψηλότερη κατά 2-3% από την αντίστοιχη των αμνών (Κουλούρης Ι., προσωπική συζήτηση). Τα ζώα όμως που εκτρέφονται κάτω από εκτατικές συνθήκες εκτροφής έχουν χαμηλή απόδοση σε σφάγιο που κυμαίνεται από 40-43%.

Σύμφωνα με τους πίνακες 4.6 και 4.7 στη μέση εκμετάλλευση ο αριθμός των αμνών και εριφίων που σφάχτηκαν είναι 89 και 64, αντίστοιχα, ενώ η απόδοση σε κρέας είναι 755 kg για τους αμνούς και 449 kg για τα ερίφια. Ενώ, όσον αφορά στα μεγάλα πρόβατα και αίγες, τα οποία για κάποιους λόγους σφάζονται, ανέρχεται σε 143 kg κρέας ή 7 προβατίνες ή το 7% του μέσου αριθμού των εκτρεφόμενων προβάτων και 88 kg κρέατος αιγών ή 5 αίγες ή το 5% του μέσου αριθμού των εκτρεφόμενων αιγών, αντίστοιχα.

4.4. Διατροφή

Τα αιγοπρόβατα, συγκρινόμενα με τα άλλα είδη των παραγωγικών ζώων, έχουν τη μοναδική ικανότητα να εμφανίζουν ικανοποιητική παραγωγή ενώ εκτρέφονται κάτω από ένα ευρύ φάσμα συνθηκών. Τα πρόβατα αξιοποιούν σε ικανοποιητικό βαθμό το χόρτο βοσκής σε ποολίβαδα, ενώ οι αίγες σε πολύ χαμηλό βαθμό (Καραλάζος Α., 1996). Επιβιώνουν θαυμάσια στις ιδιαίτερες αντίξοες χειμερινές συνθήκες που επικρατούν στις ορεινές περιοχές βόσκοντας χαμηλής θρεπτικής αξίας βλάστηση, αποδεικνύοντας έτσι την υπεροχή τους έναντι των βοοειδών, τα οποία δεν αξιοποιούν τη βλάστηση χαμηλής θρεπτικής αξίας. Η ικανότητα τους αυτή, άλλωστε, είναι εκείνη που καθορίζει σε παγκόσμια κλίμακα τη σημασία των προβάτων για τις ξηρικές περιοχές των διαφόρων χωρών (Ζυγογιάννης, 1999). Σύμφωνα με τους

Duckham κ.α. (1970) ένα σύστημα εκτροφής εξαρτάται από τη σοδειά των κτηνοτροφικών προϊόντων, τη βλάστηση που επικρατεί η οποία και επηρεάζεται άμεσα από το κλίμα, την ποσότητα των χορηγούμενων ζωοτροφών, τα παράσιτα και τις ασθένειες των ζώων. Στις βιολογικές εκμεταλλεύσεις της Άνδρου τα αιγοπρόβατα διατηρούνται στις βοσκές, για έξι με επτά μήνες (τέλος Απριλίου με αρχές Μαΐου μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου) και τον υπόλοιπο χρόνο διατηρούνται σταβλισμένα, όπου και διατρέφονται με χονδροειδείς και συμπυκνωμένες συγκομιζόμενες ζωοτροφές.

Τα ζώα θα πρέπει να ζούν, όσο γίνεται, περισσότερο ελεύθερα. Ο κανονισμός 1804/99 καθορίζει για κάθε κατηγορία ζώου τον ελάχιστο χώρο στάβλου ή υπαίθριου χώρου, που θα πρέπει κάθε μονάδα να διαθέτει για κάθε ζώο, που είναι για τα αιγοπρόβατα $1,5 \text{ m}^2$ / κεφαλή και $0,35 \text{ m}^2$ / κεφαλή εντός των κτιρίων, ενώ για τους χώρους άσκησης χωρίς τους βοσκότοπους, $2,5 \text{ m}^2$ / κεφαλή για τα αιγοπρόβατα και $0,5 \text{ m}^2$ / κεφαλή για τα αμνοερίφια.

Τα αιγοπρόβατα των βιολογικών εκμεταλλεύσεων θα πρέπει να περνάνε μεγάλο μέρος της ημέρας στη βοσκή. Η βοσκή παρουσιάζει το μειονέκτημα της χαμηλής παραγωγής θρεπτικών ουσιών. Η κάλυψη των ενεργειακών και πρωτεϊνικών αναγκών των ζώων μπορεί να γίνει με τη συμπληρωματική χορήγηση συμπυκνωμένων ζωοτροφών ή και με την χορήγηση ενσιρώματος. Ωστόσο, η διατροφή των ζώων πρέπει να βασίζεται στη βόσκηση. Η βοσκήσιμη ύλη περιέχει βιοχημικά ενεργά συστατικά που ενισχύουν το ανοσοποιητικό σύστημα, οπλίζοντας τα ζώα στον αγώνα τους έναντι των διαφόρων λοιμώξεων. Για να διατηρηθεί η υγεία των ζώων στις βιολογικές εκμεταλλεύσεις τα ζώα της εκτροφής παραμένουν στις βοσκές επί

αρκετό διάστημα (6-8 μήνες) το χρόνο. (Ζωιόπουλος Π & Παπαθεοδώρου Α. 2000)

Σε γενικές γραμμές τα ζώα στη βιολογική κτηνοτροφία θα πρέπει να διατρέφονται με χλόη, χορτονομές και ζωοτροφές που παράγονται σύμφωνα με τους κανόνες της βιολογικής γεωργίας. Για να ικανοποιηθούν οι βασικές ανάγκες διατροφής των ζώων, μπορεί να καταστεί αναγκαία η χρησιμοποίηση ορισμένων ανόργανων ουσιών, ιχνοστοιχείων και βιταμινών, υπό σαφώς καθορισμένες προϋποθέσεις.

Από τους πίνακες 4.9, 4.10, 4.11 και 4.12 φαίνεται η ποικιλία των χρησιμοποιούμενων ζωοτροφών, η ποσότητα καθεμιάς από αυτές που χρησιμοποιείται για την κάλυψη των θρεπτικών αναγκών των ζώων (συνολικά αλλά και ανά ζώο) της εκμετάλλευσης, καθώς και η ποσότητα των ιδιοπαραγόμενων ζωοτροφών.

Πίνακας 4.9. Παραγόμενες ζωοτροφές σε kg / έτος από τη μέση εκμετάλλευση

Είδη Ζωοτροφών	kg/έτος
A. ΣΥΜΠΥΚΝΩΜΕΝΕΣ	
ΚΡΙΘΑΡΙ	5.283
ΣΙΤΑΡΙ	2.554
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	1.393
ΣΙΚΑΛΗ	869
ΒΙΚΟΣ	614
ΒΡΩΜΗ	534
B. ΧΟΝΔΡΟΕΙΔΕΙΣ	
ΜΗΔΙΚΗ Ξ.Χ.	8.350
ΒΙΚΟΣ Ξ.Χ.	2.999
ΚΡΙΘΑΡΙ ΑΧ.	893
ΒΡΩΜΗ ΑΧ.	286
ΣΙΤΑΡΙ ΑΧ.	83
ΒΙΚΟΣ ΑΧ.	60

Πίνακας 4.10. Αγοραζόμενες ζωοτροφές (kg) της μέσης εκμετάλλευσης.

Είδη Ζωοτροφών	kg
Α. ΣΥΜΠΥΚΝΩΜΕΝΕΣ	
ΚΡΙΘΑΡΙ	19.119
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	10.164
ΣΙΤΑΡΙ	8.321
ΣΙΚΑΛΗ	976
ΒΙΚΟΣ	448
ΠΙΤΥΡΑ ΣΙΤΟΥ	60
ΒΡΩΜΗ	55
Β. ΧΟΝΔΡΟΕΙΔΕΙΣ	
ΜΗΔΙΚΗ Ξ.Χ.	12.321
ΤΡΙΦΥΛΛΙ Ξ.Χ.	12.143
ΒΙΚΟΣ Ξ.Χ.	4.210
ΕΝΣΙΡΩΜΑ ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΥ	1.429
ΚΡΙΘΑΡΙ ΑΧ.	345
Γ. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	
ΑΛΑΤΙ	341
ΙΣΟΡΡΟΠΙΣΤΕΣ	363

Πίνακας 4.11. Χορηγούμενες ζωτροφές σε kg από την μέση εκμετάλλευση.

Είδη Ζωοτροφών	kg
Α. ΣΥΜΠΥΚΝΩΜΕΝΕΣ	
ΚΡΙΘΑΡΙ	24.402
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	11.557
ΣΙΤΑΡΙ	10.875
ΣΙΚΑΛΗ	1.845
ΒΙΚΟΣ	1.062
ΒΡΩΜΗ	589
ΠΙΤΥΡΑ ΣΙΤΟΥ	60
Β. ΧΟΝΔΡΟΕΙΔΕΙΣ	
ΜΗΔΙΚΗ Ξ.Χ.	20.671
ΤΡΙΦΥΛΛΙ Ξ.Χ.	12.143
ΒΙΚΟΣ Ξ.Χ.	7.208
ΕΝΣΙΡΩΜΑ ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΥ	1.429
ΚΡΙΘΑΡΙ ΑΧ.	1.238
ΒΡΩΜΗ ΑΧ.	286
ΣΙΤΑΡΙ ΑΧ.	83
ΒΙΚΟΣ ΑΧ.	60
ΣΙΚΑΛΙ ΑΧ.	24
Γ. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	
ΑΛΑΤΙ	341
ΙΣΟΡΡΟΠΙΣΤΕΣ	363

Πίνακας 4.12. Χορηγούμενες ζωοτροφές σε kg ανά προβατίνα και αίγα ετησίως

Είδη Ζωοτροφών	ΠΡΟΒΑΤΙΝΑ	ΑΙΓΑ
A. ΣΥΜΠΥΚΝΩΜΕΝΕΣ		
ΚΡΙΘΑΡΙ	39,41	44,44
ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ	18,67	21,05
ΣΙΤΑΡΙ	17,56	19,81
ΣΙΚΑΛΗ	2,98	3,36
ΒΙΚΟΣ	1,72	1,93
ΠΙΤΥΡΑ ΣΙΤΟΥ	0,10	0,11
ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΜΠΥΚΝΩΜΕΝΩΝ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	84,82	95,65
B. ΧΟΝΔΡΟΕΙΔΕΙΣ		
ΜΗΔΙΚΗ Ξ.Χ.	33,39	37,65
ΤΡΙΦΥΛΛΙ Ξ.Χ.	19,61	22,12
ΒΙΚΟΣ Ξ.Χ.	11,64	13,13
ΕΝΣΙΡΩΜΑ ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΥ	2,31	2,60
ΚΡΙΘΑΡΙ ΑΧ.	2,00	2,25
ΒΡΩΜΗ ΑΧ.	0,46	0,52
ΣΙΤΑΡΙ ΑΧ.	0,13	0,15
ΒΙΚΟΣ ΑΧ.	0,10	0,11
ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΝΔΡΟΕΙΔΩΝ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	72,68	81,95
Γ. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ		
ΑΛΑΤΙ	0,55	0,62
ΙΣΟΡΡΟΠΙΣΤΕΣ	0,59	0,66
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	158,64	178,88

4.4.1. Ποιοτικά χαρακτηριστικά των χορηγούμενων σιτηρεσίων

Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των χορηγούμενων σιτηρεσίων περιλαμβάνουν το περιεχόμενό των ζωοτροφών σε ξηρή ουσία (Ξ.Ο), σε αζωτούχες ουσίες (Α.Ο), σε μεταβολίσιμη ενέργεια (Μ.Ε), σε ινώδεις ουσίες (Ι.Ο) που επηρεάζουν την λιποπεριεκτικότητα του παραγόμενου γάλακτος, σε ασβέστιο (Ca) και φωσφόρο (P) που είναι τα πιο σημαντικά μακροστοιχεία τα οποία συνήθως καλύπτονται μερικώς από τις ζωοτροφές και μερικώς από τους ισορροπιστές,

Όλα τα προηγούμενα υπολογίζονται με βάση τα αντίστοιχα περιεχόμενα των χορηγούμενων ζωοτροφών σύμφωνα με τους πίνακες διατροφής (NRC, 1988). Στη μέση εκμετάλλευση του δείγματος οι χορηγούμενες ζωοτροφές για την κάλυψη των αναγκών των ζώων περιέχουν 85804 kg ξηρής ουσίας, 954384 Mj Μεταβολίσιμης ενέργειας, 12975 kg Αζωτούχες ουσίες, 14788 kg Ινώδεις ουσίες, 658,68 kg Ca και 265,95 kg P (πίνακας 4.13).

Από τις χρησιμοποιούμενες ζωοτροφές του πίνακα 4.11 στην μέση βιολογική εκμετάλλευση με βάση το συνολικό αριθμό ζώων (361) προκύπτει ότι το μέσο χορηγούμενο σιτηρέσιο ανά ζώο αποτελείται: από 53,50% Μίγμα Συμπυκνωμένων Τροφών που περιέχει 95,4% σιτηρά, 4,0% ψυχανθή και 0,6% ηλίανθο και πίτυρα, από 45,81% Χονδροειδείς ζωοτροφές που αποτελούνται από 93% ξηρά χόρτα, 4% από άχυρα και 3% από ενσίρωμα αραβόσιτου, από 0,72% Συμπληρώματα ζωοτροφών (αλάτι και ισορροπιστές)

Πίνακας 4.13. Χορηγούμενες ζωοτροφές ανά έτος στη μέση βιολογική εκμετάλλευση σε Ξηρή ουσία (Ξ.Ο), Μεταβολίσιμη ενέργ. (Μ.Ε.), Αζωτούχες ουσίες (Α.Ο.), Ινώδεις Ουσίες (Ι.Ο) και στα μακροστοιχεία Ca και P

Είδη Ζωοτροφών	Τροφή ως έχει (kg)	Ξ.Ο (kg)	Μ.Ε (Mj)	Α.Ο. (kg)	Ι.Ο. (kg)	Ca (kg)	P (kg)
A. ΣΥΜΠΥΚΝΩΜΕΝΕΣ							
ΚΡΙΘΑΡΙ	24402	21474	294191	2319	1138	12,88	75,16
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	11557	9939	141134	974	239	0,99	24,85
ΣΙΤΑΡΙ	10875	9570	133980	1187	249	4,78	31,58
ΣΙΚΑΛΗ	1845	1624	22730	216	36	11,37	4,87
ΒΙΚΟΣ	1062	913	12421	274	63	0,91	0,65
ΒΡΩΜΗ	589	518	5961	57	63	0,47	1,76
ΠΙΤΥΡΑ ΣΙΤΟΥ	60	52	521	9	6	0,08	0,53
ΣΥΝΟΛΟ		45959	636875	5403	1935	33,20	149,3
B. ΧΟΝΔΡΟΕΙΔΕΙΣ							
ΜΗΔΙΚΗ Ξ.Χ.	20671	18604	152552	4186	5618	279,06	46,51
ΤΡΙΦΥΛΛΙ Ξ.Χ.	12143	10929	84151	1869	3858	163,93	27,32
ΒΙΚΟΣ Ξ.Χ.	7208	6631	53051	1134	2029	99,47	16,58
ΕΝΣΙΡΩΜΑ ΑΡΑΒ.	1429	472	5093	52	110	10,85	10,37
ΚΡΙΘΑΡΙ ΑΧ.	1238	1127	6534	42	550	33,80	7,89
ΒΡΩΜΗ ΑΧ.	286	263	2026	8,95	104	7,90	1,84
ΣΙΤΑΡΙ ΑΧ.	83	74	421	1,77	31	2,22	0,52
ΣΙΚΑΛΗ ΑΧ.	24	21	135	0,77	10	0,64	0,15
ΣΥΝΟΛΟ		39845	317509	7572	12853	625,48	116,2

5. ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Το μέρος αυτό της εργασίας περιλαμβάνει την ανάλυση του συνδυασμού των κλάδων ζωικής και φυτικής παραγωγής, την ανάλυση των απαιτήσεων σε συντελεστές παραγωγής και γενικότερα την οργάνωση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων. Επί πλέον υπολογίζονται τα συμβατικά οικονομικά αποτελέσματα. Η ανάλυση αφορά την μέση κτηνοτροφική εκμετάλλευση

5.1. Συνδυασμός Κλάδων Ζωικής και Φυτικής Παραγωγής

Στα πλαίσια των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων συνδυάζονται οι δύο κλάδοι ζωικής παραγωγής με κλάδους φυτικής παραγωγής. Το διαθέσιμο έδαφος των εκμεταλλεύσεων καλλιεργείται για παραγωγή βιολογικών ζωοτροφών ή σε ορισμένες περιπτώσεις (πολύ λίγες), για παραγωγή προϊόντων που προορίζονται για το εμπόριο.

Από το πίνακα 5.1 φαίνεται ότι η μέση εκμετάλλευση των 4 αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων συνδυάζει την εκτροφή 138 αρμεγόμενων προβατίνων και 153 αρμεγόμενων αιγών με καλλιεργούμενη έκταση 141 στρεμμάτων. Στη σύνθεση των καλλιεργειών της μέσης αιγοπροβατοτροφικής εκμετάλλευσης, καταλαμβάνουν τα σιτηρά το 44% της έκτασης και αυτό μπορεί εύκολα να εξηγηθεί από το μεγάλο ποσοστό (94 %) των ξηρικών εκτάσεων που έχει στην διάθεση της η μέση εκμετάλλευση. Σημαντικό είναι και το ποσοστό του εδάφους 13% που βρίσκεται σε αγρανάπαυση, μια ιδιαιτερότητα που έχει η βιολογική καλλιέργεια ώστε να είναι μεγαλύτερη η παραγωγή των αγρών στις επόμενες χρονιές. Τα ψυχανθή

καλλιεργούνται σε ποσοστό εδάφους 30% από τη μέση βιολογική εκμετάλλευση καταλαμβάνοντας ο βίκος, η μηδική, το ρεβίθι και το μπιζέλι ποσοστά 10%, 9%, 6% και 5% , αντίστοιχα.

Πίνακας 5.1. Συνδυασμός κλάδων φυτικής και ζωικής παραγωγής της μέσης εκμετάλλευσης

Κλάδοι ζωικής και φυτικής παραγωγής	Μέση εκμετάλλευση (στρ.)
A. Κλάδοι Φυτικής Παραγωγής	
ΚΡΙΘΑΡΙ	34
ΣΙΤΑΡΙ	28
ΒΙΚΟΣ	14
ΜΗΔΙΚΗ	12
ΒΡΩΜΗ	3
ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ	3
ΣΙΚΑΛΗ	2
ΑΓΡΑΝΑΠΑΥΣΗ	18
ΣΥΝΟΛΟ	114
B. Κλάδοι Ζωικής Παραγωγής	
ΠΡΟΒΑΤΑ (αρμεγόμενα)	138
ΑΙΓΕΣ (αρμεγόμενες)	153

Από τον συνδυασμό των κλάδων ζωικής και φυτικής παραγωγής προκύπτει ότι οι αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις είναι μικτής παραγωγικής κατεύθυνσης που εξασφαλίζει ένα μέρος των απαιτούμενων ζωοτροφών εξ ίδιας παραγωγής. Ο συνδυασμός αυτός συμβάλλει στη μείωση

του κόστους των παραγόμενων προϊόντων και αμβλύνει τους κινδύνους που συνεπάγεται η μεγάλη εξάρτηση από την αγορά των ζωοτροφών.

5.2. Διαθέσιμη και Καταβαλλόμενη Ανθρώπινη Εργασία

Στον πίνακα 5.2. φαίνεται η διαθέσιμη εργασία σε συνάρτηση με την καταβαλλόμενη εργασία, και το βαθμό απασχόλησης. Η διαθέσιμη εργασία αντιπροσωπεύει την οικογενειακή εργασία και την εργασία που προσφέρουν οι μόνιμοι ή εποχιακά απασχολούμενοι από την εκμετάλλευση εργάτες. Η καταβαλλόμενη εργασία συνδέεται με τις απαιτήσεις σε εργασία των κλάδων ζωικής και με τις απαιτήσεις σε εργασία των κλάδων φυτικής παραγωγής.

Πίνακας 5.2. Διαθέσιμη οικογενειακή εργασία, καταβαλλόμενη και βαθμός απασχόλησης.

ΜΗΝΕΣ	ΔΙΑΘΕΣΙΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (1)			ΥΠΕΡΩΡΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	ΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (2)	ΒΑΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (2/1)
	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΩΡΕΣ	ΞΕΝΗ ΩΡΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΕΣ	ΩΡΕΣ	ΩΡΕΣ	%
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	203	37	240	134	374	156
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	217	42	259	116	375	145
ΜΑΡΤΙΟΣ	298	55	353	38	391	111
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	435	80	515	--	416	81
ΜΑΙΟΣ	524	89	613	--	350	57
ΙΟΥΝΙΟΣ	524	89	613	--	350	57
ΙΟΥΛΙΟΣ	524	89	613	--	346	56
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	524	89	613	--	345	56
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	503	86	589	--	418	71
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	376	64	441	--	304	69
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	302	51	353	--	280	79
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	205	35	240	131	371	155
ΣΥΝΟΛΟ	4636	806	5442		4320	

Η μέση εκμετάλλευση των 4 εκμεταλλεύσεων απαιτεί **4320** ώρες ετησίως που ισοδυναμούν με 2,5 μονάδες ανθρώπινης εργασίας (1ΜΑΕ =1750 ώρες εργασίας ανά έτος), οι απαιτήσεις αυτές καλύπτονται από τη διαθέσιμη οικογενειακή εργασία και από τους ξένους εργάτες (πίνακας 5.2). Έτσι ο μέσος ετήσιος βαθμός απασχόλησης ανέρχεται σε 79%.

Η αιγοπροβατοτροφία είναι παραγωγική κατεύθυνση υψηλών απαιτήσεων σε ανθρώπινη εργασία που σε πολλές εκμεταλλεύσεις συμπληρώνονται από μόνιμους ή εποχιακούς εργάτες. Όπως προέκυψε από την έρευνα από τις 4 βιολογικές αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις και οι 4 χρησιμοποιούν ξένους εργάτες, κυρίως οικονομικούς μετανάστες.

5.3. Κεφαλαιακή συγκρότηση εκμετάλλευσης

Στη μέση αιγοπροβατοτροφική εκμετάλλευση οι συντελεστές παραγωγής είναι : α) Το έδαφος, β) Η εργασία και γ) Το κεφάλαιο. Η συμμετοχή του εδάφους στην κεφαλαιακή συγκρότηση είναι 15%. Το κεφάλαιο αποτελείται από τα ζώα παραγωγής (31%) και τις σταβλικές εγκαταστάσεις (36%). Η συμμετοχή των αναλώσιμων κεφαλαίων (σπόροι, φάρμακα, συμμετοχή σε ενοικίαση βοσκότοπου και αγορά ζωοτροφών) είναι 15%, ενώ τα μηχανήματα συμμετέχουν κατά 3%.

Πίνακας 5.3. Κεφαλαιακή συγκρότηση μέσης αιγοπροβατοτροφικής εκμετάλλευσης

Μορφές Κεφαλαίου	Συμμετοχή κάθε μορφής κεφαλαίου στο ενεργητικό της μέσης εκμετάλλευσης	
	Σύνολο (€)	%
Έδαφος	16.856	15
Σταβλικές εγκαταστάσεις	39.892	36
Ζωικό Κεφάλαιο	34.328	31
Μηχανολογικός εξοπλισμός	2.880	3
Αναλώσιμα	16.019	15
ΣΥΝΟΛΟ	109.975	100

5.4. Σύνθεση των κοπαδιών

Τα ζώα που εκτρέφονται στη μέση εκμετάλλευση είναι: α) προβατίνες, β) κριάρια, γ) ζυγούρια για την αντικατάσταση γερασμένων προβάτων, και α) αίγες, β) τράγοι και γ) βιτούλια για την αντικατάσταση γερασμένων γιδιών. Με την σύνθεση του κοπαδιού συνδέεται η συνολική αξία του ζωικού κεφαλαίου αλλά κυρίως από τη σύνθεση προκύπτει αν προβλέπεται σταθερότητα, μείωση ή αύξηση των παραγωγικών ζώων. Η σύνθεση των κοπαδιών της μέσης εκμετάλλευσης αναλύεται στο πίνακα 5.4.

Πίνακας 5. 4. Σύνθεση των κοπαδιών

Ζωικό είδος	Αριθμός
A. ΠΡΟΒΑΤΑ	
Προβατίνες	138
Κριάρια	6
Ζώα Αντικατάστασης (Ζυγούρια)	26
Σύνολο Κοπαδιού Προβάτων	170
B. ΓΙΔΙΑ	
Αίγες	153
Τράγοι	10
Ζώα Αντικατάστασης (Βιτούλια)	28
Σύνολο Κοπαδιού Γιδιών	191
ΣΥΝΟΛΟ ΖΩΩΝ	361

Στη μέση εκμετάλλευση εκτρέφονται συνολικά 361 πρόβατα και αίγες, 170 πρόβατα και 191 αίγες. Στο κοπάδι των προβάτων, το 4% των ζώων είναι κριάρια, το 81% προβατίνες και το 15% ζυγούρια. Στο κοπάδι των γιδιών στη μέση εκμετάλλευση το 5% των ζώων είναι τράγοι, το 80% αίγες και το 15% βιτούλια. Η τεχνική αυτή ανάλυση υποδεικνύει ότι ακολουθείται η ίδια τεχνική στην διαχείριση του ζωικού κεφαλαίου των εκμεταλλεύσεων με τις εκμεταλλεύσεις της συμβατικής κτηνοτροφίας, ενώ δεν προκύπτουν τάσεις αύξησης ή μείωσης των παραγωγικών ζώων.

5.5. Πρόσοδοι και δαπάνες παραγωγής

Η οικονομικότητα της βιολογικής αιγοπροβατοτροφικής εκμετάλλευσης προκύπτει από την σύγκριση της ακαθάριστη πρόσοδο με τις δαπάνες παραγωγής των εκμεταλλεύσεων.

α. Ακαθάριστη Πρόσοδος

Σαν ακαθάριστη πρόσοδο εννοούμε την συνολικά παραγόμενη ποσότητα προϊόντων, με την ευρεία της έννοια εκφρασμένη σε χρήμα, η οποία επιτυγχάνεται ως αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται μέσα σε μία οικονομική μονάδα σε ορισμένο χρονικό διάστημα (Κίτσοπανίδης Γ & Καμενίδης Χ., 1992).

Η ακαθάριστη πρόσοδος στις αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις αποτελείται από την αξία των παραγόμενων ζωικών προϊόντων, την αξία των προϊόντων φυτικής προέλευσης και τις επιδοτήσεις. Στα ζωικά προϊόντα ανήκει το γάλα, τα αμνοερίφια, τα μεγάλα αιγοπρόβατα το μαλλί και το δέρμα που πωλήθηκαν καθώς και η αύξηση ή μείωση του ζωικού κεφαλαίου. Στη ακαθάριστη πρόσοδο περιλαμβάνεται η αξία των προϊόντων που πωλούνται ή αποθηκεύονται. Η διαμόρφωση της ακαθάριστης προσόδου της μέσης εκμετάλλευσης παρουσιάζεται στον πίνακα 5.5

Το γάλα των προβάτων και των αιγών στη μέση εκμετάλλευση επέφερε πρόσοδο 8780 € και 9116 €, αντίστοιχα. Τα μεγάλα πρόβατα και αίγες επέφεραν στην μέση εκμετάλλευση 349 € και 219 €, αντίστοιχα, ενώ η πώληση του κρέατος αμνών και εριφίων επέφερε 3238 € και 1443 €, αντίστοιχα.

Η ακαθάριστη πρόσοδος ανέρχεται για τη μέση αιγοπροβατοτροφική εκμετάλλευση συνολικά σε 52.495 € στην οποία η συμμετοχή των ζωικών προϊόντων είναι 44,20%. Στο 44,20%, τα πρόβατα συμμετέχουν κατά 53,33%, με το γάλα τους, το κρέας αμνών και μεγάλων προβάτων κατά 37,68%, 13,96% και 1,50%, αντίστοιχα, ενώ οι αίγες κατά 46,48 %, με το γάλα τους, το κρέας εριφίων και μεγάλων αιγών κατά 39,32%, 6,23% και 0,94%, αντίστοιχα. Το μαλλί και το δέρμα των ζώων συμμετέχει με πολύ μικρό ποσοστό 0,18 %.

Στην ακαθάριστη πρόσοδο συμμετέχουν τα προϊόντα φυτικής προέλευσης με το 3,1 % και οι επιδοτήσεις τους με το 9,9 %. Συνολικά οι επιδοτήσεις συμμετέχουν στην ακαθάριστη πρόσοδο σε ποσοστό 46,9 % με ιδιαίτερη συμμετοχή οι επιδοτήσεις που δίνονται στην παραγωγή ζωοκομικών προϊόντων 37,0 % (πίνακας 5.5). Η ένταξη των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων στο πρόγραμμα της βιολογικής κτηνοτροφίας ενισχύει αυτές επιπλέον με το ποσό των 37,5 € / ζώο καθώς και των βιολογικώς καλλιεργούμενων εκτάσεων με 26,4 € / στρ. τις ποτιστικές εκτάσεις, με 14,7 € / στρ. τις ξηρικές και με 17,6 € / στρ. όσες βρίσκονται σε αγρανάπαυση.

Πίνακας 5.5. Ακαθάριστη πρόσοδος (€) μέσης εκμετάλλευσης

ΚΛΑΔΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	€	%
Α΄ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	1.641	3,1
Β΄ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ		
1. <u>ΠΡΟΒΑΤΑ</u>		
ΓΑΛΑ	8.780	16,7
ΚΡΕΑΣ ΑΜΝΩΝ	3.238	6,2
ΚΡΕΑΣ ΠΡΟΒΑΤΙΝΩΝ	349	0,7
2. <u>ΓΙΔΙΑ</u>		
ΓΑΛΑ ΑΙΓΩΝ	9.116	17,4
ΚΡΕΑΣ ΕΡΙΦΙΩΝ	1.443	2,7
ΚΡΕΑΣ ΑΙΓΩΝ	219	0,4
3. <u>ΜΑΛΛΙ + ΔΕΡΜΑ</u>	43	0,1
Γ΄ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ		
ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	5.188	9,9
ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	19.444	37,0
Δ΄ ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ		
ΑΥΞΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	3.034	5,8
ΣΥΝΟΛΟ	52.495	100,0

β. Δαπάνες Παραγωγής

Δαπάνες παραγωγής μιας γεωργικής εκμετάλλευσης ή ενός κλάδου γεωργικής παραγωγής εννοούμε τις κάθε φύσεως και μορφής πραγματοποιούμενες δαπάνες και γενικά θυσίες κατά τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας για την επίτευξη προϊόντων, τα οποία αποτελούν την ακαθάριστη πρόσοδο της εκμετάλλευσης ή του κλάδου παραγωγής.

Οι δαπάνες αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων περιλαμβάνουν την αμοιβή ή το κόστος χρήσης των συντελεστών παραγωγής. Διακρίνονται σε δαπάνες εδάφους, που περιλαμβάνουν το καταβαλλόμενο και τεκμαρτό ενοίκιο του καλλιεργούμενου εδάφους για την παραγωγή ζωοτροφών και λοιπών φυτικών προϊόντων, σε δαπάνες εργασίες, που διακρίνονται σε αμοιβή για εργασία στο στάβλο και την απαιτούμενη εργασία από τους κλάδους φυτικής παραγωγής και σε δαπάνες κεφαλαίου, που διακρίνονται σε αξία όλων των μορφών του μεταβλητού κεφαλαίου (φάρμακα κ.α.) και τις ετήσιες δαπάνες του σταθερού κεφαλαίου της εκμετάλλευσης (αποσβέσεις, τόκοι κ.α).

Οι δαπάνες εδάφους αντιπροσωπεύουν το 5,8%, των συνολικών δαπανών, η αμοιβή οικογενειακής και μηχανικής εργασίας το 34,8% και το 7,3%, αντίστοιχα και του κεφαλαίου το 52,1% (πίνακας 5.6).

Τα αναλώσιμα κυρίως με τη μορφή αγοραζόμενων ζωοτροφών αντιστοιχούν σε ποσοστό 37,7% των δαπανών παραγωγής, δικαιολογείται από τον τρόπο εκτροφής των αιγοπροβάτων, δεδομένου ότι το έδαφος που αναλογεί ανά αιγοπρόβατο είναι μικρό. Αυτό επιβεβαιώνεται από το χαμηλό ποσοστό του ενοικίου 5,8% των δαπανών παραγωγής. Το υψηλό ποσοστό εργασίας των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων επαληθεύεται ακόμη

περισσότερο και στις βιολογικές αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις με 42,1%. Αποτέλεσμα αυτών είναι το σύνολο των δαπανών της μέσης βιολογικής εκμετάλλευσης να είναι 35.585 €. Η διάρθρωση αυτή των δαπανών δείχνει την σημαντική εξάρτηση των συνολικών δαπανών από τις δαπάνες κεφαλαίου, καθώς επίσης και τις τάσεις που πρέπει να επικρατήσουν για τη βελτίωση της οικονομικότητας των βιολογικών εκμεταλλεύσεων (πίνακας 5.6).

Πίνακας 5.6. Παραγωγικές δαπάνες (€) μέσης εκμετάλλευσης

ΚΛΑΔΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	(€)	%
Α΄ ΕΔΑΦΟΣ		
Ενοίκιο (τεκμαρτό και καταβαλλόμενο)	2.052	5,8
Β΄ ΕΡΓΑΣΙΑ		
1. Ανθρώπινη	12.370	34,8
2. Μηχανική	2.607	7,3
Γ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ		
1. Ζωοτροφές, Φάρμακα, Σπόροι, κ.λ.π	13.412	37,7
2. Αποσβέσεις κ.λ.π.	818	2,3
3. Τόκοι	4.226	11,9
4. Λοιπά	100	0,3
ΣΥΝΟΛΟ	35.585	100,0

5.6. Οικονομικά Αποτελέσματα

Τα οικονομικά αποτελέσματα που υπολογίζονται από την περιγραφική ανάλυση των τεχνοοικονομικών δεδομένων των 4 εκμεταλλεύσεων παρουσιάζονται στο πίνακα 5.7 και αναλύονται χρησιμοποιώντας στους υπολογισμούς τις επιδοτήσεις (1) ή χωρίς τις επιδοτήσεις (2).

Ακαθάριστο κέρδος εννοούμε το τμήμα εκείνο της ακαθάριστης προσόδου ή ακαθάριστου εισοδήματος, το οποίο καλείται να καλύψει το συνολικό σταθερό κόστος αυτής ή το κόστος των προϋπαρχόντων συντελεστών παραγωγής. Το ακαθάριστο κέρδος είναι **36.476 €** (1) και **11.844 €** (2) το οποίο προκύπτει ως διαφορά της ακαθάριστης προσόδου μείον τις μεταβλητές δαπάνες (Αναλώσιμα και Μηχανική εργασία).

Κέρδος ή ζημία εννοούμε την πρόσθετη αμοιβή των χρησιμοποιούμενων συντελεστών στην παραγωγική δραστηριότητα μιας γεωργικής εκμετάλλευσης ή ενός κλάδου παραγωγής, πέραν της αμοιβής ή δαπάνες που υπολογίζεται ή καταβάλλεται για την χρησιμοποίησή τους. Το κέρδος (ακαθάριστη πρόσοδος μείον δαπάνες παραγωγής) ανέρχεται συνολικά σε **16.910 €** (1), ενώ ανέρχεται σε **-7.720 €** (2) γιατί οι επιδοτήσεις είναι **24.632 €**. Διαπιστώνεται ότι το θετικό κέρδος οφείλεται στις επιδοτήσεις. Η ενδεχόμενη κατάργηση των επιδοτήσεων μετατρέπει το επιτυγχανόμενο κέρδος σε ζημία.

Έγγειος πρόσοδος εννοούμε εκείνη που αντιστοιχεί ή αναφέρεται στον παραγωγικό συντελεστή «έδαφος», αξιοποιούμενο στην γεωργική παραγωγή, αντιπροσωπεύει το τμήμα εκείνο της ακαθάριστης προσόδου ή του ακαθάριστου εισοδήματος που ανήκει στο έδαφος από τη συμμετοχή του στην παραγωγική διαδικασία μιας γεωργικής εκμετάλλευσης ή ενός κλάδου γεωργικής παραγωγής. Η έγγειος πρόσοδος (ενοίκιο του εδάφους και το

κέρδος), η οποία ανέρχεται σε **18.962 €** (1) και **- 5.670 €** (2), επηρεάζεται από το κέρδος, το οποίο είναι περισσότερο αποτέλεσμα εκμετάλλευσης ζώων, παρά παραγωγικής αξιοποίησης του εδάφους .

Εισόδημα από εργασία εννοούμε εκείνη ή εκείνο που αντιστοιχεί ή αναφέρεται στον παραγωγικό συντελεστή «εργασία», αξιοποιούμενο στην γεωργική παραγωγή, αντιπροσωπεύει το τμήμα εκείνο της ακαθάριστης προσόδου ή του ακαθάριστου εισοδήματος, που ανήκει στην εργασία από τη συμμετοχή της στην παραγωγική δραστηριότητα μιας γεωργικής εκμετάλλευσης ή ενός κλάδου γεωργικής παραγωγής. Το εισόδημα από εργασία (οικογενειακή + μηχανική + κέρδος) ανέρχεται σε **31.888 €** (1) και **7.256 €** (2) αποδεικνύει ότι η αιγοπροβατοτροφία απορροφά οικογενειακή εργασία την οποία φαίνεται ότι αξιοποιεί **46,8 €** (1) ανά οκτάωρο και **11,0 €** (2) ανά οκτάωρο αντίστοιχα.

Καθαρή πρόσοδος εννοούμε εκείνη την πρόσοδο που αντιστοιχεί ή αναφέρεται στον παραγωγικό συντελεστή «κεφάλαιο» αξιοποιούμενο στην γεωργική παραγωγή και αντιπροσωπεύει το τμήμα εκείνο της ακαθάριστης προσόδου ή ακαθάριστου κέρδους, που ανήκει στο κεφάλαιο από τη συμμετοχή του στην παραγωγική δραστηριότητα μιας γεωργικής εκμετάλλευσης ή ενός κλάδου γεωργικής παραγωγής. Η καθαρή πρόσοδος (ενοίκιο + τόκοι + κέρδος) ανέρχεται σε **23.188 €** (1) αποδεικνύοντας ότι η βιολογική αιγοπροβατοτροφία είναι εντατικός κλάδος παραγωγής από πλευράς κεφαλαίου, η αποδοτικότητα (καθαρή πρόσοδος / επενδυμένο κεφάλαιο) του οποίου ανέρχεται σε **21,1 %** και υποδηλώνει ότι γίνεται παραγωγική αξιοποίηση αυτού, ενώ χωρίς επιδοτήσεις η καθαρή πρόσοδος είναι αρνητική (**-1.444 €**) καθώς και η αποδοτικότητα του κεφαλαίου είναι **-1,3%**.

Τα οικονομικά αποτελέσματα που συνδέονται με τους τρεις βασικούς συντελεστές (έγγειος πρόσοδος, καθαρή πρόσοδος και εισόδημα από εργασία) δείχνουν τι αποδίδουν οι βασικοί συντελεστές κατά την αξιοποίηση τους από τις αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις. Τα υπολογιζόμενα οικονομικά αποτελέσματα φαίνονται αρκούντως ικανοποιητικά με δεδομένο το υπολογιζόμενο κέρδος το οποίο, όπως αναφέρθηκε αποδίδεται κυρίως στις επιδοτήσεις.

Γεωργικό εισόδημα εννοούμε το ποσό που αντιπροσωπεύει την αμοιβή των συντελεστών παραγωγής (έδαφος, εργασία, κεφάλαιο) και το οποίο προκύπτει από τη συνδυασμένη χρησιμοποίησή τους στην παραγωγική διαδικασία μιας γεωργικής εκμετάλλευσης ή στους αυτοτελούς κλάδους γεωργικής παραγωγής, ανεξάρτητα από την πηγή προελεύσεως αυτών (γεωργός ή τρίτοι). Το γεωργικό εισόδημα (ενοίκιο + εργασία οικογενειακή και μηχανική + τόκοι + κέρδος) ανέρχεται σε **38.165 €** (1) ενώ συμβάλουν κατά 64,5% οι επιδοτήσεις εκ των οποίων το 23,3% των επιδοτήσεων οφείλονται στην βιολογική κτηνοτροφία. Το γεωργικό εισόδημα χωρίς τις επιδοτήσεις ανέχεται σε **13.533 €** (2).

Τα οικονομικά αυτά αποτελέσματα δείχνουν ότι υπάρχουν προοπτικές ανάπτυξης των βιολογικών αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με την προϋπόθεση της διατήρησης στήριξής τους με τις επιδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πίνακας 5.7. Οικονομικά Αποτελέσματα της μέσης εκμετάλλευσης.

Κέρδος, Πρόσοδοι & Εισοδήματα	Οικονομικά Αποτελέσματα	
	Με επιδοτήσεις (1)	Χωρίς επιδοτήσεις (2)
Ακαθάριστο κέρδος (€)	36.476	11.844
Κέρδος ή Ζημία (€)	16.910	-7.720
Επιδοτήσεις (€)	24.632	0
Έγγειος Πρόσοδος (€)	18.962	-5.670
Εισόδημα από Εργασία (€)	31.888	7.256
Απόδοση Εργασίας ανά δωρο (€)	46,8	11,0
Καθαρή πρόσοδος (€)	23.188	-1.444
Αποδοτικότητα κεφαλαίου (%)	21,1	-1,3
Γεωργικό εισόδημα (€)	38.165	13.533

6. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα μελέτη διαπραγματεύεται την διάρθρωση και παραγωγικότητα των 4 βιολογικών αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων στη Νήσο Άνδρο. Η συλλογή στοιχείων πραγματοποιήθηκε την περίοδο 2008-2009 με τη βοήθεια ερωτηματολογίου και προσωπικής συνέντευξης με 4 κτηνοτρόφους.

Η έρευνα με την λογιστική μέθοδο συνεπάγεται την λογιστική παρακολούθηση κατά την οποία συμπληρώνονται τα βιβλία γεωργικών λογαριασμών. Με τα τεχνικοοικονομικά δεδομένα της λογιστικής παρακολούθησης υπολογίζονται η ακαθάριστη πρόσοδος, οι δαπάνες παραγωγής και τα λοιπά οικονομικά αποτελέσματα κάθε εκμετάλλευσης.

Τα τεχνικά στοιχεία της μέσης εκμετάλλευσης αφορούν το μέγεθος (αριθμός προβάτων και αιγών) της εκμετάλλευσης, τη απόδοση του γάλακτος ανά προβατίνα και αίγα, τον αριθμό των αμνών και των εριφίων που γεννήθηκαν ή πωλήθηκαν ανά προβατίνα ή αίγα αντίστοιχα σε συνδυασμό με την πηγή προέλευσης των ζωοτροφών (ιδιοπαραγόμενη ή αγοραζόμενη).

Η περιγραφική τεχνικοοικονομική ανάλυση αφορά την μέση εκμετάλλευση, παρουσιάζοντας το σχέδιο παραγωγής, την ανάλυση της διαθέσιμης και καταβαλλόμενης εργασίας, τη σύνθεση των χρησιμοποιούμενων μορφών κεφαλαίου, την σύνθεση των κοπαδιών, την ακαθάριστη πρόσοδο, τις δαπάνες παραγωγής και τα επιτυγχανόμενα οικονομικά αποτελέσματα.

Η οργάνωση των βιολογικών αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων εμφανίζει μια πολυπλοκότητα, επειδή συνδυάζει στα πλαίσια της ζωικής παραγωγής και την παραγωγή φυτικών προϊόντων, τα οποία πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως ζωοτροφές ή να πωληθούν. Η διαθέσιμη έκταση της μέσης εκμετάλλευσης ανέρχεται σε 141 στρέμματα από τα οποία τα 8 αρδεύονται (6%), ενώ τα υπόλοιπα 133 είναι ξηρικά (94%). Το ιδιόκτητο έδαφος είναι 24 στρέμματα (18%), ενώ τα ενοικιαζόμενα είναι 177 στρέμματα (82%).

Ο αριθμός προβατίνων της μέσης εκμετάλλευσης είναι 138, ενώ των αιγών 153 με συντελεστή γονιμότητας 0,74 για τα πρόβατα και 0,77 για τις αίγες. Ο αριθμός των προβατίνων και των αιγών που γέννησαν είναι 103 και 199, αντίστοιχα, και με συντελεστή πολυδυμίας για τα πρόβατα 1,04 και για τις αίγες 1,25.

Η ετήσια γαλακτοπαραγωγή της μέσης εκμετάλλευσης είναι 101 kg για τα πρόβατα και 140 kg για τις αίγες, ενώ η ετήσια απόδοση γάλακτος ανά εκτρεφόμενη προβατίνα είναι 75 kg και ανά αίγα 108 kg. Ο αριθμός των αμνών και εριφίων που σφάχτηκαν στη μέση εκμετάλλευση είναι 89 και 64, αντίστοιχα, ενώ η απόδοση σε κρέας είναι 755 kg για τους αμνούς και 449 kg για τα ερίφια. Τα μεγάλα πρόβατα και τα γίδια στη μέση εκμετάλλευση, τα οποία για κάποιους λόγους σφάχτηκαν, απέδωσαν 143 kg και 88 kg κρέας, αντίστοιχα.

Όσον αφορά τη διατροφή η μέση εκμετάλλευση χορηγεί σιτηρέσιο το οποίο αποτελείται από 53,5% Μίγμα Συμπυκνωμένων Τροφών, από 45,81% Χονδροειδείς Ζωοτροφές και από 0,72% Συμπληρώματα Ζωοτροφών (αλάτι και ισορροπιστές). Ταυτόχρονα στα ζώα χορηγείται και βοσκή. Παρατηρούμε

ότι υπάρχει μεγαλύτερη συμμετοχή των συμπυκνωμένων ζωοτροφών στο σιτηρέσιο από εκείνη των χονδροειδών ζωοτροφών. Αυτό προκύπτει από τις διαρθρώσεις των καλλιεργειών, τις παραγόμενες ποσότητες των ζωοτροφών και την παράδοση των κτηνοτρόφων που πιστεύουν ότι οι συμπυκνωμένες ζωοτροφές παρέχουν περισσότερη ξηρή ουσία, πεπτές αζωτούχες ενώσεις και ενέργεια από τις χονδροειδείς ζωοτροφές.

Η μέση εκμετάλλευση απαιτεί 4320 ώρες εργασίας ετησίως που ισοδυναμούν με 2,5 μονάδες ανθρώπινης εργασίας και οι απαιτήσεις αυτές καλύπτονται από τη διαθέσιμη οικογενειακή εργασία και από τους ξένους εργάτες .

Στην κεφαλαιακή συγκρότηση τη μέσης αιγοπροβατοτροφικής εκμετάλλευσης οι συντελεστές παραγωγής συμμετέχουν, κατά 31% τα ζώα παραγωγής, 36% οι σταβλικές εγκαταστάσεις, 15% τα αναλώσιμα (σπόροι, φάρμακα, συμμετοχή σε ενοικίαση βοσκότοπου και αγορά ζωοτροφών), 15% το έδαφος και κατά 3% τα μηχανήματα.

Από τη σύνθεση των εκτεφομένων αιγοπροβάτων προκύπτει ότι η μέση εκμετάλλευση εκτρέφει 170 πρόβατα και 191 γίδια. Στο κοπάδι των προβάτων, το 4% των ζώων είναι κριάρια, το 81% προβατίνες και το 15% ζυγούρια. Στο κοπάδι των γιδιών το 5% των ζώων είναι τράγοι, το 80% αίγες και το 15% βιτούλια.

Η ακαθάριστη πρόσοδος ανέρχεται για τη μέση αιγοπροβατοτροφική εκμετάλλευση συνολικά σε 52.495 € στην οποία η συμμετοχή των ζωικών προϊόντων είναι 44,2%. Στο 44,2 %, τα πρόβατα συμμετέχουν κατά 53,33 % και οι αίγες κατά 46,48%. Η επί μέρους συμμετοχή των προβάτων είναι κατά 37,68% με το γάλα τους, κατά 13,96% με το κρέας αμνών και κατά 1,5%

με το κρέας των μεγάλων προβάτων. Για τις αιγες τα ποσοστά συμμετοχής είναι 39.32%, 6,23% και 0,94%, αντίστοιχα. Το μαλλί και το δέρμα των ζώων συμμετέχει με πολύ μικρό ποσό 0,18 %.

Στην ακαθάριστη πρόσοδο συμμετέχουν τα προϊόντα φυτικής προέλευσης με το 3,1 % και οι επιδοτήσεις τους με το 9,9 %. Συνολικά οι επιδοτήσεις συμμετέχουν στην ακαθάριστη πρόσοδο σε ποσοστό 46,9 % με ιδιαίτερη συμμετοχή οι επιδοτήσεις που δίνονται στην παραγωγή ζωοκομικών προϊόντων 37,0% .

Το σύνολο των δαπανών παραγωγής της μέσης εκμετάλλευσης είναι 35.585 €. Οι δαπάνες του εδάφους αντιπροσωπεύουν το 5,8% των συνολικών δαπανών, οι δαπάνες εργασίας το 42,1% και οι δαπάνες κεφαλαίου το 52,1%. Σημαντικό είναι το ποσοστό συμμετοχής των αγοραζόμενων ζωοτροφών που ανέρχεται στο 37,7% των συνολικών δαπανών παραγωγής.

Το κέρδος ανέρχεται συνολικά σε 16.910 €, ενώ οι επιδοτήσεις σε 24.632 €. Διαπιστώνεται ότι το ακαθάριστο κέρδος οφείλεται κυρίως στις επιδοτήσεις οι οποίες υπερβαίνουν το κέρδος στη μέση εκμετάλλευση. Η ενδεχόμενη κατάργηση τους θα μετέτρεπε το επιτυγχανόμενο κέρδος σε ζημία. Η έγγειος πρόσοδος, η οποία ανέρχεται σε 18.962 €, επηρεάζεται από το κέρδος, το οποίο είναι περισσότερο αποτέλεσμα εκμετάλλευσης ζώων, παρά παραγωγικής αξιοποίησης του εδάφους .

Η καθαρή πρόσοδος ανέρχεται σε 23.188 € αποδεικνύοντας ότι η βιολογική αιγοπροβατοτροφία είναι εντατικός κλάδος παραγωγής από πλευράς κεφαλαίου, η αποδοτικότητα του οποίου ανέρχεται σε 21,1 % και υποδηλώνει ότι γίνεται παραγωγική αξιοποίηση αυτού .

Το γεωργικό εισόδημα ανέρχεται σε 38.165 € ενώ συμβάλουν κατά 64,5% οι επιδοτήσεις εκ των οποίων το 23,3% των επιδοτήσεων οφείλονται στην βιολογική κτηνοτροφία. Τα οικονομικά αυτά αποτελέσματα δείχνουν ότι υπάρχουν προοπτικές ανάπτυξης των βιολογικών αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με την προϋπόθεση της διατήρησης της στήριξής τους με τις επιδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι βιολογικές εκμεταλλεύσεις που διαθέτουν έκταση την οποία αξιοποιούν για την παραγωγή ζωοτροφών, πλεονεκτούν σημαντικά έναντι εκείνων που προμηθεύονται μεγάλος μέρος των ζωοτροφών από το εμπόριο. Η ιδανική περίπτωση είναι να αξιοποιείται όλο το διαθέσιμο έδαφος για την παραγωγή ζωοτροφών και να καλύπτεται το μεγαλύτερο μέρος των χονδροειδών αλλά και των συμπυκνωμένων από ιδιοπαραγόμενες ζωοτροφές. Στις εκμεταλλεύσεις η έλλειψη ιδιόκτητης καλλιεργήσιμης γης αποτελεί τον κανόνα. Η έλλειψη αυτή καλύπτεται συνήθως από ενοικιαζόμενες εκτάσεις. Έτσι όμως ο παραγωγός δημιουργεί μια μεγάλη εξάρτηση από τον εκάστοτε ενοικιαστή, από το κόστος ενοικίου κ.α.

Ελάχιστοι κτηνοτρόφοι χρησιμοποιούν ισοροπιστές και αλάτι για την διατροφή των ζώων. Όσον αφορά την αναπαραγωγή οι συζεύξεις δεν τελούν υπό έλεγχο. Η τεχνητή σπερματέγχυση δεν γίνεται σε καμία εκμετάλλευση. Η προληπτική υγιεινή περιορίζεται σε εμβολιασμούς εναντίον της εντεροτοξιναιμίας.

Προτάσεις που μπορούν να βελτιώσουν την παραγωγικότητα είναι η ορθολογική διαχείριση του γενετικού υλικού, η οριοθέτηση και η σωστή διαχείριση των βοσκοτόπων και η ενίσχυση των προβληματικών και ορεινών περιοχών με στόχο την ανάσχεση της εγκατάλειψης αυτών (συντήρηση

λιβαδικών εκτάσεων, πρόληψη φυσικών καταστροφών, ανάπτυξη αγροτουρισμού κ.α). Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση μέσα από το νέο θεσμικό πλαίσió της μπορεί να παίξει σπουδαίο ρόλο στην υλοποίηση των επιθυμητών τάσεων και στη δημιουργική αξιοποίηση του υπάρχοντος δυναμικού.

Στο σύνολό τους οι βιολογικές αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις παρουσιάζουν χαμηλή παραγωγικότητα που κυρίως οφείλεται σε παράγοντες που έχουν σχέση με το χαμηλό γενετικό δυναμικό των εκτρεφόμενων ζώων, το μικρό μέγεθος των ποιμνίων, τις απώλειες από ζωνόσους, την προμήθεια και χρήση ζωοτροφών, την έλλειψη επαρκούς υποδομής για την εμπορία του κρέατος και την επίπονη εργασία κάτω από αντίξοες συνθήκες.

Το τελικό ερώτημα είναι με ποιο τρόπο ο κλάδος αυτός θα μπορέσει να γίνει αποδοτικότερος κάτω από αυτές τις συνθήκες. Η λύση βρίσκεται στην έρευνα των δυνατοτήτων ανάπτυξης νέων παραγωγικών διαδικασιών και στη διαφοροποίηση της παραγωγής. Όλα αυτά όμως δεν πρέπει να γίνουν από το πρίσμα μόνο αυτού του κλάδου, αλλά ολοκληρωμένα για το σύνολο των κλάδων που υπάρχουν στην περιοχή.

Τα οικονομικά αποτελέσματα που υπολογίστηκαν θεωρούνται ικανοποιητικά και δείχνουν ότι υπάρχουν προοπτικές ανάπτυξης των βιολογικών αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων στο Νησί, με την προϋπόθεση της διατήρησης της στήριξης τους με επιδοτήσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ζυγογιάννης Δ., 1999. Προβατοτροφία. Θεσσαλονίκη.
- Ζωιόπουλος Π & Α. Παπαθεοδώρου 2000. Βιολογική κτηνοτροφία Εκδόσεις Αγρότυπος. Αθήνα 2000.
- NRC,1988. Πίνακες διατροφής.
- Καραλάζος Α., 1996. Εφαρμοσμένη Διατροφή Μηρυκαστικών. Πανεπιστημιακές παραδόσεις. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων Α.Π.Θ.
- Κάτανος Ιωάννης 2001. Αιγοπροβατοτροφία ΤΕΙΘ.
- Κατσαούνης Ν. και Ζυγογιάννης Δ., 1992 . Γιδοτροφία. Θεσσαλονίκη.
- Κυρίτση Σταυρούλα 2004. Η βιολογική Κτηνοτροφία στο Νομό Γρεβενών. Μεταπτυχιακή Διατριβή.
- Λάγκα Βασιλική 2000. Σημειώσεις Αιγοπροβατοτροφίας. ΤΕΙΘ
- Μίχας Βασίλειος, 2004. Εφαρμοσμένη Διατροφή Αγροτικών Ζώων. Εργαστηριακές Σημειώσεις. Υπό έκδοση
- Σκαπέτας Β., Χατζημηνάογλου Ι., Καραλάζος Α. και Σινάπης Ε., 2001. Διερεύνηση της προσαρμοστικότητας της ορεινής φυλής προβάτων στη μηχανική άμελξη. Επιθεώρηση Ζωοτεχνικής Επιστήμης. Τεύχος 28^ο, Σελ. 15-31, Ιούνιος 2001.
- Χατζημηνάογλου, 2001. Πρόβατα και Αίγες στην Ελλάδα και στον κόσμο. Τόμος Α. Θεσσαλονίκη.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οφείλω να ευχαριστήσω όλους όσους βοήθησαν στην εκπόνηση της διατριβής αυτής.

Ειδικότερα όμως εκφράζω τις ευχαριστίες μου:

1. στον επιβλέποντα Καθηγητή μου κ. Βασίλειο Μίχα για την ανάθεση της εργασίας και την καθοδήγησή του σε όλο το διάστημα της εκπόνησης της.
2. στην κ. Ευγενία Μίχα, Γεωπόνο στην Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης Κυκλάδων για τα στοιχεία των μονάδων και των Κοινοτικών ενισχύσεων.
3. Στον κ. Μάστορη Δημήτριο, Κτηνοτρόφο για την αμέριστη βοήθειά του στην συλλογή των στοιχείων.

και τελικά στους Γονείς μου που με στήριξαν σε όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Αναστασία Ζαγοραίου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Ερωτηματολόγιο
2. Κανονισμός (ΕΚ) 1804/99 του Συμβουλίου.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

**ΒΙΒΛΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ**

Όνοματεπώνυμο παραγωγού :

Κοινότητα:

Νομός:

Μορφή επιχείρησης:

Έτος:

Πίνακας 1. ΣΧΕΔΙΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Είδος Καλλιέργειας	Ξηρικές		Αρδευόμενες	
	Ίδιες (στρ.)	Ενοικ/νες (στρ.)	Ίδιες (στρ.)	Ενοικ/νες (στρ.)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
Διπλές καλλιέργειες (-) Σύνολο				

	Κλάδοι ζωικής παραγωγής	Αριθμός ζώων
1.		
2.		
3.		

4.		
----	--	--

Πίνακας 2. ΕΡΓΑΣΙΑ

I. Διαθέσιμη ανθρώπινη εργασία

Ενήλικα μέλη οικογένειας

Ανήλικα και υπερήλικα μέλη

Μόνιμο αμειβόμενο προσωπικό

Αμοιβή: **330 € / άτομο**

Μη μόνιμο αμειβόμενο προσωπικό

Αμοιβή:

II. Απασχόληση κατά την διάρκεια του έτους σε ώρες

Μήνες	Διαθ.	Ενήλικα	Ανήλικα Υπερήλικα	Μόνιμο αμειβόμενο Προσωπικό	Μη μόνιμο αμειβόμενο προσωπικό	Σύνολο
Απρίλιος						
Μάιος						
Ιούνιος						
Ιούλιος						
Αύγουστος						
Σεπτέμβριος						
Οκτώβριος						
Νοέμβριος						
Δεκέμβριος						
Ιανουάριος						
Φεβρουάριος						
Μάρτιος						
Σύνολο						

Παρατηρήσεις:

Πίνακας 3. ΕΔΑΦΟΣ

Απογραφή και Εκτίμηση Αξίας Εδάφους – Ενοίκια

α/α	Χρήση εδάφους κατά αγροτεμάχιο	Ιδιο Ξένο	ΠΟΤΙΣΤΙΚΟ Ξηρικό	Στρ.	Αξία	Ενοίκιο
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						

Παρατηρήσεις:

Πίνακας 4. ΚΤΙΡΙΑ - ΕΓΓΕΙΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ

Είδος - Έτος κατασκευής, Αγοράς	Διάρκεια απόσβεσης	Αρχική Αξία	Αξία Αντικ/τασης	Απόσβεση (Ετήσια)	Σημερινή Αξία
A. Κτίρια					
Σύνολο					
B. Έγχειες Βελτιώσεις					
Σύνολο					
Τόκοι Κτιρίων					

Συντήρηση Μηχανημάτων	
-----------------------	--

Παρατηρήσεις:

Πίνακας 6. ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Είδος Ζώων	Απογραφή στην έναρξη		Γεν- νήσεις	Αύξηση λόγω αλλαγής κατηγορίας Κεφάλια	Μείωση λόγω αλλαγής κατηγορίας Κεφάλια	Αγορές		Πωλήσεις		Θάνατοι-Απώλειες		Απογραφή στη λήξη		Μέσος Αριθμός κεφαλών	Αξία
	Αριθμός Κεφαλών	Αξία				Αριθμός Κεφαλών	Αξία	Αριθμός Κεφαλών	Αξία	Αριθμός Κεφαλών	Αξία	Αριθμός Κεφαλών	Αξία		
ΠΡΟΒΑΤΑ															
ΚΡΙΑΡΙΑ															
ΖΥΓΟΥΡΙΑ															
ΑΡΝΙΑ															
ΑΙΓΕΣ															
ΤΡΑΓΟΙ															
ΒΙΤΟΥΛΙΑ															
ΚΑΤΣΙΚΙΑ															

Παρατηρήσεις:

Πίνακας 8. ΖΩΑ

ΜΗΝΑΣ	ΕΡΓΑΣΙΑ		ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΕΦΟΔΙΑ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ (Πλην ζωοτροφών)	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
	Ανθρ.	Μηχ.			
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
ΣΥΝΟΛΟ	1260				

Παρατηρήσεις:

Πίνακας 9. ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ - κ.λ.π.

Κατηγορία	Αγοραζόμενες		Ιδιοπαραγόμενες		Σύνολο
	Ποσότητα	Αξία	Ποσότητα	Κόστος	Ποσότητα
A. Συμπυκνωμένες					
B. Χονδροειδείς					
Γ. Λοιπές δαπάνες					
Αλάτι					
Ασβέστιο					
Φάρμακα					
Κτηνιατρικά					
Ενέργεια (Ηλ.)					
Καύσιμα					
Λοιπά					

Πίνακας 10. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ – ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΟΔΟΣ

Κλάδοι	Παραγωγή		Επιδοτήσεις	Σύνολο
	Κιλά	Αξία		
ΚΡΕΑΣ ΚΑΤΣΙΚΙΩΝ				
ΚΡΕΑΣ ΑΡΝΙΩΝ				
ΚΡΕΑΣ ΠΡΟΒΑΤΩΝ				
ΚΡΕΑΣ ΑΙΓΑΣ				
ΓΑΛΑ ΑΙΓΩΝ				
ΓΑΛΑ ΠΡΟΒΑΤΩΝ				
ΜΑΛΛΙ +ΔΕΡΜΑ				
ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ				
ΕΠΙΛΕΞΙΜΑ				
ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΟΤΙΣΤΙΚΑ				
ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΞΗΡΙΚΑ				
Ο.Σ.Δ.				
ΕΞΙΣΩΤΙΚΗ				
ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ				
ΣΥΝΟΛΟ				

Πίνακας 11. ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

		€
A. Εδάφους		
1. Ενοίκιο Ιδίου Εδάφους		
2. Ενοίκιο Ξένου Εδάφους		
Σύνολο Δαπανών Εδάφους		
B. Εργασίας		
1. Αμοιβή Οικογενειακής Εργασίας		
2. Αμοιβή ξένης εργασίας		
Σύνολο Αμοιβών Εργασίας		
Γ. Κεφαλαίου		
1. Μεταβλητές Δαπάνες Κεφαλαίου		
α. Σπόροι, Λιπάσματα, κλπ		
β. Ζωοτροφές		
γ. Φάρμακα ζώων, κτηνίατρος κλπ		
δ. Καύσιμα, Λιπάσματα		
ε. Αμοιβή Ξένων Μηχανημάτων		
στ. Λοιπά		
Σύνολο		
2. Απόσβεση –Συντήρηση – Ασφάλιστρα		
3. Τόκοι Σταθερού Κεφαλαίου		
4. Τόκοι Μεταβλητού Κεφαλαίου		
5. Λοιπά		
Σύνολο		
Σύνολο Κεφαλαίου		
Σύνολο Παραγωγικών Δαπανών		

Θηλασμός – Άμελξη

Διάρκεια θηλασμού:

Διάρκεια άμελξεως:

Μέθοδος αποθηλασμού (σταδιακά, βίαια, κ.τ.λ.)

Απώλειες κατά την περίοδο του θηλασμού :

Μηχανική άμελξη

Άμελξη με το χέρι

Συχνότητα άμελξεως κατά τέταρτα της αμελκτικής περιόδου (άμελξη στο χέρι)

	1ο	2ο	3ο	4ο
1 άμελξη / μέρα				
2 αμελ / μέρα				
3 αμέλ / μέρα				
4 αμελ / μέρα				
όχι αμελ. κυριακή βραδύ				

Όταν γίνεται μια άμελξη την ημέρα - προσδιορισμός ακριβής της ώρας

Όταν γίνονται δύο αμελξεις / μέρα - προσδιορισμός του διαστήματος μεταξύ των αμέλξεων:

	1ο	2ο	3ο	4ο
12 -12 ώρες				
11 -13 ώρες				
10 - 14 ώρες				
9- 15 ώρες				
8 -16 ώρες				

Αριθμός αμελγομένων προβατίνων και αίγες / άτομο / ώρα :

Κυριότερα προβλήματα υγιεινής:

Προληπτική υγιεινή (εμβολιασμοί ποιοι και πότε) -----

Απόψεις του εκτροφέα

Για το ζωικό υλικό

Για τη διατροφή

Για την περίθαλψη

Για τις σύγχρονες μεθόδους εκτροφής

Για τα προϊόντα

Για την δανειοδότηση

Για τη στήριξη από τις υπηρεσίες

Συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα βελτίωσης

I

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων απαιτείται δημοσίευση)

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1804/1999 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 19ης Ιουλίου 1999

για συμπλήρωση, για τα κτηνοτροφικά προϊόντα, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 37,

την πρόταση της Επιτροπής⁽¹⁾,τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁽²⁾,τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽³⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91⁽⁴⁾, προβλέπει ότι η Επιτροπή υποβάλλει πριν από τις 30 Ιουνίου 1995 προτάσεις σχετικά με τους κανόνες και τα ειδικά μέτρα ελέγχου που διέπουν τη βιολογική παραγωγή των ζώων, των μη μεταποιημένων κτηνοτροφικών προϊόντων και των προϊόντων που προορίζονται για ανθρώπινη διατροφή και περιέχουν συστατικά ζωικής προέλευσης·
- (2) η ζήτηση γεωργικών προϊόντων που παράγονται με βιολογικό τρόπο παραγωγής καθώς και το ενδιαφέρον των καταναλωτών για τα προϊόντα αυτά αυξάνεται συνεχώς·
- (3) η παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων επιτρέπει την επέκταση αυτής της σειράς προϊόντων και συμβάλλει παράλληλα στο να αναπτυχθούν στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που ασκούν βιολογικό τρόπο παραγωγής συμπληρωματικές δραστηριότητες οι οποίες αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό μέρος του εισοδήματος αυτών των εκμεταλλεύσεων·
- (4) ο παρών κανονισμός εναρμονίζει τους κανόνες παραγωγής, επισήμανσης και επιθεώρησης για τα σημαντικότερα κτηνοτροφικά είδη· ότι για τα είδη, πλην των υδρόβιων, για τα οποία ο παρών κανονισμός δεν προβλέπει κανόνες παρα-

γωγής, είναι σκόπιμο, για την προστασία του καταναλωτή, να εναρμονιστούν τουλάχιστον οι απαιτήσεις επισήμανσης και το σύστημα επιθεώρησης· θα πρέπει να καταρτισθούν το συντομότερο δυνατόν σχετικοί κανόνες για τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας·

- (5) εξάλλου, η κτηνοτροφία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της οργάνωσης της γεωργικής παραγωγής στη βιολογική γεωργία, επιτρέποντας να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των καλλιεργούμενων εδαφών σε οργανικές ουσίες και σε θρεπτικά στοιχεία και, ως εκ τούτου, συμβάλλει στη βελτίωση των εδαφών και στη βιώσιμη ανάπτυξη της γεωργίας·
- (6) για να αποτραπεί η ρύπανση του περιβάλλοντος, ιδίως όσον αφορά τους φυσικούς πόρους, όπως είναι το έδαφος και το ύδωρ, η βιολογική κτηνοτροφία πρέπει καταρχήν να εξασφαλίζει στενή σχέση μεταξύ της παραγωγής αυτής και του εδάφους, κατάλληλα συστήματα πολυετούς αμειψιστοράς και διατροφή των ζώων με βιολογικά προϊόντα καλλιέργειας που παράγονται στην ίδια την εκμετάλλευσή·
- (7) προκειμένου να αποφευχθεί η ρύπανση των υδάτων από τις αζωτούχες ενώσεις, οι εκμεταλλεύσεις που εφαρμόζουν βιολογικούς τρόπους παραγωγής θα πρέπει να έχουν επαρκείς αποθηκευτικούς χώρους καθώς και σχέδια διασποράς των ζωικών στερεών και υγρών αποβλήτων·
- (8) για τη συντήρηση και την αξιοποίηση των εγκαταλελειμμένων ζωνών, ενδείκνυται όλως ιδιαίτερα η κτηνοτροφία ελεύθερης βοσκής σύμφωνα με τους κανόνες της βιολογικής γεωργίας·
- (9) θα πρέπει να προωθηθεί η ευρεία βιοποικιλότητα και η επιλογή της φυλής των ζώων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ικανότητά τους να προσαρμόζονται στο τοπικό περιβάλλον·
- (10) οι γενετικώς τροποποιημένοι οργανισμοί (ΓΤΟ) και τα προϊόντα που προέρχονται από αυτούς δεν είναι συμβατοί με τις βιολογικές μεθόδους παραγωγής· προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στη βιολογική παραγωγή, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται γενετικώς τροποποιημένοι οργανισμοί, μέρη αυτών ή προϊόντα που παράγονται βάσει αυτών σε προϊόντα τα οποία χαρακτηρίζονται ως βιολογικά·

⁽¹⁾ ΕΕ C 293 της 5.10.1996, σ. 23.⁽²⁾ ΕΕ C 133 της 28.4.1997, σ. 29.⁽³⁾ ΕΕ C 167 της 2.6.1997, σ. 55.⁽⁴⁾ ΕΕ L 198 της 22.7.1991, σ. 1· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 330/1999 της Επιτροπής (ΕΕ L 40 της 13.2.1999, σ. 23).

- (11) θα πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές εγγυήσεις ότι τα προϊόντα έχουν παραχθεί σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό· στο μέτρο του τεχνικώς εφικτού, οι εγγυήσεις αυτές θα πρέπει να βασίζονται στη δυνατότητα προσδιορισμού της προέλευσης των κτηνοτροφικών προϊόντων·
- (12) τα ζώα πρέπει να τρέφονται με χλόη, χορτονομή και ζωοτροφές που παράγονται σύμφωνα με τους κανόνες της βιολογικής γεωργίας·
- (13) στις τρέχουσες συνθήκες, οι κτηνοτρόφοι είναι πιθανόν να αντιμετωπίσουν δυσκολίες για τον εφοδιασμό τους με ζωοτροφές για ζώα που εκτρέφονται με βιολογική μέθοδο· για το λόγο αυτό θα πρέπει να επιτραπεί προσωρινώς η χρησιμοποίηση περιορισμένου αριθμού ζωοτροφών μη βιολογικής παραγωγής σε περιορισμένες ποσότητες·
- (14) επιπλέον, για να ικανοποιηθούν οι βασικές ανάγκες διατροφής των ζώων, μπορεί να καταστεί αναγκαία η χρησιμοποίηση ορισμένων ανόργανων ουσιών, ιχθυοστοιχείων και βιταμινών υπό σαφώς καθορισμένες προϋποθέσεις·
- (15) η διαχείριση της υγείας των ζώων θα πρέπει να βασίζεται κυρίως στην πρόληψη, με μέτρα όπως η κατάλληλη επιλογή φυλών και τύπων, η ισορροπημένη και καλή ποιότητα διατροφής και το ευνοϊκό περιβάλλον ιδίως όσον αφορά την πυκνότητα εκτροφής, τον σταβλισμό και τις κτηνοτροφικές πρακτικές·
- (16) η προληπτική χρήση χημικών συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμάκων στη βιολογική κτηνοτροφία απαγορεύεται·
- (17) ωστόσο, όταν τα ζώα ασθενούν ή τραυματίζονται, θα πρέπει να υποβάλλονται αμέσως σε θεραπευτική αγωγή, κατά προτίμηση με φυτοθεραπευτικά ή ομοιοπαθητικά φάρμακα και με περιορισμό στο απολύτως αναγκαίο της χρήσης χημικών συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμάκων· προκειμένου να εξασφαλιστεί η ακεραιότητα της βιολογικής παραγωγής έναντι του καταναλωτή, θα πρέπει να μπορούν να ληφθούν περιοριστικά μέτρα, όπως ο διπλασιασμός της περιόδου αναμονής μετά τη χρήση χημικών συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμάκων·
- (18) στις περισσότερες περιπτώσεις, όταν το επιτρέπουν οι κλιματικές συνθήκες, τα ζώα θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε εκτάσεις για φυσική άσκηση ή βόσκηση, των οποίων η διαχείριση πρέπει καταρχήν να εξασφαλίζεται βάσει κατάλληλου προγράμματος εναλλαγής·
- (19) για όλα τα είδη των ζώων, ο χώρος στέγασης θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ζώων όσον αφορά τον αερισμό, το φωτισμό, το χώρο και την άνεση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να προβλέπονται επαρκείς διαθέσιμοι χώροι ώστε να είναι δυνατή η απαραίτητη ελεύθερη κίνηση κάθε ζώου και η ανάπτυξη της φυσιολογικής κοινωνικής συμπεριφοράς του·
- (20) οι συστηματικές πράξεις που οδηγούν σε καταπόνηση, τραυματισμό, ασθένεια ή ταλαιπωρία των ζώων κατά την παραγωγή, το χειρισμό, τη μεταφορά ή τη σφαγή θα πρέπει να μειώνονται στο ελάχιστο· ωστόσο, είναι δυνατόν να επιτρέπονται συγκεκριμένες επεμβάσεις, ουσιώδους σημασίας για ορισμένους τύπους παραγωγής· η χρήση ορισμένων ουσιών που ευνοούν την ανάπτυξη ή τροποποιούν τον κύκλο αναπαραγωγής των ζώων είναι ασυμβίβαστη προς τις αρχές της βιολογικής κτηνοτροφίας·
- (21) οι ιδιαιτερότητες της μελισσοκομίας απαιτούν τη θέσπιση ειδικών διατάξεων που να εγγυώνται ιδίως την ύπαρξη επαρκών πόρων σε γύρη και νέκταρ και από ποιοτική και από ποσοτική άποψη·
- (22) όλες οι επιχειρήσεις που διαθέτουν στο εμπόριο βιολογικώς εκτρεφόμενα ζώα θα πρέπει να υπόκεινται σε τακτικές και ομοιόμορφες επιθεωρήσεις· στην εκμετάλλευση, θα πρέπει να υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στο μητρώο όπου αναγράφονται και ενημερώνονται ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τις εισόδους και τις εξόδους των ζώων από την εκμετάλλευση καθώς και την τυχόν εφαρμοζόμενη θεραπευτική αγωγή·
- (23) λόγω των διαφορών των γεωργικών και κλιματικών συνθηκών μεταξύ περιφερειών, απαιτούνται ορισμένες μεταβατικές περίοδοι για ορισμένες πρακτικές, και για τα χαρακτηριστικά των κτηνοτροφικών κτιρίων και εγκαταστάσεων·
- (24) λόγω της ποικιλομορφίας των καθιερωμένων πρακτικών ή της βιολογικής κτηνοτροφίας μεταξύ των κρατών μελών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν περιοριστικότερους κανόνες για τα ζώα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα που παράγονται στο έδαφός τους·
- (25) οι ενδείξεις της σήμανσης, της διαφήμισης ή των εμπορικών εγγράφων οι οποίες εκλαμβάνονται από τον καταναλωτή ως αναφορά στο βιολογικό τρόπο παραγωγής επιτρέπονται, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91, μόνο για προϊόντα που παράγονται κατά τα προβλεπόμενα στον εν λόγω κανονισμό·
- (26) ορισμένες ενδείξεις εκλαμβάνονται γενικά από τον καταναλωτή ως αναφορά στο βιολογικό τρόπο παραγωγής·
- (27) ωστόσο, επιβάλλεται να προβλεφθεί μεταβατική περίοδος, ώστε να μπορέσουν οι δικαιούχοι σημάτων να προσαρμόσουν την παραγωγή τους στις προδιαγραφές της βιολογικής γεωργίας, υπό τον όρο ότι η εν λόγω μεταβατική περίοδος θα ισχύει μόνο για τα σήματα που φέρουν τις προαναφερόμενες ενδείξεις και κατατέθηκαν πριν από τη δημοσίευσή του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 και ότι ο καταναλωτής θα ενημερώνεται καταλλήλως ότι τα προϊόντα αυτά δεν έχουν παραχθεί με βιολογικό τρόπο,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

Άρθρο 1

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 τροποποιείται ως εξής:

1. Το άρθρο 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 1

1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στα ακόλουθα προϊόντα, εφόσον φέρουν ή προορίζονται να φέρουν ενδείξεις που αναφέρονται στο βιολογικό τρόπο παραγωγής:

- α) μη μεταποιημένα γεωργικά φυτικά προϊόντα· επίσης ζώα και μη μεταποιημένα κτηνοτροφικά προϊόντα, στο μέτρο που στα παραρτήματα I και III προβλέπονται αρχές παραγωγής και ειδικοί κανόνες επιθεώρησης για αυτά·
- β) μεταποιημένα γεωργικά φυτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση και έχουν παρασκευαστεί κυρίως από ένα ή περισσότερα συστατικά φυτικής ή/και ζωικής προέλευσης·
- γ) ζωοτροφές, σύνθετες ζωοτροφές και πρώτες ύλες ζωοτροφών που καλύπτονται από το εδάφιο α), από την έναρξη ισχύος του κανονισμού ο οποίος αναφέρεται στην παράγραφο 3.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, εφόσον οι λεπτομερείς κανόνες παραγωγής δεν καθορίζονται στο παράρτημα I για ορισμένα είδη ζώων, εφαρμόζονται, για τα είδη αυτά και τα προϊόντα τους, οι κανόνες που προβλέπονται όσον αφορά τη σήμανση στο άρθρο 5 και όσον αφορά τον έλεγχο στα άρθρα 8 και 9 εκτός της υδατοκαλλιέργειας και των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας. Μέχρις ότου συμπεριληφθούν λεπτομερείς κανόνες παραγωγής, εφαρμόζονται οι εθνικοί κανόνες ή ελλείψει αυτών ιδιωτικά πρότυπα που γίνονται δεκτά ή αναγνωρίζονται από τα κράτη μέλη.

3. Το αργότερο 24 Αυγούστου 2001, η Επιτροπή θα προτείνει, με τη διαδικασία του άρθρου 14, κανονισμό για τις ειδικές ανάγκες σήμανσης καθώς και απαιτήσεις επιθεώρησης και προληπτικά μέτρα για τα προϊόντα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στοιχείο γ), εφόσον οι απαιτήσεις αυτές σχετίζονται με το βιολογικό τρόπο παραγωγής.

Μέχρις ότου εκδοθεί ο κανονισμός του πρώτου εδαφίου για τα προϊόντα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στοιχείο γ), εφαρμόζονται οι εθνικοί κανόνες που είναι σύμφωνοι προς την κοινοτική νομοθεσία ή ελλείψει αυτών, ιδιωτικά πρότυπα που γίνονται δεκτά ή αναγνωρίζονται από τα κράτη μέλη».

2. Το άρθρο 2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 2

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ένα προϊόν θεωρείται ότι φέρει ενδείξεις που αναφέρονται στον βιολογικό

τρόπο παραγωγής όταν στη σήμανση, τη διαφήμιση ή τα εμπορικά έγγραφα, το προϊόν, τα συστατικά του ή οι πρώτες ύλες ζωοτροφών χαρακτηρίζονται από τις ενδείξεις που χρησιμοποιούνται σε κάθε κράτος μέλος και επιτρέπουν στον αγοραστή να συμπεραίνει ότι το προϊόν, τα συστατικά του ή οι πρώτες ύλες παρήχθησαν σύμφωνα με τους κανόνες παραγωγής που αναφέρονται στο άρθρο 6 και, ειδικότερα με τους εξής όρους, ή με τα συνήθως χρησιμοποιούμενα παράγωγά τους, (όπως βιο-, οικο- κ.λπ.) ή συντμήσεις αυτών, μόνο ή σε συνδυασμό, εφόσον οι εν λόγω όροι δεν εφαρμόζονται σε γεωργικά προϊόντα που περιέχονται σε τρόφιμα ή πρώτες ύλες ζωοτροφών ή προφανώς δεν έχουν καμία σχέση με τον τρόπο παραγωγής:

- στα ισπανικά: ecológico,
- στα δανικά: økologisk,
- στα γερμανικά: ökologisch, biologisch,
- στα ελληνικά: βιολογικό
- στα αγγλικά: organic,
- στα γαλλικά: biologique,
- στα ιταλικά: biologico,
- στα ολλανδικά: biologisch,
- στα πορτογαλικά: biológico,
- στα φινλανδικά: luonnonmukainen,
- στα σουηδικά: ekologisk.»

3. Το άρθρο 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 3

Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, με την επιφύλαξη άλλων κοινοτικών ή εθνικών διατάξεων, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, που αφορούν προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 1, όπως διατάξεις περί παραγωγής, παρασκευής, εμπορίας, επισήμανσης και επιθεώρησης, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας περί τροφίμων και διατροφής ζώων».

4. Στο άρθρο 4 παράγραφος 3, ο ορισμός «παρασκευή» αντικαθίσταται από τον ακόλουθο:

«3) “παρασκευή”: οι δραστηριότητες διατήρησης ή/και μεταποίησης γεωργικών προϊόντων (συμπεριλαμβανομένης της σφαγής και κοπής κτηνοτροφικών προϊόντων) καθώς και συσκευασίας και/ή μεταβολών στη σήμανση σχετικά με την παρουσίαση του βιολογικού τρόπου παραγωγής των νοσών, συντηρημένων ή/και μεταποιημένων προϊόντων».

5. Στο άρθρο 4 προστίθενται οι ακόλουθοι ορισμοί:

«11. “κτηνοτροφικά προϊόντα”: η παραγωγή ήμερων ή εξημερωμένων χερσαίων ζώων (συμπεριλαμβανομένων των εντόμων) και υδρόβιων ζώων εκτρεφόμενων σε γλυκό,

- θαλάσσιο ή υφάλμυρο νερό. Τα προϊόντα της θήρας και αλιείας άγριων ζώων δεν θεωρούνται προϊόντα βιολογικής παραγωγής·
12. “γενετικός τροποποιημένος οργανισμός (ΓΤΟ)”: οι οργανισμοί που ορίζονται στο άρθρο 2 της οδηγίας 220/90/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 1990, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον (*)·
13. “παράγωγο γενετικώς τροποποιημένου οργανισμού”: η ουσία που παράγεται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς ή υπ’ αυτών, αλλά δεν περιέχει τέτοιους οργανισμούς·
14. “χρήση ΓΤΟ και παραγώγων ΓΤΟ”: η χρήση τους ως τροφίμων, συστατικών (συμπεριλαμβανομένων προσθέτων και αρωματικών ουσιών), βοηθητικών ουσιών παρασκευής (συμπεριλαμβανομένων των διαλυτών εκχύλισης), ζωοτροφών, σύνθετων ζωοτροφών, πρώτων υλών ζωοτροφών, προσθέτων, τεχνολογικών βοηθητικών μέσων, ορισμένων προϊόντων που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων (βάσει της οδηγίας 82/471/ΕΟΚ (**), φυτοπροστατευτικών προϊόντων, κτηνιατρικών φαρμάκων, λιπασμάτων, βελτιωτικών εδάφους, σπόρων, αγενών πολυπλασιαστικών υλικών και ζώων·
15. “κτηνιατρικά φάρμακα”: τα προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της οδηγίας 65/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιανουαρίου 1965, περί της προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με τα φαρμακευτικά ιδιοσκευάσματα (***)·
16. “ομοιοπαθητικά κτηνιατρικά φάρμακα”: τα προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 της οδηγίας 92/74/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 1992, για τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 81/851/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα κτηνιατρικά φαρμακευτικά προϊόντα και τη θέσπιση συμπληρωματικών διατάξεων για τα ομοιοπαθητικά κτηνιατρικά φάρμακα (****)·
17. “ζωοτροφές”: τα προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 2 στοιχείο α) της οδηγίας 79/373/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί εμπορίας των συνθέτων ζωοτροφών (*****)·
18. “πρώτες ύλες ζωοτροφών”: τα προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 2 στοιχείο α) της οδηγίας 96/25/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 1996, για την κυκλοφορία των πρώτων υλών ζωοτροφών, την τροποποίηση των οδηγιών 70/524/ΕΟΚ, 74/63/ΕΟΚ, 82/471/ΕΟΚ και 93/74/ΕΟΚ και την κατάργηση της οδηγίας 77/101/ΕΟΚ (*****)·
19. “σύνθετες ζωοτροφές”: τα προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 2 στοιχείο β) της οδηγίας 79/373/ΕΟΚ·
20. “πρόσθετα ζωοτροφών”: τα προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 2 στοιχείο α) της οδηγίας 70/524/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Νοεμβρίου 1970 περί των προσθέτων υλών στη διατροφή των ζώων (*****)·
21. “ορισμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων”: τα θρεπτικά προϊόντα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 82/471/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 1982 σχετικά με ορισμένα προϊόντα τα οποία χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων·
22. “βιολογική μονάδα/εκμετάλλευση/κτηνοτροφική εκμετάλλευση”: η μονάδα, εκμετάλλευση ή κτηνοτροφική εκμετάλλευση που συμμορφούται με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού·
23. “βιολογικής παραγωγής ζωοτροφές/πρώτες ύλες ζωοτροφών”: οι ζωοτροφές/πρώτες ύλες ζωοτροφών που παράγονται σύμφωνα με τους κανόνες παραγωγής του άρθρου 6·
24. “ζωοτροφές/πρώτες ύλες ζωοτροφών μεταβατικού σταδίου”: οι ζωοτροφές/πρώτες ύλες ζωοτροφών που συμμορφούνται προς τους κανόνες παραγωγής του άρθρου 6, πλην της περιόδου μετατροπής κατά την οποία οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται επί ένα τουλάχιστον έτος πριν από τη συγκομιδή·
25. “ζωοτροφές συμβατικής παραγωγής/πρώτες ύλες ζωοτροφών”: οι ζωοτροφές/πρώτες ύλες ζωοτροφών που δεν εμπίπτουν στις κατηγορίες των παραγράφων 23 και 24.

(*) ΕΕ L 117 της 8.5.1990, σ. 15· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 97/35/ΕΚ (ΕΕ L 169 της 27.6.1997, σ. 72).

(**) ΕΕ L 213 της 21.7.1982, σ. 8· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 1999/20/ΕΚ (ΕΕ L 80 της 25.3.1999, σ. 20).

(***) ΕΕ 22 της 9.2.1965, σ. 369· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 93/39/ΕΟΚ (ΕΕ L 214 της 24.8.1993, σ. 22).

(****) ΕΕ L 297 της 13.10.1992, σ. 12.

(*****) ΕΕ L 86 της 6.4.1979, σ. 30· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 98/87/ΕΚ (ΕΕ L 318 της 27.11.1998, σ. 43).

(******) ΕΕ L 125 της 23.5.1996, σ. 35· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 98/67/ΕΚ (ΕΕ L 261 της 24.9.1998, σ. 10).

(******) ΕΕ L 270 της 14.12.1970, σ. 1· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/1999 της Επιτροπής (ΕΕ L 6 της 21.1.1999, σ. 3).»

6. Στο άρθρο 5 παράγραφος 3, προστίθεται το ακόλουθο σημείο:

«η) Το προϊόν έχει παραχθεί χωρίς τη χρήση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών ή/και προϊόντων που παράγονται βάσει αυτών.»

7. Στο άρθρο 5, παρεμβάλλεται η ακόλουθη παράγραφος:

«3α. Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1, 2 και 3, τα σήματα τα οποία φέρουν ένδειξη αναφερόμενη στο άρθρο 2, μπορούν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται, έως την 1η Ιου-

- λίου 2006, στη σήμανση και διαφήμιση προϊόντων που δεν συμμορφούνται προς τον παρόντα κανονισμό, υπό τον όρο ότι:
- το σήμα κατατέθηκε πριν από τις 22 Ιουλίου 1991 — και, στη Φινλανδία, την Αυστρία και τη Σουηδία, πριν από την 1η Ιανουαρίου 1995 — και είναι σύμφωνο προς την πρώτη οδηγία 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (*), και
 - το σήμα αναπαράγεται πάντοτε με τη σαφή, εμφανή και ευανάγνωστη ένδειξη ότι τα προϊόντα δεν παράγονται με το βιολογικό τρόπο που περιγράφεται στον παρόντα κανονισμό.
- (*) ΕΕ L 40 της 11.2.1989, σ. 1· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την απόφαση 92/10/ΕΟΚ (ΕΕ L 6 της 11.1.1992, σ. 35).»
8. Στο άρθρο 5, η αρχή της παραγράφου 5 διατυπώνεται ως εξής:
- «5. Τα προϊόντα της καλλιέργειας της γης που επισημαίνονται ή διαφημίζονται σύμφωνα με τις παραγράφους 1 ή 3 είναι δυνατόν να φέρουν ενδείξεις όσον αφορά τη μετατροπή της καλλιέργειας σε βιολογική υπό τον όρο ότι:»
9. Στο άρθρο 5 παράγραφος 5, το στοιχείο δ) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
- «δ) Το προϊόν περιέχει μόνο ένα φυτικό συστατικό γεωργικής προελεύσεως.»
10. Στο άρθρο 5 παράγραφος 5, προστίθεται το ακόλουθο στοιχείο:
- «στ) το προϊόν έχει παραχθεί χωρίς τη χρήση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών και/ή προϊόντων που παράγονται από τέτοιους οργανισμούς.»
11. Στο άρθρο 5 παράγραφος 5α, προστίθεται το ακόλουθο στοιχείο:
- «θ) το προϊόν έχει παραχθεί χωρίς τη χρήση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών ή/και προϊόντων που παράγονται από τέτοιους οργανισμούς.»
12. Στο άρθρο 5, η παράγραφος 10 αντικαθίσταται από την ακόλουθη:
- «10. Σε προϊόν που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1, στοιχεία α) και β), ένα συστατικό που λαμβάνεται σύμφωνα με τους κανόνες του άρθρου 6 δεν πρέπει να συνυπάρχει με το ίδιο συστατικό που δεν λαμβάνεται σύμφωνα με τους κανόνες αυτούς.»
13. Στο άρθρο 6, η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από την ακόλουθη:
- «1. Η μέθοδος βιολογικής παραγωγής συνεπάγεται ότι, για την παραγωγή των προϊόντων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1, στοιχείο α), πλην των σπόρων και του αγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού:
- α) πρέπει να τηρούνται τουλάχιστον οι απαιτήσεις του παραρτήματος Ι και, κατά περίπτωση, οι σχετικοί λεπτομερείς κανόνες·
 - β) μόνο προϊόντα που περιέχουν ουσίες αναφερόμενες στο παράρτημα Ι ή απαρτιζόμενες στο παράρτημα ΙΙ μπορούν να χρησιμοποιούνται ως φυτοπροστατευτικά προϊόντα, λιπάσματα, βελτιωτικά εδάφους, ζωοτροφές, πρώτες ύλες ζωοτροφών, σύνθετες ζωοτροφές, πρόσθετα ζωοτροφών, ορισμένες ουσίες που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων (που εμπίπτουν στην οδηγία 82/471/ΕΟΚ), προϊόντα καθαρισμού και απολύμανσης εγκαταστάσεων και χώρων εκτροφής, προϊόντα για τον έλεγχο βλαβερών οργανισμών και ασθενειών σε κτίρια και εγκαταστάσεις εκτροφής ή για άλλο σκοπό όταν ο σκοπός αυτός ορίζεται στο παράρτημα ΙΙ σχετικά με ορισμένα προϊόντα. Τα προϊόντα αυτά μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνον υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες που καθορίζονται στα παραρτήματα Ι και ΙΙ στο μέτρο που η αντίστοιχη χρήση επιτρέπεται στη γενική γεωργία στα οικεία κράτη μέλη σύμφωνα με τις σχετικές κοινοτικές διατάξεις ή τις εθνικές διατάξεις που είναι σύμφωνες με την κοινοτική νομοθεσία·
 - γ) χρησιμοποιούνται μόνον σπόροι ή αγενές πολλαπλασιαστικό υλικό που παράγονται με τη μέθοδο βιολογικής παραγωγής που αναφέρεται στην παράγραφο 2·
 - δ) δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται γενετικώς τροποποιημένοι οργανισμοί ή/και προϊόντα που παράγονται από αυτούς, με την εξαίρεση των κτηνιατρικών φαρμάκων.»
14. Στο άρθρο 6 η παράγραφος 2 αντικαθίσταται από την ακόλουθη:
- «2. Η μέθοδος βιολογικής παραγωγής συνεπάγεται ότι, για τους σπόρους και το αγενές πολλαπλασιαστικό υλικό, το μητρικό φυτό στην περίπτωση των σπόρων και το ή τα γονικά φυτά στην περίπτωση του αγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού έχουν παραχθεί:
- α) χωρίς τη χρήση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών ή/και προϊόντων που παράγονται από τέτοιους οργανισμούς και
 - β) σύμφωνα με τις διατάξεις των στοιχείων α) και β) της παραγράφου 1 επί μία τουλάχιστον γενεά ή, στην περίπτωση πολυετών καλλιεργειών, δυο καλλιεργητικές περιόδους.»
15. Στο άρθρο 6 παράγραφος 3, στοιχεία α) και β), η ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 2000 αντικαθίσταται από την ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 2003.
16. Στο άρθρο 6 παράγραφος 4, η ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1999 αντικαθίσταται από την ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 2002.
17. Στο άρθρο 7, η εισαγωγική φράση της παραγράφου 1 και το στοιχείο α), αντικαθίστανται από το ακόλουθο κείμενο:
- «1. Τα προϊόντα που δεν επιτρέπονται κατά την ημερομηνία έκδοσης του παρόντος κανονισμού για τους σκοπούς που

αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1, στοιχείο δ), δύναται να περιληφθούν στο παράρτημα II, εφόσον πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις:

α) εάν χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο βλαβερών οργανισμών ή ασθενειών των φυτών ή για τον καθαρισμό και την απολύμανση των κτηνοτροφικών κτιρίων και εγκαταστάσεων:

— έχουν ουσιώδη σημασία για τον έλεγχο ενός επιβλαβούς οργανισμού ή μιας συγκεκριμένης ασθένειας για την οποία δεν υπάρχουν άλλες βιολογικές, καλλιεργητικές, φυσικές ή ζωοτεχνικές εναλλακτικές λύσεις, και

— οι συνθήκες χρήσης τους αποκλείουν την άμεση επαφή με τους σπόρους, την καλλιέργεια, τα προϊόντα καλλιέργειας ή τα ζώα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα· ωστόσο, στην περίπτωση των πολυετών καλλιεργειών, η άμεση επαφή είναι δυνατόν να λαμβάνει χώρα, αλλά μόνον εκτός της περιόδου ανάπτυξης των βρώσιμων μερών (καρπών), εφόσον η εφαρμογή αυτή δεν οδηγεί εμμέσως στην παρουσία κατάλοιπων του προϊόντος στα βρώσιμα μέρη και

— η χρήση τους δεν οδηγεί ή δεν συμβάλλει σε απαράδεκτες επιπτώσεις για το περιβάλλον ή σε ρύπανσή του.

18. Στο άρθρο 7 παρεμβάλλεται η ακόλουθη παράγραφος:

«1β. Όσον αφορά τις ανόργανες ουσίες και τα ιχνοστοιχεία που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων, πρόσθετες πηγές για τα προϊόντα αυτά μπορούν να ενσωματωθούν στο παράρτημα II εφόσον είναι φυσικής προέλευσης, ή, ελλείψει αυτής, συνθετικά με την ίδια μορφή όπως τα φυσικά προϊόντα.»

19. Στο άρθρο 9 παράγραφος 11, διαγράφονται οι λέξεις «της 26ης Ιουνίου 1989».

20. Στο άρθρο 9, προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος:

«12. α) Για την κτηνοτροφική παραγωγή κρέατος, με την επιφύλαξη των διατάξεων του παραρτήματος III, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι έλεγχοι να αφορούν όλα τα στάδια της παραγωγής, τη σφαγή, τον τεμαχισμό, και οποιαδήποτε άλλη παρασκευή μέχρι την πώληση στον καταναλωτή, έτσι ώστε να διασφαλίζεται, όσο είναι τεχνικά εφικτό, ο προσδιορισμός της προέλευσης των κτηνοτροφικών προϊόντων στην αλυσίδα παραγωγής, μεταποίησης και οιασδήποτε άλλης παρασκευής από τη μονάδα παραγωγής του ζώου μέχρι τη μονάδα τελικής συσκευασίας ή/και επισήμανσης. Ενημερώνουν την Επιτροπή για τα μέτρα που έχουν ληφθεί και τις μετέπειτα ενέργειες, μαζί με την έκθεση περί εποπτείας που προβλέπεται στο άρθρο 15.

β) Για τα λοιπά κτηνοτροφικά προϊόντα πλην του κρέατος, περαιτέρω διατάξεις που θα διασφαλίζουν, στο βαθμό του τεχνικά εφικτού, τον προσδιορισμό της προέλευσης ορίζονται στο παράρτημα III.

γ) Εν πάση περιπτώσει τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με το άρθρο 9 αφορούν την παροχή εγγυήσεων στους καταναλωτές ότι τα προϊόντα έχουν παραχθεί σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.»

21. Στο άρθρο 11 παράγραφος 6, στοιχείο α), η ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 2002 αντικαθίσταται από την ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 2005.

22. Στο άρθρο 12, προστίθεται το ακόλουθο εδάφιο:

«Ωστόσο, όσον αφορά τους κανόνες που αναφέρονται στο παράρτημα I, μέρος Β, σχετικά με τα κτηνοτροφικά προϊόντα, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν αυστηρότερους κανόνες για τα ζώα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα που παράγονται στην επικράτειά τους, εφόσον οι κανόνες αυτοί είναι σύμφωνοι προς το κοινοτικό δίκαιο και δεν απαγορεύουν ούτε περιορίζουν την εμπορία άλλων ζώων και κτηνοτροφικών προϊόντων που ανταποκρίνονται προς τις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού.»

23. Το άρθρο 13 αντικαθίσταται από το ακόλουθο:

«Άρθρο 13

Τα ακόλουθα μπορούν να θεσπίζονται με τη διαδικασία του άρθρου 14:

— λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού,

— τροποποιήσεις των παραρτημάτων I έως IV, VI, VII και VIII,

— τροποποιήσεις του παραρτήματος V προκειμένου να καθοριστεί κοινοτικός λογότυπος που θα συνοδεύει ή θα αντικαθιστά την ένδειξη ότι τα προϊόντα καλύπτονται από το πρόγραμμα επιθεωρήσεων,

— περιορισμοί και μέτρα εφαρμογής της παρέκκλισης που αναφέρεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1, στοιχείο δ), για τα κτηνιατρικά φάρμακα,

— μέτρα εφαρμογής βάσει των επιστημονικών δεδομένων ή της τεχνικής πρόόδου σχετικά με την απαγόρευση της χρήσης ΓΤΟ και παραγώγων ΓΤΟ όσον αφορά ιδίως ένα στοιχειώδες κατώτατο όριο για αναπόφευκτη μόλυνση, η υπέρβαση του οποίου δεν επιτρέπεται.»

24. Μετά το άρθρο 15, προστίθεται το ακόλουθο άρθρο:

«Άρθρο 15α

Όσον αφορά τα μέτρα που θεσπίζονται στον παρόντα κανονισμό, ιδίως δε εκείνα που πρέπει να εφαρμοσθούν από την Επι-

τροπή για την επίτευξη των στόχων των άρθρων 9 και 11, καθώς και των παραρτημάτων τεχνικής φύσεως, οι απαραίτητες πιστώσεις διατίθενται κατ' έτος, στο πλαίσιο της δημοσιονομικής διαδικασίας.»

25. Τα παραρτήματα I, II, III και VI τροποποιούνται και τα παραρτήματα VII και VIII προστίθενται, σύμφωνα με το παράρτημα του παρόντος κανονισμού.

Άρθρο 2

Προς το σκοπό της συμμόρφωσης προς τις περιόδους μετατροπής που αναφέρονται στο παράρτημα I, τμήματα Β και Γ, το χρονικό διάστημα που έχει παρέλθει πριν από 24 Αυγούστου 2000 θα συνυπολογίζεται όταν η επιχείρηση μπορεί να αποδείξει στην αρχή ή το φορέα επιθεώρησης ότι κατά το διάστημα αυτό παρήγε

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες, 19 Ιουλίου 1999.

σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις ή, εάν όχι, με ιδιωτικά πρότυπα που γίνονται δεκτά ή αναγνωρίζονται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 3

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής του στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

Εφαρμόζεται από 24 Αυγούστου 2000. Ωστόσο, οι οριζόμενες στον παρόντα κανονισμό απαγορεύσεις της χρησιμοποίησης γενετικά τροποποιημένων οργανισμών και των παραγώγων τους, και ιδίως το άρθρο 5 παράγραφος 35 στοιχείο η), το άρθρο 5 παράγραφος 5 στοιχείο στ), το άρθρο 5α) στοιχείο θ), το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο δ), το άρθρο 6 παράγραφος 2 στοιχείο α) και το παράρτημα I, τμήμα Β, σημείο 4.18 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91, εφαρμόζονται αμέσως.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

K. HEMILÄ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Το παράρτημα I τροποποιείται ως εξής:

1. Στο τμήμα «Φυτά και φυτικά προϊόντα», το εδάφιο σχετικά με ζώα και τα ζωικά προϊόντα διαγράφεται.
2. Η επικεφαλίδα «Φυτά και φυτικά προϊόντα» διορθώνεται σε «Α. Φυτά και φυτικά προϊόντα»
3. Προστίθενται ακόλουθη επικεφαλίδα και τμήματα:

«B. ΖΩΑ ΚΑΙ ΖΩΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ ΕΙΔΗ: ΒΟΟΕΙΔΗ (ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ BUBALUS ΚΑΙ BISON), ΧΟΙΡΟΙ, ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ, ΙΠΠΟΕΙΔΗ ΚΑΙ ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ

1. **Γενικές αρχές**

- 1.1. Η κτηνοτροφική παραγωγή αντιπροσωπεύει αναπόσπαστο μέρος πολλών γεωργικών εκμεταλλεύσεων που επιδίδονται στη βιολογική γεωργία.
- 1.2. Η κτηνοτροφική παραγωγή πρέπει να συμβάλλει στην ισορροπία των συστημάτων γεωργικής παραγωγής, ικανοποιώντας τις ανάγκες των καλλιεργειών σε θρεπτικά στοιχεία και βελτιώνοντας την οργανική ουσία του εδάφους. Μπορεί έτσι να βοηθήσει στη δημιουργία και τη διατήρηση της αλληλεξάρτησης μεταξύ εδάφους και φυτών, φυτών και ζώων, και ζώων και εδάφους. Λόγω αυτής της προσέγγισης, η παραγωγή εκτός εδάφους δεν είναι σύμφωνη με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού.
- 1.3. Με τη χρησιμοποίηση ανανεώσιμων φυσικών πόρων (κόπρου, ψυχανθών και κτηνοτροφικών φυτών), το σύστημα γεωργίας — κτηνοτροφίας και τα συστήματα βοσκής διασφαλίζουν τη διατήρηση και τη βελτίωση της νομιμότητας του εδάφους μακροπρόθεσμα και συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας βιώσιμης γεωργίας.
- 1.4. Η βιολογική κτηνοτροφία είναι δραστηριότητα που συνδέεται με το έδαφος. Εκτός από εξαιρέσεις προβλεπόμενες στο παρόν παράρτημα, τα ζώα πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους υπαίθριο χώρο, ο δε αριθμός των ζώων ανά μονάδα επιφανείας πρέπει να περιορίζεται ώστε να εξασφαλίζεται ολοκληρωμένη διαχείριση της κτηνοτροφικής και φυτικής παραγωγής στη μονάδα παραγωγής και να ελαχιστοποιείται έτσι κάθε μορφή ρύπανσης, ιδίως του εδάφους και των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων. Ο αριθμός ζώων πρέπει να συναρτάται στενά με τις διαθέσιμες εκτάσεις ώστε να αποφεύγονται τα προβλήματα υπερβόσκησης και διάβρωσης και να είναι δυνατή η διασπορά της κόπρου χωρίς βλαβερή επίπτωση στο περιβάλλον. Λεπτομερείς κανόνες για τη χρησιμοποίηση κτηνοτροφικών λυμάτων και υγρών από ενδύρωση εκτίθενται στο τμήμα 7.
- 1.5. Στη βιολογική κτηνοτροφία, εντός της ίδιας μονάδας παραγωγής, όλα τα ζώα πρέπει να εκτρέφονται σύμφωνα με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού.
- 1.6. Επιτρέπεται πάντως η παρουσία, στην εκμετάλλευση, ζώων που δεν εκτρέφονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, υπό τον όρο ότι η εκτροφή τους πραγματοποιείται σε μονάδες των οποίων τα κτίρια και τα αγροτεμάχια είναι σαφώς διαχωρισμένα από τις μονάδες που παράγουν σύμφωνα με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού και ότι τα ζώα αυτά ανήκουν σε διαφορετικό είδος.
- 1.7. Κατά παρέκκλιση από την αρχή αυτή, τα ζώα που δεν εκτρέφονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού μπορούν να χρησιμοποιούν, επί περιορισμένο χρονικό διάστημα κάθε χρόνο, τους βοσκοτόπους των μονάδων που τηρούν τον παρόντα κανονισμό, με την προϋπόθεση να προέρχονται τα εν λόγω ζώα από εκτατική κτηνοτροφία κατά την έννοια του άρθρου 6 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 950/97 (*) ή, για άλλα είδη που δεν αναφέρονται στον κανονισμό αυτόν, τον αριθμό ζώων ανά εκτάριο που να αντιστοιχεί σε 170 kg αζώτου/έτος/εκτάριο όπως ορίζεται στο παράρτημα VII του παρόντος κανονισμού) και να μην υπάρχουν ταυτόχρονα στους εν λόγω βοσκοτόπους άλλα ζώα υποκείμενα στις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού. Για την παρέκκλιση αυτή πρέπει να έχει δοθεί προηγούμενος άδεια από την αρχή ή τον φορέα επιθεώρησης.
- 1.8. Κατά δεύτερη παρέκκλιση από την αρχή αυτή, επιτρέπεται να βόσκουν σε κοινόκτητες γαίες ζώα εκτρεφόμενα σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, με τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - α) η γη να μην έχει υποστεί, επί τρία τουλάχιστον έτη, χειρισμούς με προϊόντα άλλα από εκείνα που επιτρέπονται στο παράρτημα II του παρόντος κανονισμού·
 - β) τα μη υποκείμενα στις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού ζώα που χρησιμοποιούν τις εν λόγω γαίες να προέρχονται από εκτατική κτηνοτροφία κατά την έννοια του άρθρου 6 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 950/97 ή, για άλλα είδη που δεν αναφέρονται στον κανονισμό αυτόν, ο αριθμός των ζώων ανά εκτάριο να αντιστοιχεί σε 170 kg αζώτου/έτος/εκτάριο όπως ορίζεται στο παράρτημα VII του παρόντος κανονισμού·

- γ) τα κτηνοτροφικά προϊόντα που παράγονται από ζώα εκτρεφόμενα σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, ενόσω χρησιμοποιούν τις εν λόγω γαίες, να μη θεωρούνται προϊόντα βιολογικής κτηνοτροφίας, εκτός αν έχει αποδειχθεί, στην αρχή ή το φορέα επιθεώρησης, επαρκής διαχωρισμός των ζώων αυτών από άλλα ζώα μη συμμορφούμενα με τις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού.

2. Μετατροπή

2.1. Μετατροπή γαιών χρησιμοποιούμενων για βιολογική κτηνοτροφική παραγωγή

2.1.1. Όταν μετατρέπεται μια μονάδα παραγωγής, ολόκληρη η έκταση της μονάδας που χρησιμοποιείται για παραγωγή ζωοτροφών πρέπει να τηρεί τους κανόνες της βιολογικής γεωργίας, χρησιμοποιούμενων των περιόδων μετατροπής που ορίζονται στο μέρος Α του παρόντος παραρτήματος όσον αφορά τα φυτά και τα φυτικά προϊόντα.

2.1.2. Κατά παρέκκλιση από την αρχή αυτή, η περίοδος μετατροπής μπορεί να περιοριστεί σε ένα έτος για τους βοσκοτόπους, τους υπαίθριους χώρους και τους χώρους άσκησης που χρησιμοποιούνται για μη φυτοφάγα είδη. Η περίοδος αυτή μπορεί να περιοριστεί σε 6 μήνες όταν οι εν λόγω γαίες δεν έχουν υποστεί, στο πρόσφατο παρελθόν, χειρισμούς με προϊόντα άλλα από εκείνα που επιτρέπονται στο παράρτημα II του παρόντος κανονισμού. Για την παρέκκλιση αυτή πρέπει να έχει δοθεί προηγουμένως άδεια από την αρχή ή το φορέα επιθεώρησης.

2.2. Μετατροπή ζώων και κτηνοτροφικών προϊόντων

2.2.1. Προκειμένου να μπορούν τα κτηνοτροφικά προϊόντα να πωληθούν ως "βιολογικά", τα ζώα πρέπει να έχουν εκτραφεί σύμφωνα με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού επί διάστημα τουλάχιστον:

- 12 μηνών προκειμένου για ιπποειδή και βοοειδή (συμπεριλαμβανομένων των ειδών *bubalus* και *bison*) κρεατοπαραγωγής, και πάντως κατά τα τρία τέταρτα τουλάχιστον της ζωής των,
- 6 μηνών προκειμένου για μικρά μηρυκαστικά και χοίρους· ωστόσο, για τριετή μεταβατική περίοδο που λήγει στις 24 Αυγούστου 2003, το διάστημα για τους χοίρους θα είναι 4 μήνες,
- 6 μηνών προκειμένου για ζώα γαλακτοπαραγωγής· ωστόσο, για τριετή μεταβατική περίοδο που λήγει στις 24 Αυγούστου 2003, το διάστημα θα είναι 3 μήνες,
- 10 εβδομάδων για τα πουλερικά κρεατοπαραγωγής που εισάγονται πριν από την τρίτη ημέρα της ζωής των,
- 6 εβδομάδων προκειμένου για πουλερικά ωσπαραγωγής.

2.2.2. Κατά παρέκκλιση από το σημείο 2.2.1 και για τη συγκρότηση αγέλης ή κοπαδιού, μόσχοι και μικρά μηρυκαστικά κρεατοπαραγωγής μπορούν να πωλούνται ως "βιολογικά" κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2003, υπό τον όρο ότι:

- προέρχονται από εκτατική εκτροφή,
- εκτρέφονται στη βιολογική μονάδα μέχρι τη στιγμή της πώλησης ή της σφαγής, τουλάχιστον επί 6 μήνες για τα μοσχάρια και 2 μήνες για τα μικρά μηρυκαστικά,
- η προέλευση των ζώων είναι σύμφωνη προς τους όρους της παραγράφου 3.4 τέταρτη και πέμπτη περίπτωση.

2.3. Ταυτόχρονη μετατροπή

2.3.1. Κατά παρέκκλιση από τα σημεία 2.2.1, 4.2 και 4.4, σε περίπτωση ταυτόχρονης μετατροπής ολόκληρης της μονάδας παραγωγής (συμπεριλαμβανομένων των ζώων, των βοσκοτόπων ή/και των τυχόν γαιών που χρησιμοποιούνται για ζωοτροφές), η συνολική περίοδος μετατροπής για τα ζώα, τους βοσκοτόπους ή/και τις τυχόν γαίες χρησιμοποιούνται για ζωοτροφές μειώνεται σε 24 μήνες υπό τις εξής προϋποθέσεις:

- α) η παρέκκλιση αφορά μόνο τα υπάρχοντα ζώα και τους απογόνους των και ταυτόχρονα τις γαίες που χρησιμοποιούνται για ζωοτροφές/βοσκή πριν αρχίσει η μετατροπή,
- β) τα ζώα τρέφονται κυρίως με προϊόντα της μονάδας παραγωγής.

3. Καταγωγή των ζώων

3.1. Κατά την επιλογή των φυλών ή τύπων, πρέπει να λαμβάνει υπόψη η ικανότητα των ζώων αυτών να προσαρμόζονται στις τοπικές συνθήκες, η ζωτικότητα τους και η ανθεκτικότητά τους σε ασθένειες. Πέραν τούτων, πρέπει να επιλέγονται φυλές ή τύποι ζώων κατά τρόπον ώστε να αποφεύγονται οι ασθένειες και τα προβλήματα υγείας που συνδέονται με ορισμένες φυλές ή τύπους που χρησιμοποιούνται στην εντατική κτηνοτροφία (όπως π.χ. το σύνδρομο του στρες των χοίρων, το σύνδρομο PSE, το σύνδρομο αιφνίδιου θανάτου, οι αυτόματες αποβολές, η δυστοκία που απαιτεί καισαρική τομή κ.λπ.). Πρέπει να προτιμώνται οι αυτόχθονες φυλές και τύποι.

- 3.2. Τα ζώα πρέπει να προέρχονται από μονάδες παραγωγής που τηρούν τους κανόνες για τους διάφορους τύπους κτηνοτροφικής παραγωγής οι οποίοι καθορίζονται στο άρθρο 6 και στο παρόν παράρτημα. Αυτό το σύστημα παραγωγής πρέπει να εφαρμόζεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους.
- 3.3. Ως πρώτη παρέκκλιση, και εφόσον έχει δοθεί προηγουμένως η άδεια της αρχής ή του φορέα επιθεώρησης, τα υφιστάμενα στη μονάδα παραγωγής ζώα, τα οποία δεν συμμορφούνται με τις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού, μπορούν να μετατραπούν.
- 3.4. Ως δεύτερη παρέκκλιση, όταν μια αγέλη ή ένα σμήνος δημιουργείται για πρώτη φορά και δεν υπάρχει επαρκής αριθμός ζώων εκτραφέντων σύμφωνα με βιολογικό τρόπο παραγωγής, είναι δυνατό να εισάγονται σε μονάδες βιολογικής εκτροφής ζώα εκτραφέντα μη οργανικώς, υπό τους εξής όρους:
- οι πουλάδες που προορίζονται για παραγωγή αυγών πρέπει να έχουν ηλικία μέχρι 18 εβδομάδων,
 - οι νεοσσοί που προορίζονται για κρεατοπαραγωγή πρέπει να έχουν ηλικία μικρότερη των τριών ημερών τη στιγμή που εγκαταλείπουν τη μονάδα παραγωγής όπου έχουν παραχθεί,
 - οι βούβαλοι πρέπει να έχουν ηλικία μικρότερη των έξι μηνών,
 - οι μόσχοι και οι ίπποι πρέπει να έχουν εκτραφεί σύμφωνα με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού από τη στιγμή του απογαλακτισμού των και εν πάση περιπτώσει πρέπει να είναι ηλικίας κάτω των έξι μηνών,
 - οι προβατίνες και οι αίγες πρέπει να έχουν εκτραφεί σύμφωνα με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού από τη στιγμή του απογαλακτισμού των και εν πάση περιπτώσει πρέπει να είναι ηλικίας κάτω των 45 ημερών,
 - τα χοιρίδια πρέπει να έχουν εκτραφεί σύμφωνα με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού από τη στιγμή του απογαλακτισμού των και να ζυγίζουν λιγότερο από 25 kg.
- 3.5. Η παρέκκλιση αυτή, που πρέπει να έχει εγκριθεί εκ των προτέρων από την αρχή ή τον φορέα επιθεώρησης, εφαρμόζεται για μεταβατική περίοδο που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2003.
- 3.6. Ως τρίτη παρέκκλιση, η ανανέωση ή η ανασύσταση της αγέλης ή του σμήνους επιτρέπεται από την αρχή ή το φορέα ελέγχου όταν δεν υπάρχουν διαθέσιμα ζώα βιολογικής εκτροφής, και στις ακόλουθες περιπτώσεις:
- α) υψηλή θνησιμότητα ζώων για λόγους υγείας ή καταστροφικών συνθηκών·
 - β) πουλάδες για παραγωγή αυγών εφόσον δεν έχουν ηλικία άνω των 18 εβδομάδων·
 - γ) πουλερικά για κρεατοπαραγωγή ηλικίας μικρότερης των τριών ημερών και χοίροι αμέσως μετά τον απογαλακτισμό, βάρους κάτω των 25 kg.
- Οι περιπτώσεις β) και γ) επιτρέπονται επί μεταβατική περίοδο που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2003.
- 3.7. Για τις περιπτώσεις των χοίρων, των πουλάδων και των πουλερικών κρεατοπαραγωγής, η μεταβατική αυτή παρέκκλιση θα επανεξεταστεί πριν λήξει για να κριθεί αν συντρέχουν λόγοι να παραταθεί η ισχύς της.
- 3.8. Ως τέταρτη παρέκκλιση, για να συμπληρώνεται η φυσική ανάπτυξη και να διασφαλίζεται η ανανέωση της αγέλης, επιτρέπεται να εισάγονται ετησίως, μέχρις ανώτατου ποσοστού 10% του αριθμού των ενήλικων υποειδών ή βοειδών (συμπεριλαμβανομένων των ειδών *bubalus* και *bison*) και 20% του αριθμού των ενήλικων χοίρων και αιγοπροβάτων, θηλυκά (άτοκα) ζώα τα οποία προέρχονται από μη βιολογικές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, όταν δεν υπάρχουν διαθέσιμα ζώα βιολογικής εκτροφής και μόνο με την άδεια της αρχής ή του φορέα ελέγχου.
- 3.9. Τα ποσοστά που αναφέρονται στην παραπάνω παρέκκλιση δεν εφαρμόζονται στις μονάδες παραγωγής που έχουν λιγότερα από 10 υποειδή και βοειδή ή λιγότερα από 5 αιγοπρόβατα και χοίρους. Για τις μονάδες αυτές, η κατά τα ανωτέρω ανανέωση του ζωικού κεφαλαίου περιορίζεται σε ένα το πολύ ζώο το χρόνο.
- 3.10. Τα ποσοστά αυτά επιτρέπεται να αυξάνονται, μέχρι 40%, με τη σύμφωνη γνώμη της αρχής ή του φορέα επιθεώρησης, στις εξής ειδικές περιπτώσεις:
- σημαντική επέκταση της κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης,
 - αλλαγή φυλής,
 - ανάπτυξη νέας κτηνοτροφικής δραστηριότητας.
- 3.11. Ως πέμπτη παρέκκλιση, επιτρέπεται η εισαγωγή αρσενικών ζώων που προορίζονται για αναπαραγωγή και προέρχονται από μη βιολογικές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, υπό τον όρο ότι, στη συνέχεια, τα ζώα αυτά εκτρέφονται και τρέφονται συνεχώς σύμφωνα με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού.

- 3.12. Όταν τα ζώα προέρχονται από μονάδες που δεν τηρούν τον παρόντα κανονισμό, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που αναφέρονται στα σημεία 3.3 έως 3.11, οι περίοδοι που καθορίζονται στο σημείο 2.2.1 πρέπει να τηρούνται προκειμένου να είναι δυνατή η πώληση των προϊόντων ως βιολογικών προϊόντων και κατά τη διάρκεια των περιόδων αυτών πρέπει να τηρούνται όλοι οι κανόνες του παρόντος κανονισμού.
- 3.13. Όταν λαμβάνονται ζώα από μονάδες που δεν τηρούν τον παρόντα κανονισμό, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα μέτρα τα σχετικά με την υγεία των ζώων. Η αρχή ή ο φορέας επιθεώρησης μπορεί να επιβάλλει ειδικά μέτρα, όπως εξετάσεις πρώιμης διάγνωσης και περιόδους καραντίνας ανάλογα με τις κατά τόπους περιστάσεις.
- 3.14. Η Επιτροπή θα υποβάλει έως τις 31 Δεκεμβρίου 2003 έκθεση σχετικά με τις δυνατότητες διάθεσης ζώων βιολογικής εκτροφής και, εάν χρειασθεί, θα υποβάλει πρόταση στη μόνιμη επιτροπή, ώστε να εξασφαλισθεί ότι όλη η βιολογική παραγωγή κρέατος θα προέρχεται από ζώα που έχουν γεννηθεί και εκτραφεί σε βιολογικές εκμεταλλεύσεις.

4. Διατροφή

- 4.1. Η διατροφή στοχεύει στην εξασφάλιση ποιοτικής παραγωγής χωρίς να επιδιώκεται η μεγιστοποίησή της, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να ικανοποιούνται οι τροφικές ανάγκες των ζώων κατά τα διάφορα στάδια της ανάπτυξης τους. Κατά παρέκκλιση, οι παραδοσιακές πρακτικές πάχυνσης επιτρέπονται μόνο εφόσον είναι αντιστρέψιμες σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας εκτροφής. Η καταναγκαστική διατροφή απαγορεύεται.
- 4.2. Τα ζώα πρέπει να τρέφονται με ζωτροφές βιολογικής παραγωγής.
- 4.3. Πέραν τούτου, τα ζώα πρέπει να εκτρέφονται σύμφωνα με τους κανόνες του παρόντος παραρτήματος, κατά προτίμηση με τη χρησιμοποίηση ζωτροφών από τη μονάδα, ή, αν αυτό δεν είναι δυνατό, από άλλες μονάδες ή επιχειρήσεις που υπόκεινται στις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.
- 4.4. Μέχρι το 30% της σύστασης των σιτηρεσίων, κατά μέσον όρο, επιτρέπεται να περιέχει ζωτροφές μεταβατικού σταδίου. Όταν οι ζωτροφές μεταβατικού σταδίου προέρχονται από μονάδα η οποία ανήκει στην ίδια εκμετάλλευση, το ποσοστό μπορεί να αυξάνεται σε 60%.
- 4.5. Η διατροφή των νεαρών θηλαστικών πρέπει να βασίζεται στο φυσικό και κατά προτίμηση στο μητρικό γάλα. Όλα τα θηλαστικά πρέπει να τρέφονται με φυσικό γάλα επί ένα ελάχιστο χρονικό διάστημα που εξαρτάται από το συγκεκριμένο είδος και το οποίο πρέπει να είναι τρεις μήνες για τα βοοειδή (συμπεριλαμβανομένων των ειδών *ubalis* και *bison*) και τα ιπποειδή, 45 ημέρες για τα αιγοπρόβατα και 40 ημέρες για τους χοίρους.
- 4.6. Κατά περίπτωση, τα κράτη μέλη ορίζουν τις περιοχές όπου επιτρέπεται η μετακίνηση ποιμνίων (συμπεριλαμβανομένων των μετακινήσεων από βοσκοτόπους στα ορεινά), χωρίς αυτό να θίγει τις διατάξεις για τη διατροφή των ζώων που ορίζονται στο παρόν παράρτημα.
- 4.7. Για τα φυτοφάγα ζώα, τα συστήματα εκτροφής πρέπει να βασίζονται στη μέγιστη δυνατή χρησιμοποίηση βοσκής ανάλογα με τους διαθέσιμους βοσκοτόπους στις διάφορες περιόδους του έτους. Τουλάχιστον 60% της ξηράς ουσίας του ημερήσιου σιτηρεσίου πρέπει να αποτελείται από χονδροαλεσμένη, νοπή, αποξηραμένη ή ενισρωμένη ζωτροφή. Ωστόσο, η αρχή ή ο φορέας επιθεώρησης μπορούν να επιτρέπουν μείωση στο 50% για τα ζώα γαλακτοκομικής παραγωγής επί διάστημα τριών το πολύ μηνών στη αρχή της γαλακτοφορίας.
- 4.8. Κατά παρέκκλιση από το σημείο 4.2, και κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου που λήγει στις 24 Αυγούστου 2005, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση περιορισμένης αναλογίας συμβατικών ζωτροφών εάν ο κτηνοτρόφος αδυνατεί να προμηθευθεί ζωτροφές αποκλειστικά βιολογικής παραγωγής. Το μέγιστο επιτρεπόμενο ανά έτος ποσοστό συμβατικών ζωτροφών είναι 10% για τα φυτοφάγα ζώα και 20% για τα άλλα είδη. Τα ποσοστά αυτά υπολογίζονται ετησίως ως ποσοστά της ξηράς ουσίας των ζωτροφών γεωργικής προέλευσης. Το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό συμβατικών ζωτροφών στο ημερήσιο σιτηρέσιο, με εξαίρεση την περίοδο μετακινήσεων ποιμνίων, πρέπει να ανέρχεται στο 25%, υπολογιζόμενο ως ποσοστό επί της ξηράς ουσίας.
- 4.9. Κατά παρέκκλιση από το σημείο 4.8, σε περίπτωση απώλειας της παραγωγής χορτονομής, ιδίως λόγω έκτακτων καιρικών συνθηκών, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών μπορούν να επιτρέπουν για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για μια συγκεκριμένη περιοχή, μεγαλύτερο ποσοστό συμβατικών ζωτροφών όταν δικαιολογείται τέτοια παρέκκλιση. Αφού εγκριθούν αυτά από την αρμόδια αρχή, η αρχή ή ο φορέας επιθεώρησης εφαρμόζει την παρέκκλιση στις επί μέρους κτηνοτροφικές επιχειρήσεις.
- 4.10. Για τα πουλερικά, το σιτηρέσιο που χρησιμοποιείται στο στάδιο της πάχυνσης, πρέπει να περιέχει τουλάχιστον 65% σιτηρά.
- 4.11. Στο ημερήσιο σιτηρέσιο των χοίρων και των πουλερικών πρέπει να προστίθεται χονδροαλεσμένη, νοπή, αποξηραμένη ή ενισρωμένη ζωτροφή.
- 4.12. Μόνο τα προϊόντα που περιέχονται στο παράρτημα II, μέρος Δ, τμήματα 1.5 και 3.1 μπορούν αντιστοιχώς να χρησιμοποιούνται ως πρόσθετα και υποβοηθητικά μέσα ενσίρωσης.

- 4.13. Συμβατικές πρώτες ύλες ζωοτροφών γεωργικής προέλευσης, μπορούν να χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων μόνον εάν αναγράφονται στο παράρτημα II, μέρος Γ, τμήμα 1 (πρώτες ύλες ζωοτροφών φυτικής προέλευσης), με την επιφύλαξη των ποσοτικών περιορισμών που επιβάλλονται στο παρόν παράρτημα, και μόνον εφόσον παράγονται ή παρασκευάζονται χωρίς χρήση χημικών διαλυτών.
- 4.14. Πρώτες ύλες ζωοτροφών ζωικής προέλευσης (συμβατικής ή βιολογικής παραγωγής) επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται εφόσον αναγράφονται στο παράρτημα II, μέρος Γ, τμήμα 2 και με την επιφύλαξη των ποσοτικών περιορισμών που επιβάλλονται στο Παράρτημα αυτό.
- 4.15. Το αργότερο στις 24 Αυγούστου 2003 το μέρος Γ, τμήματα 1, 2, 3 και το μέρος Δ του παραρτήματος II θα επανεξεταστούν για να αφαιρεθούν, ιδίως, οι συμβατικές ζωοτροφές γεωργικές προέλευσης που παράγονται οργανικώς σε επαρκείς ποσότητες στην Κοινότητα.
- 4.16. Για την κάλυψη των τροφικών αναγκών των ζώων, μόνον τα προϊόντα που αναγράφονται στο παράρτημα II, μέρος Γ, τμήμα 3 (πρώτες ύλες ζωοτροφών ανόργανης προέλευσης), μέρος Δ, τμήματα 1.1 (ιχνοστοιχεία) και 1.2 (βιταμίνες, προβιταμίνες και χημικώς καθορισμένες ουσίες που έχουν παρόμοιο αποτέλεσμα) μπορούν να χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων.
- 4.17. Μόνον τα προϊόντα που αναγράφονται στο παράρτημα II, μέρος Δ, τμήματα 1.3 (ένζυμα), 1.4 (μικροοργανισμοί), 1.6 (συνδετικές, λυτικές και πηκτικές ουσίες), 2 (ορισμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων) και 3 (υποβοηθητικά μέσα για τις ζωοτροφές) μπορούν να χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων για τους σκοπούς που αναφέρονται για τις παραπάνω κατηγορίες. Τα αντιβιοτικά, τα κοκκιδιοστατικά, οι φαρμακευτικές ουσίες, οι αυξητικοί παράγοντες ή τυχόν άλλες ουσίες που επιτείνουν την αύξηση ή την παραγωγή δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων.
- 4.18. Οι ζωοτροφές, οι πρώτες ύλες ζωοτροφών, οι σύνθετες ζωοτροφές, τα πρόσθετα, τα υποβοηθητικά μέσα για τις ζωοτροφές και ορισμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων δεν πρέπει να έχουν παραχθεί με χρήση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών ή παραγώγων τους.

5. Πρόληψη ασθενειών και κτηνιατρική αγωγή

- 5.1. Η πρόληψη των ασθενειών στη βιολογική κτηνοτροφία πρέπει να βασίζεται στις εξής αρχές:
- α) επιλογή κατάλληλων φυλών ή τύπων, όπως αναπτύσσεται λεπτομερέστερα στο τμήμα 3·
 - β) εφαρμογή κτηνοτροφικών πρακτικών προσαρμοσμένων στις ανάγκες κάθε είδους, που να ενισχύουν τη μεγάλη αντοχή στις ασθένειες και την πρόληψη των λοιμώξεων·
 - γ) χρήση ζωοτροφών υψηλής ποιότητας, μαζί με τακτική άσκηση και δυνατότητα πρόσβασης σε βοσκοτόπους, πράγμα που ενισχύει τους φυσικούς ανοσοποιητικούς αμυντικούς μηχανισμούς του ζώου·
 - δ) εξασφάλιση κατάλληλης πυκνότητας ζώων, ώστε να μην υπάρχει συνωστισμός με τα συνακόλουθα προβλήματα υγείας των ζώων.
- 5.2. Οι αρχές αυτές θα πρέπει να περιορίζουν τα προβλήματα υγείας των ζώων ώστε να είναι δυνατόν να αντιμετωπίζονται κυρίως προληπτικά.
- 5.3. Εάν, παρόλα τα παραπάνω προληπτικά μέτρα, ένα ζώο ασθενήσει ή τραυματιστεί, πρέπει να του παρέχονται αμέσως φροντίδες, εν ανάγκη με απομόνωσή του, σε κατάλληλους χώρους.
- 5.4. Η χρησιμοποίηση κτηνιατρικών φαρμάκων στη βιολογική κτηνοτροφία πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:
- α) η χορήγηση φυτοθεραπευτικών (π.χ. φυτικά εκχυλίσματα (εκτός αντιβιοτικών), αποστάγματα κ.λπ.), ή ομοιοπαθητικών προϊόντων (φυτικές, ζωικές ή ανόργανες ουσίες), καθώς και ιχνοστοιχείων και προϊόντων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II, μέρος Γ, τμήμα 3 να προτιμάται έναντι των αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή των αντιβιοτικών, εφόσον έχουν πραγματικό θεραπευτικό αποτέλεσμα για το συγκεκριμένο είδος ζώου και την παθολογική κατάσταση που πρέπει να αντιμετωπισθεί·
 - β) αν η χρησιμοποίηση αυτών των προϊόντων αποδειχθεί ότι δεν είναι, ή κριθεί απίθανο να είναι, αποτελεσματική για την αντιμετώπιση της ασθένειας ή της βλάβης, και επιβάλλεται κάποια θεραπεία για να μην υποφέρει το ζώο, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών υπό την ευθύνη κτηνιάτρου·
 - γ) απαγορεύεται η προληπτική χρησιμοποίηση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών.

- 5.5. Πέραν των παραπάνω αρχών, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες:
- α) απαγορεύεται η χρήση ουσιών για την προώθηση της ανάπτυξης ή της παραγωγής, (συμπεριλαμβανομένων των αντιβιοτικών, κοκκιδιοστατικών και άλλων τεχνητών βοηθημάτων για την προώθηση της ανάπτυξης) καθώς και η χρήση ορμονών ή παρόμοιων ουσιών για τον έλεγχο της αναπαραγωγής (π.χ. πρόκληση ή συγχρονισμός οίστρου) ή για άλλους σκοπούς. Επιτρέπεται μολαταύτα η χορήγηση ορμονών σε ένα συγκεκριμένο ζώο ως θεραπευτική κτηνιατρική αγωγή·
 - β) επιτρέπονται οι κτηνιατρικές αγωγές στα ζώα, ή οι αγωγές σε κτίρια, εξοπλισμούς και εγκαταστάσεις, οι οποίες είναι υποχρεωτικές βάσει της εθνικής ή κοινοτικής νομοθεσίας. Σ' αυτές συμπεριλαμβάνονται η χρησιμοποίηση ανοσοποιητικών κτηνιατρικών φαρμάκων σε περίπτωση που εντοπίζεται η παρουσία ασθενειών στην περιοχή στην οποία ευρίσκεται η μονάδα παραγωγής.
- 5.6. Όποτε πρόκειται να χρησιμοποιηθούν κτηνιατρικά φάρμακα, πρέπει να καταγράφεται σαφώς ο τύπος του προϊόντος (με αναγραφή και των περιεχομένων δραστικών φαρμακολογικών ουσιών) καθώς και λεπτομερή στοιχεία για τη διάγνωση, τη δοσολογία, τον τρόπο χορήγησης, τη διάρκεια της αγωγής και την προθεσμία αναμονής που ορίζεται από το νόμο πριν από την κατανάλωση των προϊόντων. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να δηλώνονται στην αρχή ή το φορέα επιθεώρησης προτού τα ζώα ή τα κτηνοτροφικά προϊόντα διατεθούν στο εμπόριο ως "προϊόντα βιολογικής παραγωγής". Τα ζώα που έχουν υποβληθεί σε αγωγή πρέπει να αναγνωρίζονται σαφώς, ατομικά μεν εάν πρόκειται για μεγάλα ζώα, ατομικά ή ομαδικά δε αν πρόκειται για πουλερικά και μικρά ζώα.
- 5.7. Η περίοδος αναμονής μεταξύ της τελευταίας χορήγησης αλλοπαθητικών κτηνιατρικών φαρμάκων σε ένα ζώο υπό κανονικές συνθήκες χρήσης και της παραγωγής βιολογικώς παραγόμενων τροφίμων από τα ζώα αυτά πρέπει να είναι διπλάσια από εκείνη που ορίζεται από το νόμο ή, σε περίπτωση που η περίοδος αυτή δεν προσδιορίζεται, να ανέρχεται σε 48 ώρες.
- 5.8. Με την εξαίρεση των εμβολιασμών, των αντιπαρασιτικών αγωγών και των τυχόν υποχρεωτικών προγραμμάτων εκρίζωσης ασθενειών που θεσπίζουν τα κράτη μέλη, όταν ένα ζώο ή ομάδα ζώων υποβάλλονται σε περισσότερες των δύο ή τριών κατά ανώτατο όριο θεραπευτικές αγωγές με χημικά συνθετικά αλλοπαθητικά κτηνιατρικά φάρμακα ή αντιβιοτικά εντός ενός έτους (ή περισσότερες της μιας θεραπευτικές αγωγές εάν ο κύκλος παραγωγικής ζωής τους δεν υπερβαίνει το ένα έτος), τα συγκεκριμένα ζώα ή τα προϊόντα που παράγονται από αυτά δεν επιτρέπεται να πωλούνται ως προϊόντα παραχθέντα σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και πρέπει να υπόκεινται στην περίοδο διατήρησης που προβλέπεται στο τμήμα 2 του παρόντος παραρτήματος, εφόσον συμφωνεί η αρχή ή ο φορέας επιθεώρησης.
- 6. Πρακτικές κτηνοτροφικής διαχείρισης, μεταφορά και αναγνώριση των κτηνοτροφικών προϊόντων**
- 6.1. *Κτηνοτροφικές πρακτικές*
- 6.1.1. Στη βιολογική κτηνοτροφία, η αναπαραγωγή θα πρέπει καταρχήν, να βασίζεται σε φυσικές μεθόδους. Ωστόσο, επιτρέπεται η τεχνητή σπερματέγχυση. Οι άλλες μορφές τεχνητής ή υποβοηθούμενης αναπαραγωγής (όπως π.χ. οι μετεμφυτεύσεις εμβρύων) απαγορεύονται.
- 6.1.2. Ενέργειες όπως η τοποθέτηση ελαστικών ιμάντων στις ουρές των προβάτων, η κοπή της ουράς, η κοπή των δοντιών, του ράμφους ή των κεράτων δεν πρέπει να πραγματοποιούνται συστηματικά στη βιολογική κτηνοτροφία. Ωστόσο, η αρχή ή ο φορέας επιθεώρησης μπορούν να επιτρέπουν ορισμένες από τις πρακτικές αυτές για λόγους ασφαλείας (π.χ. τον αποκερατισμό νεαρών ζώων) ή όταν οι πρακτικές αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση της υγείας, των συνθηκών διαβίωσης ή της υγιεινής των ζώων. Οι ενέργειες αυτές πρέπει να πραγματοποιούνται στην πιο κατάλληλη ηλικία από ειδικευμένο προσωπικό και να προκαλούν το λιγότερο δυνατό πόνο στα ζώα.
- 6.1.3. Επιτρέπεται ο χειρουργικός ευνουχισμός, προκειμένου αν διατηρηθεί η ποιότητα των προϊόντων και οι παραδοσιακές πρακτικές παραγωγής (χοίροι κρεατοπαραγωγής, βόδια, καπόνια κ.λπ.), αλλά μόνον υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην τελευταία φράση του σημείου 6.1.2.
- 6.1.4. Απαγορεύεται να κρατούνται τα ζώα δεμένα. Ωστόσο, κατά παρέκκλιση από την αρχή αυτή, η αρχή ή ο φορέας επιθεώρησης μπορούν να επιτρέπουν την πρόδεση αυτή για επιμέρους ζώα, εφόσον ο κτηνοτρόφος πιστοποιεί ότι η πρακτική αυτή επιβάλλεται για λόγους ασφαλείας ή συνθηκών διαβίωσης των ζώων και θα χρησιμοποιηθεί μόνον επί περιορισμένη χρονική περίοδο.
- 6.1.5. Κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του σημείου 6.1.4 τα βοοειδή επιτρέπεται να δένονται σε κτίρια τα οποία υπήρχαν ήδη πριν από τις 24 Αυγούστου 2000 υπό τον όρο ότι παρέχεται τακτική άσκηση και ότι η εκτροφή γίνεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων με άνετη στρωμή καθώς και ατομική διαχείριση. Η παρέκκλιση, αυτή, για την οποία πρέπει να δοθεί άδεια από την αρχή ή το φορέα επιθεώρησης, εφαρμόζεται επί μεταβατική περίοδο που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2010.
- 6.1.6. Κατά περαιτέρω παρέκκλιση, τα βοοειδή σε μικρές εκμεταλλεύσεις επιτρέπεται να δένονται εάν δεν είναι δυνατόν να διατηρούνται σε ομάδες κατάλληλες για τις ανάγκες συμπεριφοράς τους, υπό τον ότι

τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα έχουν πρόσβαση σε βοσκότοπους, σε χώρους υπαίθρου ή χώρους άσκησης. Η παρέκκλιση αυτή, για την οποία πρέπει να δοθεί άδεια από την αρχή ή το φορέα επιθεώρησης, εφαρμόζεται σε εκμεταλλεύσεις που πληρούν τις προϋποθέσεις των εθνικών κανόνων για τα βιολογικά κτηνοτροφικά προϊόντα που ισχύουν μέχρι τις 24 Αυγούστου 2000 ή, ελλείψει αυτών, των εθνικών προτύπων που γίνονται δεκτά ή αναγνωρίζονται από τα κράτη μέλη.

- 6.1.7. Η Επιτροπή θα υποβάλει πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2006 έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του σημείου 6.1.5.
- 6.1.8. Σε περίπτωση ομαδικής εκτροφής των ζώων, το μέγεθος των ομάδων πρέπει να εξαρτάται από το στάδιο ανάπτυξης των ζώων και τις ανάγκες συμπεριφοράς του συγκεκριμένου είδους. Απαγορεύεται η εκτροφή ζώων υπό συνθήκες διατροφής ή άλλες που να προάγουν την ανάπτυξη αναιμίας.
- 6.1.9. Για τα πουλερικά, η κατώτατη ηλικία κατά τη σφαγή είναι:
- 81 ημέρες για τα κοτόπουλα,
 - 150 ημέρες για τα καπόνια,
 - 49 ημέρες για τις πάπιες Πεκίνου,
 - 70 ημέρες για τις θηλυκές πάπιες Βαρβαρίας (Muscovy),
 - 84 ημέρες για τις αρσενικές πάπιες Βαρβαρίας (Muscovy),
 - 92 ημέρες για τις κοινές (πρασινοκέφαλες) πάπιες,
 - 94 ημέρες για τις φραγκόκοτες,
 - 140 ημέρες για τις γαλοπούλες και τις χήνες που προορίζονται για ψήσιμο.
- Όταν οι παραγωγοί δεν εφαρμόζουν αυτές τις ελάχιστες ηλικίες σφαγής, πρέπει να χρησιμοποιούν φυλές βραδείας ανάπτυξης.

6.2. Μεταφορά

- 6.2.1. Η μεταφορά των ζώων πρέπει να πραγματοποιείται με τρόπο που να περιορίζει το άγχος των ζώων σύμφωνα με τη οικεία ισχύουσα εθνική ή κοινοτική νομοθεσία. Η φόρτωση και η εκφόρτωση πρέπει να πραγματοποιούνται προσεκτικά, χωρίς τη χρησιμοποίηση κανενός είδους ηλεκτρικής διέγερσης για τον εξαναγκασμό των ζώων. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση αλλοπαθητικών ηρεμιστικών πριν από και κατά τη μεταφορά.
- 6.2.2. Κατά την προ της σφαγής περίοδο και κατά τη σφαγή, ο χειρισμός των ζώων πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να περιορίζεται στο ελάχιστο το άγχος των ζώων.

6.3. Αναγνώριση των κτηνοτροφικών προϊόντων

- 6.3.1. Τα ζώα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα πρέπει να αναγνωρίζονται σε όλα τα στάδια της παραγωγής, παρασκευής, μεταφοράς και εμπορίας τους.

7. Κτηνοτροφικά απόβλητα

- 7.1. Η συνολική ποσότητα ζωικών αποβλήτων, όπως ορίζεται στην οδηγία 91/676/ΕΟΚ (**), που διασπείρεται στην εκμετάλλευση δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα 170 kg αζώτου ανά έτος και εκτάριο χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης, όριο που προβλέπεται από το παράρτημα III της προαναφερόμενης οδηγίας. Εν ανάγκη, μειώνεται η συνολική πυκνότητα ζώων ώστε να μη γίνεται υπέρβαση του ορίου αυτού.
- 7.2. Για να προσδιοριστεί η κατά τα ανωτέρω πρόεπουσα πυκνότητα ζώων, οι μονάδες ζώων που ισοδυναμούν προς 170 kg αζώτου ανά έτος και εκτάριο χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης για τις διάφορες κατηγορίες ζώων ορίζονται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών λαμβάνοντας υπόψη, ως κατευθυντήριες γραμμές, τον πίνακα του παραρτήματος VII.
- 7.3. Τα κράτη μέλη γνωστοποιούν στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη τις τυχόν αποκλίσεις από τα στοιχεία του πίνακα και τους λόγους που υπαγόρευαν τις αλλαγές αυτές. Η απαίτηση αυτή αφορά μόνο τον υπολογισμό του ανώτατου αριθμού ζώων που αποβλέπει στη μη υπέρβαση του ορίου των 170 kg αζώτου από κόπρο ανά έτος και εκτάριο, και δεν θίγει τα όρια πυκνότητας ζώων που αποβλέπουν σε σκοπούς υγείας και καλής διαβίωσης των ζώων και που ορίζονται στο τμήμα 8 και στο παράρτημα VIII.

- 7.4. Οι εκμεταλλεύσεις βιολογικής παραγωγής μπορούν να συνεργάζονται με άλλες εκμεταλλεύσεις και επιχειρήσεις, που τηρούν τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, για τη διασπορά πλεονάζουσας κόπρου προερχόμενης από βιολογική παραγωγή. Το ανώτατο όριο των 170 kg αζώτου από κόπρου ανά έτος και εκτάριο χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης υπολογίζεται με βάση το σύνολο των μονάδων βιολογικής παραγωγής που συμμετέχουν στη συνεργασία.
- 7.5. Τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν ανώτατο όριο χαμηλότερο από τα οριζόμενα στα σημεία 7.1 έως 7.4, λαμβάνοντας υπόψη τους τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης περιοχής, τη διασπορά άλλων αζωτούχων λιπασμάτων στη γη και το άζωτο που προσλαμβάνουν οι καλλιέργειες από το έδαφος.
- 7.6. Οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης αποβλήτων πρέπει να έχουν αρκετή χωρητικότητα ώστε να αποκλείεται το ενδεχόμενο ρύπανσης των υδάτων λόγω άμεσης απόχυσης ή λόγω διαρροής ή διαπότισης του εδάφους.
- 7.7. Για να εξασφαλιστεί η ορθή διαχείριση των λιπασμάτων, η χωρητικότητα των εγκαταστάσεων αποθήκευσης κόπρου πρέπει να υπερβαίνει την αποθηκευτική ικανότητα που απαιτείται για τη μεγαλύτερη περίοδο του έτους κατά την οποία η διασπορά λιπάσματος στη γη είτε αντενδίδκνται (σύμφωνα με τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής που ορίζουν τα κράτη μέλη), είτε απαγορεύεται, αν η μονάδα παραγωγής βρίσκεται μέσα σε ζώνη χαρακτηρισμένη ως ευαίσθητη στα νιτρικά άλατα.

8. Χώροι ελεύθερης κίνησης και στέγαση των ζώων

8.1. Γενικές αρχές

8.1.1. Οι συνθήκες σταβλισμού των ζώων πρέπει να ανταποκρίνονται στις βιολογικές και ηθολογικές ανάγκες των ζώων (π.χ. ανάγκες συμπεριφοράς όσον αφορά κατάλληλη ελευθερία κινήσεων και άνεση). Τα ζώα πρέπει να έχουν εύκολη πρόσβαση στην τροφή και το νερό. Η μόνωση, η θέρμανση και ο αερισμός του κτιρίου πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η κυκλοφορία του αέρα, η σκόνη, η θερμοκρασία, η σχετική υγρασία της ατμόσφαιρας και η συγκέντρωση αερίων διατηρούνται εντός ορίων που δεν είναι επιβλαβή για τα ζώα. Τα κτίρια πρέπει να επιτρέπουν την είσοδο άφθονου φυσικού αερισμού και φωτός.

8.1.2. Οι ελεύθεροι χώροι, οι υπαίθριοι χώροι άσκησης ή οι χώροι ελεύθερης πρόσβασης των ζώων πρέπει επίσης, αν χρειάζεται, να παρέχουν επαρκή προστασία από τη βροχή, τον άνεμο, τον ήλιο και τις ακραίες θερμοκρασίες, ανάλογα με τις τοπικές καιρικές συνθήκες και τη συγκεκριμένη φυλή.

8.2. Πυκνότητες ζώων και αποφυγή υπερβόσκησης

8.2.1. Τα κτίρια για ζώα δεν είναι υποχρεωτικά σε περιοχές με κατάλληλες κλιματικές συνθήκες που επιτρέπουν την υπαίθρια διαβίωση των ζώων.

8.2.2. Η πυκνότητα των ζώων στα κτίρια πρέπει να εξασφαλίζει άνεση και καλή διαβίωση στα ζώα, πράγμα που εξαρτάται ειδικότερα από το είδος, τη φυλή και την ηλικία των ζώων. Πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες συμπεριφοράς των ζώων, οι οποίες εξαρτώνται κυρίως από το μέγεθος της ομάδας και το φύλο των ζώων. Η άριστη πυκνότητα έχει στόχο να εξασφαλίσει ικανοποιητικές συνθήκες διαβίωσης των ζώων παρέχοντάς τους αρκετό χώρο για να στέκονται στη φυσική τους όρθια στάση, να ξαπλώνουν εύκολα, να κυλιούνται, να περιπολούνται τον εαυτό τους, να παίρνουν όλες τις φυσικές του στάσεις και να κάνουν όλες τις φυσικές τους κινήσεις, όπως να τεντώνονται και να πεταρίζουν.

8.2.3. Στο παράρτημα VIII, καθορίζονται το ελάχιστο εμβαδόν των στεγασμένων ενδიაτημάτων και των υπαίθριων χώρων άσκησης, καθώς και τα λοιπά χαρακτηριστικά σταβλισμού για τα διάφορα είδη και κατηγορίες ζώων.

8.2.4. Η υπαίθρια πυκνότητα ζώων που εκτρέφονται σε βοσκοτόπους, λειμώνες, τυρφώνες, ερεικώνες, υγροτόπους, και άλλους φυσικούς ή ημιφυσικούς οικοτόπους πρέπει να είναι αρκετά χαμηλή ώστε να μη σημειώνεται κατασκαφή του εδάφους και υπερβόσκηση της βλάστησης.

8.2.5. Οι στάβλοι, τα διαμερίσματα, ο εξοπλισμός και τα εργαλεία πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται καταλλήλως ώστε να προλαμβάνονται οι αλληλομολύνσεις και η ανάπτυξης μικροοργανισμών που μεταδίδουν ασθένειες. Για τον καθαρισμό και την απολύμανση των κτιρίων και εγκαταστάσεων όπου υπάρχουν ζώα επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνον τα προϊόντα που απαριθμούνται στο μέρος E του παραρτήματος II. Τα κόπρανα, τα ούρα και οι αχρησιμοποίητες τροφές πρέπει να απομακρύνονται όσο συχνά χρειάζεται ώστε να ελαχιστοποιούνται οι οσμές και να αποφεύγεται η προσέκλυση εντόμων ή τρωκτικών. Για την εξάλειψη των εντόμων και των άλλων επιβλαβών οργανισμών να χρησιμοποιούνται μόνον τα προϊόντα που απαριθμούνται στο μέρος B, τμήμα 2 του παραρτήματος II.

8.3. Θηλαστικά

- 8.3.1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του σημείου 5.3, όλα τα θηλαστικά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βοσκοτόπους ή σε υπαίθριους χώρους άσκησης ή ελεύθερης κίνησης που μπορούν να είναι εν μέρει καλυμμένοι, και πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τους χώρους αυτούς όποτε το επιτρέπει η φυσιολογική τους κατάσταση, οι καιρικές συνθήκες και η κατάσταση του εδάφους, εκτός αν αυτό απαγορεύεται λόγω κοινοτικών ή εθνικών απαιτήσεων σχετικών με συγκεκριμένα προβλήματα υγείας των ζώων. Τα φυτοφάγα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βοσκοτόπους κατά την περίοδο βοσκής, όποτε το επιτρέπουν οι συνθήκες.
- 8.3.2. Στους χειμερινούς μήνες, η υποχρέωση εξασφάλισης υπαίθριων χώρων άσκησης ή κίνησης στα ζώα είναι δυνατόν να μην εφαρμόζεται όταν τα φυτοφάγα έχουν πρόσβαση σε βοσκοτόπο κατά την περίοδο βοσκής και όταν το σύστημα χειμερινού σταβλισμού παρέχει ελευθερία κινήσεων στα ζώα.
- 8.3.3. Ανεξάρτητα από την τελευταία περίοδο του σημείου 8.3.1, οι ταύροι ηλικίας άνω του ενός έτους πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βοσκοτόπους ή σε υπαίθριους χώρους άσκησης ή ελεύθερης κίνησης.
- 8.3.4. Κατά παρέκκλιση από το σημείο 8.3.1, το τελικό στάδιο πάχυνσης των βοοειδών, χοίρων και προβάτων κρεατοπαραγωγής μπορεί να πραγματοποιείται σε κλειστό χώρο, με την προϋπόθεση ότι αυτή η περίοδος πάχυνσης δεν υπερβαίνει το ενδέκατο της ζωής τους και εν πάση περιπτώσει τους τρεις μήνες κατά ανώτατο όριο.
- 8.3.5. Το δάπεδο των ενδιαιτημάτων των ζώων πρέπει να είναι ομαλό αλλά όχι ολισθηρό. Το μισό τουλάχιστον εμβαδόν του δαπέδου πρέπει να είναι συνεχές, όχι δηλαδή υπό μορφή γρίλιας ή δικτυωτού.
- 8.3.6. Τα ενδιαιτήματα πρέπει να είναι εφοδιασμένα με άνετο, καθαρό και στεγνό χώρο ωοτοκίας/ανάπαυσης, επαρκών διαστάσεων, αποτελούμενο από στερεή κατασκευή χωρίς δάπεδο υπό μορφή γρίλιας. Ο χώρος ανάπαυσης πρέπει να περιέχει άφθονο στεγνό υλικό κατάκλισης με στρωμνή. Η στρωμνή πρέπει να περιλαμβάνει άχυρο ή άλλο κατάλληλο φυσικό υλικό. Η στρωμνή είναι δυνατόν να βελτιώνεται και να εμπλουτίζεται με οποιοδήποτε ανόργανο προϊόν του οποίου η χρήση ως λιπάσματος επιτρέπεται στη βιολογική γεωργία σύμφωνα με το μέρος Α του παραρτήματος II.
- 8.3.7. Όσον αφορά την εκτροφή μόσχων, από την 24 Αυγούστου 2000 όλες οι εκμεταλλεύσεις, χωρίς παρέκκλιση, πρέπει να συμμορφώνονται προς την οδηγία 91/629/ΕΟΚ (***) για τη θέσπιση στοιχειωδών κανόνων για την προστασία των μόσχων. Απαγορεύεται ο σταβλισμός των μόσχων σε ατομικούς χώρους μετά την ηλικία της μιας εβδομάδας.
- 8.3.8. Όσον αφορά τη χοιροτροφία, από τις 24 Αυγούστου 2000 όλες οι εκμεταλλεύσεις πρέπει να συμμορφώνονται προς την οδηγία 91/630/ΕΟΚ (****) σχετικά με τους στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των χοίρων. Ωστόσο, οι θηλυκοί χοίροι πρέπει να διατηρούνται σε ομάδες, εκτός από τα τελευταία στάδια της κύησης και κατά την περίοδο του θηλασμού. Τα χοιρίδια δεν μπορούν να διατηρούνται σε επίπεδα πατώματα ή σε κλωβούς χοιριδίων. Οι εκτάσεις άσκησης πρέπει να επιτρέπουν στα ζώα να κοπρίζουν και να σκάβουν με το ρύγχος τους. Προκειμένου να σκάβουν τα ζώα με το ρύγχος τους μπορούν να χρησιμοποιούνται διάφορα υποστρώματα.

8.4. Πουλερικά

- 8.4.1. Τα πουλερικά πρέπει να εκτρέφονται με σύστημα υπαίθριας βοσκής και δεν πρέπει να διατηρούνται σε κλωβούς.
- 8.4.2. Τα νηκτικά πτηνά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ρυάκι ή λίμνη όποτε το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες, ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων ή οι συνθήκες υγιεινής.
- 8.4.3. Τα κτίρια για τα πουλερικά πρέπει να πληρούν τους ακόλουθες στοιχειώδεις όρους:
- τουλάχιστον το ένα τρίτο του εμβαδού του δαπέδου πρέπει να είναι συνεχούς κατασκευής, όχι δηλαδή σε μορφή γρίλιας ή δικτυωτού, και να καλύπτεται με στρωμνή από άχυρα, ροκανίδια, άμμο ή τύρφη,
 - στα ενδιαιτήματα των ωοπαραγωγών ορνίθων, επαρκές τμήμα του εμβαδού του δαπέδου στο οποίο έχουν πρόσβαση οι όρνιθες πρέπει να είναι διαθέσιμο για τη συλλογή των περιττωμάτων των πτηνών,
 - πρέπει να έχουν κούρνες μεγέθους και αριθμού ανάλογου προς το μέγεθος της ομάδας και των πτηνών, όπως ορίζεται στο παράρτημα VIII,
 - πρέπει να διαθέτουν ανοίγματα εισόδου/εξόδου μεγέθους επαρκούς για τα πτηνά, και συνολικού μήκους τουλάχιστον 4 m ανά 100 m² εμβαδού του διαθέσιμου για τα πτηνά ενδιαιτήματος.

- σε κάθε ενδιάστημα πουλερικών δεν πρέπει να στεγάζονται περισσότερα από:
 - 4 800 κοτόπουλα,
 - 3 000 ωοπαραγωγές όρνιθες,
 - 5 200 φραγκόκοτες,
 - 4 000 θηλυκές πάπιες Βαρβαρίας ή Πεκίνου ή 3 200 αρσενικές πάπιες Βαρβαρίας ή Πεκίνου ή άλλες πάπιες,
 - 2 500 καπόνια, χήνες ή γαλοπούλες,
- σε κάθε μονάδα παραγωγής, η συνολική χρησιμοποιήσιμη επιφάνεια ορνιθώνων για κρεατοπαραγωγή δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 1 600 m².

8.4.4. Στην περίπτωση των ωοπαραγωγών ορνιθών, ο φυσικός φωτισμός είναι δυνατόν να συμπληρώνεται με τεχνητά μέσα για να εξασφαλίζεται φωτισμός επί 16 το πολύ ώρες ημερησίως με οκτάωρη τουλάχιστον συνεχή νυκτερινή περίοδο ανάπαυσης χωρίς τεχνητό φωτισμό.

8.4.5. Τα πουλερικά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους όποτε το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες, και, εφόσον είναι δυνατόν, τουλάχιστον κατά τη διάρκεια του ενός τρίτου της ζωής τους. Οι υπαίθριοι αυτοί χώροι πρέπει να καλύπτονται κυρίως με βλάστηση, να διαθέτουν εγκαταστάσεις προστασίας και να παρέχουν στα πουλερικά ευχερή πρόσβαση σε επαρκή αριθμό ποτιστρών και ταγιστρών.

8.4.6. Για λόγους υγείας, τα κτίρια πρέπει να εκκενώνονται από τα ζώα μεταξύ της εκτροφής δύο παρτίδων πουλερικών. Κατά το διάστημα αυτό, το κτίριο και ο εξοπλισμός τους πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται. Επιπλέον, μετά την εκτροφή κάθε ομάδας πουλερικών, πρέπει να υπάρχει κενό διάστημα για τους υπαίθριους χώρους, προκειμένου να φυτρώνει και πάλι η βλάστηση και για λόγους υγείας. Τα κράτη μέλη καθορίζουν την περίοδο κατά την οποία οι εξωτερικοί χώροι πρέπει να παραμένουν κενοί και κοινοποιούν την απόφασή τους στην Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη. Οι απαιτήσεις αυτές δεν εφαρμόζονται σε μικρούς αριθμούς πουλερικών που δεν κρατούνται σε ειδικούς υπαίθριους χώρους και κυκλοφορούν ελεύθερα όλη την ημέρα.

8.5. Γενική παρέκκλιση για τα ενδιαιτήματα των ζώων

8.5.1. Κατά παρέκκλιση από τις απαιτήσεις που ορίζονται στα σημεία 8.3.1, 8.4.2, 8.4.3, και 8.4.5, και από τις πυκνότητες ζώων που ορίζονται στο παράρτημα VIII, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών μπορούν να ορίζουν παρεκκλίσεις από τις απαιτήσεις αυτών των σημείων και του παραρτήματος VIII επί μεταβατική περίοδο που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2010. Η παρέκκλιση αυτή εφαρμόζεται μόνο σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις με υφιστάμενα κτίρια που έχουν κτισθεί πριν από τις 24 Αυγούστου 1999 και εφόσον τα εν λόγω κτίρια για ζώα είναι σύμφωνα προς τους εθνικούς κανόνες περί βιολογικής κτηνοτροφίας που ισχύουν πριν από την ημερομηνία αυτή ή ελλείψει αυτών, τα ιδιωτικά πρότυπα που γίνονται δεκτά ή αναγνωρίζονται από τα κράτη μέλη.

8.5.2. Οι κτηνοτρόφοι που επωφελούνται από τη σχετική παρέκκλιση υποβάλλουν στην αρχή ή το φορέα επιθεώρησης σχέδιο που περιλαμβάνει διευθετήσεις με τις οποίες διασφαλίζεται, έως το τέλος της εφαρμογής της παρέκκλισης, η τήρηση των διατάξεων του παρόντος κανονισμού.

8.5.3. Η Επιτροπή θα υποβάλει πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2006 έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του σημείου 8.5.1.

Γ. ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

1. Γενικές αρχές

1.1. Η μελισσοκομία αποτελεί σημαντική δραστηριότητα η οποία συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και στη γεωργική και δασική παραγωγή μέσω της επικονίασης που γίνεται από τις μέλισσες.

1.2. Ο χαρακτηρισμός των μελισσοκομικών προϊόντων ως βιολογικής παραγωγής συνδέεται στενά τόσο με τα χαρακτηριστικά της μεταχείρισης των κυψελών όσο και με την ποιότητα του περιβάλλοντος. Αυτός ο χαρακτηρισμός εξαρτάται επίσης από τις συνθήκες συλλογής, επεξεργασίας και αποθήκευσης των μελισσοκομικών προϊόντων.

1.3. Όταν ένας παραγωγός εκμεταλλεύεται πολλές μελισσοκομικές μονάδες στην ίδια περιοχή, όλες οι μονάδες πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού. Κατά παρέκκλιση από αυτή την αρχή, ένας παραγωγός μπορεί να εκμεταλλεύεται μονάδες που δεν είναι σύμφωνες προς τον παρόντα κανονισμό υπό τον όρο ότι πληρούνται όλες οι απαιτήσεις του κανονισμού πλην των διατάξεων που ορίζονται στο σημείο 4.2 σχετικά με τη θέση των μελισσοκομείων. Στην περίπτωση αυτή, το προϊόν δεν μπορεί να πωλείται με αναφορά στο βιολογικό τρόπο παραγωγής.

2. Περίοδος μετατροπής

- 2.1. Τα μελισσοκομικά προϊόντα είναι δυνατόν να πωλούνται με αναφορά στο βιολογικό τρόπο παραγωγής μόνο εφόσον οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού έχουν τηρηθεί επί τουλάχιστον ένα έτος. Κατά την περίοδο μετατροπής, το κέρι πρέπει να αντικαθίσταται σύμφωνα με τις απαιτήσεις που προβλέπονται στο σημείο 8.3.

3. Καταγωγή των μελισσών

- 3.1. Κατά την επιλογή των φυλών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ικανότητα προσαρμογής των ζώων στις τοπικές συνθήκες, καθώς και η ζωτικότητα τους και η αντοχή στις ασθένειες. Προτιμάται η χρησιμοποίηση ευρωπαϊκών φυλών της *Apis mellifera* και των τοπικών οικοτύπων τους.
- 3.2. Τα μελίσσια πρέπει να δημιουργούνται μέσω διαίρεσης των παλιών μελισσιών ή μέσω της αγοράς σμηνών ή κυψελών από μονάδες που πληρούν τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.
- 3.3. Ως πρώτη παρέκκλιση, υπό την επιφύλαξη της προηγούμενης έγκρισης από την αρχή ή το φορέα επιθεώρησης, τα μελίσσια που υπάρχουν στη μονάδα παραγωγής η οποία δεν πληροί τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού είναι δυνατόν να μετατρέπονται.
- 3.4. Ως δεύτερη παρέκκλιση, είναι δυνατόν να αγοράζονται σμήνη από μελισσοτρόφους που δεν παράγουν σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου που λήγει 24 Αυγούστου 2002 εφόσον υπάρχει περίοδος μετατροπής.
- 3.5. Ως τρίτη παρέκκλιση, η ανασύσταση των μελισσιών επιτρέπεται από την αρχή ή τον φορέα ελέγχου, όταν δεν είναι διαθέσιμα μελίσσια που παράγουν σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, σε περίπτωση υψηλής θνησιμότητας των ζώων που οφείλεται σε ασθένειες ή καταστροφικές περιστάσεις, εφόσον υπάρχει περίοδος μετατροπής.
- 3.6. Ως τέταρτη παρέκκλιση, για την ανασύσταση των μελισσιών είναι δυνατόν να ενσωματώνεται στη μονάδα βιολογικής παραγωγής κατ' έτος ένα 10 % βασιλισσών και σμηνών που δεν πληρούν τον παρόντα κανονισμό, υπό τον όρο ότι οι βασιλισσες και τα σμήνη τοποθετούνται σε κυψέλες με κηρήθρες ή βάσεις κηρήθρων που προέρχονται από μονάδες βιολογικής παραγωγής. Σ' αυτή την περίπτωση δεν επιβάλλεται περίοδος μετατροπής.

4. Θέση των μελισσοκομείων

- 4.1. Τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν περιοχές ή τοποθεσίες στις οποίες δεν επιτρέπεται μελισσοκομία σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό. Ο μελισσοκόμος παρέχει, στην αρχή ή το φορέα επιθεώρησης, χάρτη, σε κατάλληλη κλίμακα, στον οποίον επισημαίνεται η θέση των κυψελών, όπως προβλέπεται στο παράρτημα III, μέρος A1, τμήμα 2, πρώτη περίπτωση. Όταν δεν εντοπίζονται τέτοιες τοποθεσίες, ο μελισσοκόμος οφείλει να παρέχει στην αρχή ή το φορέα επιθεώρησης επαρκή τεκμηρίωση και αποδεικτικά στοιχεία, όπου περιλαμβάνονται και κατάλληλες αναλύσεις εφόσον είναι αναγκαίες, ότι οι τοποθεσίες στις οποίες έχουν πρόσβαση τα μελίσσια του πληρούν τους όρους του παρόντος κανονισμού.
- 4.2. Η θέση των μελισσοκομείων πρέπει:
- να εξασφαλίζει αρκετές φυσικές πηγές νέκταρος· μελιτώματος και γύρης για τις μέλισσες και πρόσβαση σε νερό·
 - να είναι τέτοια ώστε, σε ακτίνα 3 km από τη θέση του μελισσοκομείου, οι πηγές νέκταρος και γύρης να αποτελούνται βασικά από βιολογικές καλλιέργειες ή/και αυτοφυή βλάστηση σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 6 και του παραρτήματος I του παρόντος κανονισμού, και οι καλλιέργειες αυτές να μην εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, αλλά να εφαρμόζονται σε αυτές μέθοδοι με μικρή επίδραση στο περιβάλλον, όπως λ.χ., οι περιγραφόμενες στα προγράμματα που καταρτίζονται βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2078/92 (****), οι οποίες δεν επηρεάζουν σημαντικά το βιολογικό χαρακτήρα της μελισσοκομικής παραγωγής·
 - να είναι τέτοια ώστε να διατηρείται αρκετή απόσταση από οποιοδήποτε πηγές μη γεωργικής παραγωγής που ενδεχομένως προκαλούν μόλυνση, όπως για παράδειγμα: αστικά κέντρα, αυτοκινητοδρόμους, βιομηχανικές περιοχές, χώρους διάθεσης απορριμμάτων, αποτεφρωτές απορριμμάτων, κ.λπ. Οι αρχές ή οι φορείς ελέγχου θεσπίζουν μέτρα που εξασφαλίζουν την τήρηση αυτής της απαίτησης.

Οι ανωτέρω απαιτήσεις δεν ισχύουν για περιοχές όπου δεν υπάρχει ανθοφορία ή όταν οι μέλισσες ευρίσκονται σε νάρκη.

5. Διατροφή

- 5.1. Στο τέλος της παραγωγικής περιόδου, πρέπει να αφήνονται στις κυψέλες άφθονα αποθέματα μελιού και γύρης, ικανά να καλύψουν τις ανάγκες της χειμερινής περιόδου.

- 5.2. Η τεχνητή διατροφή των μελισσιών επιτρέπεται σε περίπτωση που απειλείται η επιβίωσή τους λόγω άκρως δυσμενών κλιματικών συνθηκών. Η τεχνητή διατροφή γίνεται με βιολογικό μέλι, προερχόμενο κατά προτίμηση από την ίδια βιολογική μονάδα.
- 5.3. Ως πρώτη παρέκκλιση από το σημείο 5.2, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών μπορούν να επιτρέπουν τη χρήση σιροπιού ζάχαρης βιολογικής παραγωγής ή μελάσας ζάχαρης βιολογικής παραγωγής αντί του μελιού βιολογικής παραγωγής κατά την τεχνητή διατροφή, οσάκις αυτό επιβάλλεται από κλιματικές συνθήκες που προκαλούν κρυστάλλωση του μελιού.
- 5.4. Ως δεύτερη παρέκκλιση, η αρχή ή ο φορέας επιθεώρησης μπορεί να επιτρέψει, για την τεχνητή διατροφή, σιρόπι ζάχαρης, μελάσα ζάχαρης και μέλι που δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου που λήγει στις 24 Αυγούστου 2002.
- 5.5. Στα μητρώα των μελισσοκομιών καταχωρούνται τα ακόλουθα στοιχεία σχετικά με τη χρήση τεχνητής διατροφής: τύπος του προϊόντος, ημερομηνίες, ποσότητες και κυψέλες στις οποίες χρησιμοποιείται η τεχνητή διατροφή.
- 5.6. Άλλα προϊόντα πλην των αναφερομένων στα σημεία 5.1 έως 5.4 δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στη μελισσοκομία που τηρεί τον παρόντα κανονισμό.
- 5.7. Η τεχνική διατροφή μπορεί να γίνεται μόνον κατά το διάστημα μεταξύ της τελευταίας εσοδείας μελιού και 15 ημέρες πριν την έναρξη της επόμενης περιόδου έκκρισης νέκταρος ή μελιτώματος.

6. Πρόληψη των νόσων και κτηνιατρικές αγωγές

- 6.1. Η πρόληψη των νόσων στη μελισσοκομία βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:
- α) επιλογή κατάλληλων ανθεκτικών φυλών·
- β) εφαρμογή ορισμένων πρακτικών που συμβάλλουν στην ισχυρή αντίσταση στις νόσους και στην πρόληψη των λοιμώξεων, όπως: τακτική ανανέωση των βασιλισσών, συστηματική επιθεώρηση των κυψελών ώστε να εντοπίζονται τυχόν καταστάσεις ανώμαλες από υγειονομική άποψη, έλεγχος των κηφήνων στις κυψέλες, τακτική απολύμανση του υλικού και του εξοπλισμού, καταστροφή του μολυσμένου υλικού ή πηγών, τακτική ανανέωση του κεριού και επαρκή αποθέματα και γύρης στις κυψέλες.
- 6.2. Εάν, παρ' όλα τα προαναφερόμενα προληπτικά μέτρα, τα μελίσσια ασθενήσουν ή μολυνθούν, πρέπει να υποβάλλονται αμέσως σε θεραπευτική αγωγή· εφόσον χρειάζεται, τα μελίσσια μπορεί να τοποθετούνται σε απομονωμένες μελισσοκομικές εγκαταστάσεις.
- 6.3. Για τη χρησιμοποίηση κτηνιατρικών φαρμακευτικών προϊόντων κατά τη μελισσοκομία που τηρεί τον παρόντα κανονισμό, τηρούνται οι ακόλουθες αρχές:
- α) Είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται στο μέτρο που η αντίστοιχη χρήση επιτρέπεται στο κράτος μέλος με βάση τις σχετικές κοινοτικές διατάξεις ή με εθνικές διατάξεις σύμφωνες προς την κοινοτική νομοθεσία.
- β) Χρησιμοποιούνται κατά προτίμηση φυτοθεραπευτικά και ομοιοπαθητικά προϊόντα αντί των αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών προϊόντων, εφόσον η θεραπευτική τους ικανότητα είναι αποτελεσματική για την ασθένεια για την οποία προορίζεται η αγωγή.
- γ) Εάν η χρησιμοποίηση των προαναφερόμενων προϊόντων αποδεικνύεται ή φαίνεται ότι θα είναι αναποτελεσματική για την εκρίζωση νόσου ή μόλυνσης η οποία υπάρχει κίνδυνος να εξοντώσει μελίσσια, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση αλλοπαθητικών χημικών φαρμακευτικών προϊόντων υπό την ευθύνη κτηνιάτρου, ή άλλων προσώπων που έχουν λάβει σχετική άδεια από το κράτος μέλος, με την επιφύλαξη των αρχών των στοιχείων α) και β).
- δ) Απαγορεύεται η προληπτική χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών φαρμακευτικών προϊόντων.
- ε) Με την επιφύλαξη της αρχής του παραπάνω στοιχείου α), το μυρμηκικό οξύ, το γαλακτικό οξύ, το οξικό οξύ, και το οξαλικό οξύ και οι ουσίες μενθόλη, θυμόλη, ευκαλυπτόλη ή καμφορά είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται σε περίπτωση βαρροϊκής ακαρίασης *Varroa jacobsoni*.
- 6.4. Πέραν των ανωτέρω αρχών, επιτρέπονται οι κτηνιατρικές αγωγές ή οι επεξεργασίες των κυψελών, κηρυθρών κ.λπ., που είναι υποχρεωτικές δυνάμει της εθνικής ή της κοινοτικής νομοθεσίας.
- 6.5. Σε περίπτωση αγωγής με αλλοπαθητικά συνθετικά χημικά προϊόντα, τα μελίσσια στα οποία εφαρμόζεται η αγωγή πρέπει να απομονώνονται κατά τη διάρκεια της εν λόγω αγωγής και όλο το κέρι πρέπει να αντικαθίσταται με κέρι που πληροί τους όρους του παρόντος κανονισμού. Στη συνέχεια, για τα μελίσσια αυτά θα ισχύει η περίοδος μετατροπής διάρκειας ενός έτους.

6.6. Οι απαιτήσεις του προηγούμενου σημείου δεν εφαρμόζονται στα προϊόντα που αναφέρονται στο σημείο 6.3 στοιχείο ε).

6.7. Όποτε πρόκειται να χρησιμοποιηθούν κτηνιατρικά φαρμακευτικά προϊόντα, ο τύπος του προϊόντος (συμπεριλαμβανομένης της ένδειξης της ενεργού φαρμακολογικής ουσίας) καθώς και οι λεπτομέρειες της διάγνωσης, η ποσολογία, η δοσολογία, η διάρκεια της αγωγής και η περίοδος απόσυρσης σύμφωνα με το νόμο πρέπει να καταγράφονται σαφώς και να δηλώνονται στην αρχή ή το φορέα επιθεώρησης πριν τα προϊόντα διατεθούν στην αγορά ως βιολογικής παραγωγής.

7. Ορθές πρακτικές εκτροφής και αναγνώρισης

7.1. Απαγορεύεται η εξόντωση των μελισσών στις κηρήθρες ως μέθοδος συνδεδεμένη με τη συλλογή μελισσοκομικών προϊόντων.

7.2. Απαγορεύονται οι ακρωτηριασμοί όπως η κορυφοτομή των φτερών της βασίλισσας.

7.3. Επιτρέπεται η αντικατάσταση της βασίλισσας που συνεπάγεται την θανάτωση της παλιάς βασίλισσας.

7.4. Η πρακτική της εξόντωσης του αρσενικού γόνου επιτρέπεται μόνο για την περιστολή της βαρροϊκής ακαρίασης (*Varroa jacobsoni*).

7.5. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση συνθετικών χημικών απωθητικών κατά τη διάρκεια των ενεργειών συλλογής μελιού.

7.6. Η ζώνη στην οποία ευρίσκεται το μελισσοκομείο πρέπει να καταχωρείται σε ειδικό μητρώο μαζί με τα αναγνωριστικά στοιχεία των κυψελών. Ο φορέας ή η αρχή επιθεώρησης πρέπει να ενημερώνονται για τη μετακίνηση των μελισσών εντός συμφωνούμενης προθεσμίας.

7.7. Λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για την εξασφάλιση της κατάλληλης συλλογής, επεξεργασίας και αποθήκευσης των μελισσοκομικών προϊόντων. Όλα τα μέτρα που λαμβάνονται προς εκπλήρωση αυτών των απαιτήσεων καταγράφονται.

7.8. Οι αφαιρέσεις των πλαισίων μελιού και οι ενέργειες συλλογής μελιού πρέπει να καταχωρούνται στο ειδικό μητρώο του μελισσοκομείου.

8. Χαρακτηριστικά των κυψελών και υλικά που χρησιμοποιούνται για τη μελισσοκομία

8.1. Οι κυψέλες πρέπει να κατασκευάζονται βασικά από φυσικά υλικά που δεν παρουσιάζουν κίνδυνο μόλυνσης του περιβάλλοντος ή των μελισσοκομικών προϊόντων.

8.2. Εκτός από τα προϊόντα που αναφέρονται στο σημείο 6.3 στοιχείο ε), εντός των κυψελών χρησιμοποιούνται μόνον προϊόντα όπως πρόπολις, κεριά και φυτικά έλαια.

8.3. Το κεριά για τις νέες κηρήθρες πρέπει να προέρχεται από μονάδες βιολογικής παραγωγής. Ως παρέκκλιση, ιδίως στην περίπτωση των νέων εγκαταστάσεων ή κατά την περίοδο μετατροπής, η αρχή ή ο φορέας επιθεώρησης μπορεί να επιτρέψει, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν δεν υπάρχει στην αγορά βιολογικό κεριά, τη χρήση κεριού μη προερχόμενου από τέτοιες μονάδες, εφόσον αυτό προέρχεται από πόματα κελιών κηρήθρας.

8.4. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση κηρυθρών που περιέχουν γόνο προς εξαγωγή μελιού.

8.5. Για την προστασία των υλικών (πλαστικών, κυψελών, κηρυθρών), ιδίως από επιδημίες, επιτρέπονται μόνο τα ενδεδειγμένα προϊόντα που προβλέπονται στο μέρος Β τμήμα 2 του παραρτήματος II.

8.6. Επιτρέπεται η φυσική επεξεργασία, όπως με ατμό ή γυμνή φλόγα.

8.7. Για τον καθαρισμό και την απολύμανση των υλικών, των κτιρίων, του εξοπλισμού, των σκευών ή των προϊόντων που χρησιμοποιούνται στη μελισσοκομία, επιτρέπονται μόνο οι ενδεδειγμένες ουσίες που προβλέπονται στο μέρος Ε του παραρτήματος II.

(*) ΕΕ L 142 της 2.6.1997, σ. 1· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2331/98 (ΕΕ L 291 της 30.10.1998, σ. 10).

(**) ΕΕ L 375 της 31.12.1991, σ. 1.

(***) ΕΕ L 340 της 11.12.1991, σ. 28· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 97/2/ΕΚ (ΕΕ L 25 της 28.1.1997, σ. 24).

(****) ΕΕ L 340 της 11.12.1991, σ. 33.

(*****) ΕΕ L 215 της 30.7.1992, σ. 85· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2775/95 (ΕΕ L 288 της 1.12.1995, σ. 35).»

II. Το παράρτημα II τροποποιείται ως εξής:

1. Ο τίτλος του μέρους Β αντικαθίσταται από τα εξής:

«B. ΠΑΡΑΣΙΤΟΚΤΟΝΑ

1. Φυτοπροστατευτικά προϊόντα.»

2. Μετά το μέρος Β, τμήμα 1 προστίθενται τα εξής:

«2. Προϊόντα για τον έλεγχο των επιβλαβών οργανισμών και των ασθενειών στα κτίρια και τις εγκαταστάσεις όπου υπάρχουν ζώα:

Προϊόντα που απαριθμούνται στο τμήμα 1

Τρωκτικοκτόνα.»

3. Το μέρος Γ («Άλλα προϊόντα») αντικαθίσταται ως εξής:

«Γ. ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ

1. **Πρώτες ύλες ζωοτροφών φυτικής προέλευσης**

1.1. Σιτηρά, σπόροι, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής ουσίες:

Βρώμη ως σπόροι, νιφάδες, ψιλά πίτυρα, φλοιοί και πίτυρα· κριθή ως σπόροι, πρωτεΐνες και ψιλά πίτυρα· ρύζι ως σπόροι, θραύσματα, πίτυρα και πίτα φύτρων· κεχρί ως σπόροι· σικάλη ως σπόροι, ψιλά πίτυρα, κτηνάλευρο και πίτυρα· σόργο ως σπόροι· σίτος ως σπόροι, ψιλά πίτυρα, πίτυρα, τροφές από γλουτένη, γλουτένη και φύτρα· σίτος σπέλτα ως σπόροι· τρικήκαλε ως σπόροι· αραβόσιτος ως σπόροι, πίτυρα, ψιλά πίτυρα, πίτα φύτρων και γλουτένη· ριζίδια βύνης· σπόροι ζυθοποιίας.

1.2. Ελαιούχοι σπόροι, ελαιούχοι καρποί, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής ουσίες:

Κραμβόσπορος ως σπόροι, πίτα και φλοιοί· σπόροι σόγιας ως σπόροι, ψημένοι, πίτα και φλοιοί· ηλιανθόσποροι ως σπόροι και πίτα· βαμβάκι ως σπόροι και πίτα· λιναρόσπορος ως σπόρος και πίτα· σησαμόσπορος ως σπόρος και πίτα· φοινικοπυρήνες ως πίτα· ραιβόσπορος ως πίτα και φλοιός· κολοκυθόσπορος ως πίτα· ελαιάλευρο (από φυσική εκχύλιση).

1.3. Σπέρματα ψυχανθών, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής ουσίες:

Ρεβύθια ως σπόροι· ρόβη ως σπόροι· λαθούρι ως σπόροι που έχουν υποστεί κατάλληλη θερμική επεξεργασία· μπιζέλια ως σπόροι, ψιλά πίτυρα και πίτυρα· κουκιά ως σπόροι, ψιλά πίτυρα και πίτυρα· βίκος ως σπόροι και λούπινα ως σπόροι.

1.4. Κόνδυλοι, ρίζες, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ουσίες:

Πούλπα ζαχαρότευτλων, αποξηραμένο τεύτλο, πατάτα, γλυκοπατάτα ως κόνδυλοι, μανιόκα ως ρίζες, πούλπα πατάτας (υποπροϊόν της εκχύλισης του αμύλου πατάτας), άμυλο πατάτας, πρωτεΐνη πατάτας και ταπιόκα.

1.5. Άλλοι σπόροι και καρποί, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ουσίες:

Λοβοί χαρουπιών, πούλπα εσπεριδοειδών, πούλπα μήλων, πούλπα τομάτας και πούλπα σταφυλιών.

1.6. Χορτονομή και χονδραλεσμένη κτηνοτροφή. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ουσίες:

Μηδική, άλευρο μηδικής, τριφύλλι, άλευρο τριφυλλίου, χλόη (που λαμβάνεται από κτηνοτροφικά φυτά), άλευρο χλόης, σανός, ενσιρωμένη κτηνοτροφή, άχυρο σιτηρών και ριζωματώδη λαχανικά για χορτονομή.

- 1.7. Άλλα φυτά, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ουσίες:

Μελάσα ως συνδετικό μέσο στις σύνθετες ζωοτροφές, άλευρο φυκών (που λαμβάνεται με ξήρανση και σύνθλιψη φυκών και έχει υποστεί πλύση για να μειωθεί η περιεκτικότητά του σε ιώδιο), σκόνες και εκχυλίσματα φυτών, εκχυλίσματα φυτικών πρωτεϊνών (παρεχόμενα αποκλειστικά σε νεαρά ζώα), μπαχαρικά και βότανα.

2. Πρώτες ύλες ζωοτροφών ζωικής προέλευσης

- 2.1. Γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ουσίες:

Νωπό γάλα όπως ορίζεται στο άρθρο 2 της οδηγίας 92/46/ΕΟΚ (*), γάλα σε σκόνη, αποκορυφωμένο γάλα, σκόνη αποκορυφωμένου γάλακτος, βουτυρόγαλα, σκόνη βουτυρογάλακτος, τυρόγαλα, σκόνη τυρογάλακτος, σκόνη τυρογάλακτος χαμηλής περιεκτικότητας σε σάκχαρα, σκόνη πρωτεΐνης τυρογάλακτος (που λαμβάνεται με φυσική επεξεργασία), σκόνη καζείνης και σκόνη λακτόζης.

- 2.2. Ψάρια, άλλα θαλάσσια ζώα, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ουσίες:

Ψάρια, ιχθυέλαιο και μουρουέλαιο μη ραφινρισμένο. Αυτολυτικά, υδρολυτικά και πρωτεολυτικά προϊόντα ψαριών, μαλακίων και καρκινοειδών που λαμβάνονται με δράση ενζύμων, σε διαλυτή ή μη μορφή, αποκλειστικά για τα νεαρά ζώα. Ιχθυάλευρο.

3. Πρώτες ύλες ζωοτροφών ανόργανης προέλευσης

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ουσίες:

Νάτριο:

μη επεξεργασμένο θαλασσινό αλάτι

μη επεξεργασμένο ορυκτό αλάτι

θεικό νάτριο

ανθρακικό νάτριο

διττανθρακικό νάτριο

χλωριούχο νάτριο

Ασβέστιο:

λιθοθάμνιο και ασβεστόχα θαλάσσια φύκια (maerl)

κελύφη υδρόβιων ζώων (συμπεριλαμβανομένων των οστών σουπιάς)

ανθρακικό ασβέστιο

γαλακτικό ασβέστιο

γλυκονικό ασβέστιο

Φώσφορος:

ίζημα μονόξινου φωσφορικού ασβεστίου από οστά

αποφθοριωμένο όξινο φωσφορικό ασβέστιο

αποφθοριωμένο δισόξινο φωσφορικό ασβέστιο

Μαγνήσιο:

άνυδρη μαγνησία

θεικό μαγνήσιο

χλωριούχο μαγνήσιο

ανθρακικό μαγνήσιο

Θείο:

θεικό νάτριο».

4. Προστίθενται τα ακόλουθα μέρη:

«Δ. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ, ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ (ΟΔΗΓΙΑ 82/471/ΕΟΚ) ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΕΣ

1. **Πρόσθετα ζωοτροφών**

1.1. Ιχνοστοιχεία. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής ουσίες:

- E 1 Σίδηρος:
ανθρακικός σίδηρος (II)
ένυδρος θειικός σίδηρος (II)
οξειδίο του σιδήρου (III)
- E 2 Ιώδιο:
άνυδρο ιωδικό ασβέστιο
εξαένυδρο ιωδικό ασβέστιο
ιωδιούχο κάλιο
- E 3 Κοβάλτιο:
ένυδρο ή/και επταένυδρο θειικό κοβάλτιο (II)
ένυδρο βασικό ανθρακικό κοβάλτιο (II)
- E 4 Χαλκός:
οξειδίο του χαλκού (II)
ένυδρος βασικός ανθρακικός χαλκός (II)
πενταένυδρος θειικός χαλκός (II)
- E 5 Μαγγάνιο:
ανθρακικό μαγγάνιο (II)
οξειδίο και τριοξειδίο του μαγγανίου
ένυδρο ή/και τετραένυδρο θειικό μαγγάνιο (II)
- E 6 Υεδάργυρος:
ανθρακικός ψεδάργυρος
οξειδίο του ψεδαργύρου
ένυδρος ή/και επταένυδρος θειικός ψεδάργυρος
- E 7 Μολυβδαίνιο:
μολυβδαϊνικό αμμώνιο, μολυβδαϊνικό νάτριο
- E 8 Σελήνιο:
σεληνικό νάτριο
σεληνιώδες νάτριο.

1.2. Βιταμίνες, προβιταμίνες και χημικώς καλώς καθορισμένες ουσίες με ανάλογη δράση. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής ουσίες:

Βιταμίνες που επιτρέπονται βάσει της οδηγίας 70/524/ΕΟΚ (**):

- κατά προτίμηση προερχόμενες από πρώτες ύλες που ενυπάρχουν εκ φύσεως στις ζωοτροφές ή
- συνθετικές βιταμίνες ίδιες με τις φυσικές μόνον για τα μονοαστρικά ζώα.

1.3. Ένζυμα. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής ουσίες:

Ένζυμα που επιτρέπονται βάσει της οδηγίας 70/524/ΕΟΚ.

1.4. Μικροοργανισμοί. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής μικροοργανισμοί:

Μικροοργανισμοί που επιτρέπονται βάσει της οδηγίας 70/524/ΕΟΚ.

- 1.5. Συντηρητικά. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής ουσίες:
- E 236 Μυρμηκικό οξύ μόνον για ενσιρωμένες ζωοτροφές
 - E 260 Οξικό οξύ μόνον για ενσιρωμένες ζωοτροφές
 - E 270 Γαλακτικό οξύ μόνον για ενσιρωμένες ζωοτροφές
 - E 280 Προπιονικό οξύ μόνον για ενσιρωμένες ζωοτροφές.
- 1.6. Συνδετικές, αντισυσσωματικές και πηκτικές ουσίες. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής ουσίες:
- E 551β Κολλοειδές πυρίτιο
 - E 551γ Γη διατόμων
 - E 553 Σηπιόλιθος
 - E 558 Μπεντονίτης
 - E 559 Καολιντικές άργιλοι
 - E 561 Βερμικουλίτης
 - E 599 Περλίτης.

2. **Ορισμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων.**

Στην κατηγορία αυτή, περιλαμβάνονται τα εξής προϊόντα:

—

3. **Τεχνολογικά βοηθητικά μέσα που χρησιμοποιούνται στις ζωοτροφές**

- 3.1. Τεχνολογικά βοηθητικά μέσα για ενσιρωμένες ζωοτροφές. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι εξής ουσίες:

Θαλάσσιο αλάτι, ακατέργαστο ορυκτό αλάτι, ένζυμα, μαγιές, τυρόγαλα, ζάχαρη, πούλπα ζαχαρότευτλων, αλεύρι σιτηρών, μελάσα και γαλακτικά, οξικά, μυρμηκικά και προπιονικά βακτήρια.

Όταν οι καιρικές συνθήκες δεν επιτρέπουν επαρκή ζύμωση, η αρχή ή ο φορέας επιθεώρησης μπορεί να επιτρέψει τη χρησιμοποίηση γαλακτικού, μυρμηκικού, προπιονικού και οξικού οξέος στην παραγωγή ενσιρωμένων ζωοτροφών.

E. ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΜΑΝΣΗ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΟΠΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΖΩΑ (Π.Χ. ΤΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΚΕΥΩΝ)

Σαπούνι καλίου και νατρίου

Νερό και ατμός

Γάλα ασβέστου

Άσβεστος

Καυστική άσβεστος

Υποχλωριώδες νάτριο (π.χ. χλωρίνη)

Καυστική σόδα

Καυστική ποτάσα

Υπεροξειδίο του υδρογόνου

Αιθέρια έλαια φυτών

Κιτρικό, υπεροξεικό, μυρμηκικό, γαλακτικό, οξαλικό και οξικό οξύ

Αλκοόλη

Νιτρικό οξύ (εξοπλισμός γαλακτοκομείων)

Φωσφορικό οξύ (εξοπλισμός γαλακτοκομείων)

Φορμαλδεύδη

Προϊόντα καθαρισμού και απολύμανσης των θηλών και των συσκευών

Αμέλγματος

Ανθρακικό νάτριο

ΣΤ. ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

- (*) ΕΕ L 268 της 14.9.1992, σ. 1· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 94/71/ΕΚ (ΕΕ L 368 της 31.12.1994, σ. 33).
 (**) ΕΕ L 270 της 14.12.1970, σ. 1. οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 98/19/ΕΚ (ΕΕ L 96 της 28.3.1998, σ. 39).»

III. Το παράρτημα III τροποποιείται ως εξής:

1. Ο τίτλος του μέρους Α, αντικαθίσταται ως εξής: «Α.1. Φυτά και φυτικά προϊόντα που προέρχονται από γεωργική παραγωγή ή συγκομιδή».
2. Προστίθεται το ακόλουθο τμήμα:

«Α.2. Ζώα και ζωικά προϊόντα κτηνοτροφίας

1. Κατά την πρώτη εφαρμογή του συστήματος επιθεώρησης για τα κτηνοτροφικά προϊόντα, ο παραγωγός και ο φορέας επιθεώρησης συντάσσουν:
 - πλήρη περιγραφή των κτιρίων στα οποία γίνεται η εκτροφή, των βοσκοτόπων, των υπαίθριων χώρων άσκησης, των χώρων ελεύθερης πρόσβασης των ζώων κ.λπ., και, κατά περίπτωση, των χώρων αποθήκευσης, συσκευασίας και μεταποίησης των ζώων, των κτηνοτροφικών προϊόντων, των πρώτων υλών και των εισροών,
 - πλήρη περιγραφή των εγκαταστάσεων αποθήκευσης της κόπρου,
 - σχέδιο διασποράς αυτής της κόπρου το οποίο εγκρίνεται από τον φορέα ή την αρχή επιθεώρησης, σε συνδυασμό με πλήρη περιγραφή των εκτάσεων που χρησιμοποιούνται για φυτικές καλλιέργειες,
 - κατά περίπτωση, τις συμφωνίες που συνάπτονται με άλλες εκμεταλλεύσεις για τη διασπορά της κόπρου,
 - πρόγραμμα διαχείρισης για τη μονάδα βιολογικής κτηνοτροφίας (π.χ. της διατροφής, της αναπαραγωγής, της υγείας κ.λπ.),
 - όλα τα πρακτικά μέτρα που πρέπει να λαμβάνει η κτηνοτροφική εκμετάλλευση για να διασφαλίζεται η τήρηση του παρόντος κανονισμού.

Η περιγραφή και τα σχετικά μέτρα καταχωρούνται σε έκθεση επιθεώρησης που προσυπογράφει ο ενδιαφερόμενος παραγωγός.

Επιπλέον, η έκθεση πρέπει να αναφέρει επίσης σαφώς τη δέσμευση του παραγωγού να ενεργεί σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6 και να δέχεται, σε περίπτωση παράβαση, την επιβολή των μέτρων που προβλέπονται στο άρθρο 9 παράγραφος 9 και, κατά περίπτωση, στο άρθρο 10 παράγραφος 3.

2. Οι γενικές απαιτήσεις επιθεώρησης που προβλέπονται στο παράρτημα III, μέρος Α, τμήμα 1, σημεία 1 και 4 έως 8, για τα φυτά και τα φυτικά προϊόντα, ισχύουν και για ζώα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα.

Κατά παρέκκλιση αυτών των κανόνων, επιτρέπεται η αποθήκευση κτηνιατρικών αλλοπαθητικών φαρμάκων και αντιβιοτικών στην εκμετάλλευση, υπό τον όρον ότι συνταγή για τα φάρμακα αυτά έχει δοθεί από κτηνίατρο στο πλαίσιο των θεραπευτικών αγωγών που αναφέρονται στο παράρτημα I, ότι τα φάρμακα αποθηκεύονται σε επιτηρούμενο χώρο και καταχωρούνται στο μητρώο της εκμετάλλευσης.

3. Η ταυτότητα των ζώων πρέπει να προδιορίζεται μονίμως με τεχνικές κατάλληλες για κάθε είδος, ατομικώς μεν για τα μεγάλα θηλαστικά, ατομικώς δε ή ομαδικώς για τα πουλερικά και τα μικρά θηλαστικά.
4. Οι φάκελοι των ζώων πρέπει να τηρούνται υπό μορφή μητρώου και να είναι πάντοτε διαθέσιμοι στις αρχές ή τους φορείς επιθεώρησης στη διεύθυνση της εκμετάλλευσης.

Οι φάκελοι αυτοί, οι οποίοι πρέπει να περιγράφουν πλήρως το σύστημα διαχείρισης της αγέλης ή του σμήνους, πρέπει να περιλαμβάνουν τις εξής πληροφορίες:

- ανά είδος, για τα ζώα που εισέρχονται στην εκμετάλλευση: προέλευση και ημερομηνία εισόδου, περίοδος μετατροπής, αναγνωριστικά στοιχεία και κτηνιατρικός φάκελος,
- για τα ζώα που εξέρχονται από την εκμετάλλευση: ηλικία, αριθμός ζώων, βάρος σε περίπτωση σφαγής, αναγνωριστικά στοιχεία και προορισμός,

- τις ενδεχόμενες απώλειες ζώων και τους σχετικούς λόγους,
- όσον αφορά τις ζωτροφές: είδος ζωτροφών, συμπεριλαμβανομένων των συμπληρωμάτων διατροφής, αναλογία των διαφόρων συστατικών του σιτηρεσίου και περίοδοι πρόσβασης στους χώρους ελεύθερη βόσκησης, περίοδοι μετακίνησης ποιμνίων εφόσον ισχύουν σχετικοί περιορισμοί,
- όσον αφορά την πρόληψη των ασθενειών, τις θεραπευτικές αγωγές και την κτηνιατρική φροντίδα: ημερομηνία αγωγής, διάγνωση, φύση του θεραπευτικού προϊόντος, μέθοδος αγωγής και εντολή του κτηνιάτρου για την παροχή κτηνιατρικής φροντίδας με αιτιολόγηση και επιβαλλόμενη περίοδος αναμονής πριν από την εμπορία των κτηνοτροφικών προϊόντων.

5. Όταν ένας παραγωγός διαχειρίζεται περισσότερες της μιας κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις στην ίδια περιοχή, οι μονάδες παραγωγής ζώων ή κτηνοτροφικών προϊόντων που δεν καλύπτονται από το άρθρο 1 υπόκεινται επίσης στο σύστημα επιθεώρησης όσον αφορά το σημείο 1 πρώτη, δεύτερη και τρίτη περίπτωση του παρόντος τμήματος σχετικά με τα ζώα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα, καθώς και τις διατάξεις που αφορούν τη διαχείριση των ζώων, τους φακέλους των ζώων και τις αρχές που διέπουν την αποθήκευση των προϊόντων που χρησιμοποιούνται για την εκτροφή.»

3. Ο τίτλος του μέρους Β αντικαθίσταται από τον ακόλουθο:

«Β. Μονάδες παρασκευής φυτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και τροφίμων που αποτελούνται από φυσικά και κτηνοτροφικά προϊόντα.»

4. Ο τίτλος του μέρους Γ αντικαθίσταται από τον ακόλουθο:

«Γ. Εισαγωγές φυτικών προϊόντων, κτηνοτροφικών προϊόντων και τροφίμων που αποτελούνται από φυτικά ή/και κτηνοτροφικά προϊόντα από τρίτες χώρες.»

IV. Στο παράρτημα IV, μετά την πρώτη παράγραφο «Γενικές αρχές», προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος:

«Εως ότου θεσπισθούν οι κανόνες των τμημάτων Α και Β του παρόντος παραρτήματος και προκειμένου να καλυφθεί συγκεκριμένα η παρασκευή τροφίμων τα οποία αποτελούνται από ένα ή περισσότερα κτηνοτροφικά προϊόντα, εφαρμόζονται οι εθνικοί κανόνες.»

V. Προστίθενται τα ακόλουθα παραρτήματα:

«ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII

Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο Κατηγορία ή είδος	Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο (ισοδύναμος προς 170 kg N/ha/έτος)
Ιπποειδή ηλικίας άνω των 6 μηνών	2
Μόσχοι προς πάχυνση	5
Άλλα βοοειδή ηλικίας κάτω του ενός έτους	5
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας ενός έως δύο ετών	3,3
Θηλυκά βοοειδή ηλικίας ενός έως δύο ετών	3,3
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας δύο ετών και άνω	2
Δαμάλεις για εκτροφή	2,5
Δαμάλεις προς πάχυνση	2,5
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	2
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής ακατάλληλες για εκμετάλλευση	2
Άλλες αγελάδες	2,5
Θηλυκά κουνέλια αναπαραγωγής	100
Προβατίνες	13,3
Αίγες	13,3
Χοιρίδια	74
Θηλυκοί χοίροι αναπαραγωγής	6,5
Χοίροι για πάχυνση	14
Άλλοι χοίροι	14
Κοτόπουλα για κρεατοπαραγωγή	580
Ωοπαραγωγές όρνιθες	230

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII

Ελάχιστο εμβαδόν εντός των κτιρίων και στο ύπαιθρο και λοιπά χαρακτηριστικά σταβλισμού για τα διάφορα είδη και τύπους εκτροφής

1. ΒΟΟΕΙΔΗ, ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ ΚΑΙ ΧΟΙΡΟΙ

	Εντός των κτιρίων (καθαρό εμβαδόν διαθέσιμο για τα ζώα)		Ύπαιθρο (χώροι άσκησης, χωρίς τους βοσκοτόπους)
	Ελάχιστο ζων βάρος (kg)	m ² /κεφαλή	m ² /κεφαλή
Βοοειδή και ιπποειδή αναπαραγωγής και πάχυνσης	μέχρι 100	1,5	1,1
	μέχρι 200	2,5	1,9
	μέχρι 350	4,0	3
	μέχρι 350	5 και τουλάχιστον 1 m ² /100 kg	3,7 και τουλάχιστον 0,75 m ² /100 kg
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής		6	4,5
Ταύροι αναπαραγωγής		10	30
Αιγοπρόβατα		1,5 ανά αιγοπρόβατο 0,35 ανά αμνοερίφιο	2,5 και 0,5 ανά αμνοερίφιο
Χοιρομητέρες με χοιρίδια ηλικίας έως 40 ημερών		7,5 ανά χοιρομητέρα	2,5
Χοίροι πάχυνσης	μέχρι 50	0,8	0,6
	μέχρι 85	1,1	0,8
	μέχρι 110	1,3	1
Χοιρίδια	άνω των 40 ημερών και μέχρι 30 kg	0,6	0,4
Χοίροι αναπαραγωγής		2,5 ανά θηλυκό 6,0 ανά αρσενικό	1,9 8,0

2. ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ

	Εντός των κτιρίων (καθαρό εμβαδόν διατιθέμενο για τα ζώα)			Υπαίθρο (m ² διαθέσιμου χώρου εκ περιτροπής/κεφαλή)
	αριθ. ζώων/m ²	cm κούρνιας/ζώο	φωλιά	
Ωοπαραγωγές όρνιθες	6	18	8 ωοπαραγωγές όρνιθες ανά φωλιά ή, στην περίπτωση κοινής φωλιάς, 120 cm ² ανά πιτηνό	4, με την προϋπό- θεση ότι τηρείται το όριο των 170 kg/N/ha/έτος
Πουλερικά πάχυνσης (σε ακίνητα ενδιαιτήματα)	10 με ανώτατο όριο 21 kg ζώντος βάρους/μ ²	20 (μόνο για τις φραγκόκοτες)		4 κοτόπουλα κρέατος και φραγκό- κοτες 4,5 πάπιες 10 γαλοπούλες 15 χήνες Για όλα τα προανα- φερόμενα είδη πρέπει να τηρείται το όριο των 170 kg/ha/έτος
Νεοσσοί πάχυνσης σε κινητά ενδιαιτή- ματα	16 (*) σε κινητές εγκαταστάσεις πουλερικών με ανώτατο όριο 30 kg ζώντος βάρους/m ²			2,5, με την προϋπό- θεση ότι τηρείται το όριο των 170 kg N/ha/έτος

(*) Μόνο προκειμένου για κινητά ενδιαιτήματα με εμβαδόν δαπέδου μέχρι 150 m² που μένουν ανοιχτά τη νύχτα.»